© www.milo-profi.com

Vlaanderen
is toerisme

Toerisme in cijfers
2013

rapport kunststeden

TOERISMEVLAANDEREN

november 2014

Inhoudstafel

1 Verblijfstoerisme in de Vlaamse kunststeden 3

1.1 Marktaandeel kunststeden in Vlaanderen (2009-2013) 3
1.2 Cijfers aankomsten en overnachtingen Algemene Directie Statistiek 5
1.2.1 Evolutie positie kunststeden t.o.v. alle Vlaamse gemeenten 5
1.2.2 Grafisch overzicht herkomst per stad en per markt 9
1.2.2.1 Grafisch overzicht herkomst per stad 9
1.2.2.2 Grafisch overzicht herkomst per markt 13
1.2.3 Evolutie overnachtingen per markt en per stad 2009-2013 17
1.2.4 Evolutie per kunststad 1998-2013 21
1.2.5 Verblijfstoerisme naar logiesvorm 24
1.2.6 Verblijfstoerisme naar motief 26
1.3 seizoensspreiding 30
1.4 Logiesaanbod in de kunststeden 33
1.5 Bezettingsgraden hotels 39
1.5.1 Bezettingsgraden – grafisch overzicht 39
1.6 Benchmark met andere steden in Europa 42
1.6.1 Benchmark alle overnachtingen (binnenlands+buitenlands) 43
1.6.2 Benchmark buitenlandse overnachtingen 58

2 Economische indicatoren m.b.t. de Vlaamse kunststeden 74

2.1 Reca-aanbod 74
2.2 Bestedingen verblijfstoerisme 76
2.3 Werkgelegenheid toeristisch-recreatieve sector 79

3 Wegwijs 80

3.1 Algemeen - Tekens en afkortingen 80
3.2 Aankomsten en overnachtingen 80
3.3 Logiesaanbod en hotelbarometer 81
3.4 Cijfers met betrekking tot werkgelegenheid 82

4 Lijst van tabellen en figuren 84

1 VERBLIJFSTOERISME IN DE VLAAMSE KUNSTSTEDEN

→ www.toerismevlaanderen.be/cijfers, onder 'cijfers en statistieken'.

OPGELET

Vanaf 2012 worden de overnachtings- en aankomstcijfers verdeeld over vijf categorieën:

-Hotels

-Gastenkamers (B&B) sinds 1 januari 2012

-Campings

-Vakantieparken

-Logies voor doelgroepen

Gastenkamers die voor 2012 niet vergund waren, werden niet opgenomen in de overnachtings- en aankomstcijfers. Gastenkamers die wél vergund waren, hadden een vergunning in één van de andere categorieën en werden daar meegeteld.

Hierdoor treedt er een trendbreuk op tussen 2011 en 2012; gelieve de vijfjarentrend daarom met een kritisch oog te bekijken.

1.1 MARKTAANDEEL KUNSTSTEDEN IN VLAANDEREN (2009-2013)

De cijfers voor de kunststeden zijn inclusief Brussel, die van kust zijn inclusief de immo verhuur.

Figuur 1: Verdeling van de overnachtingen en aankomsten in Vlaanderen (2013)

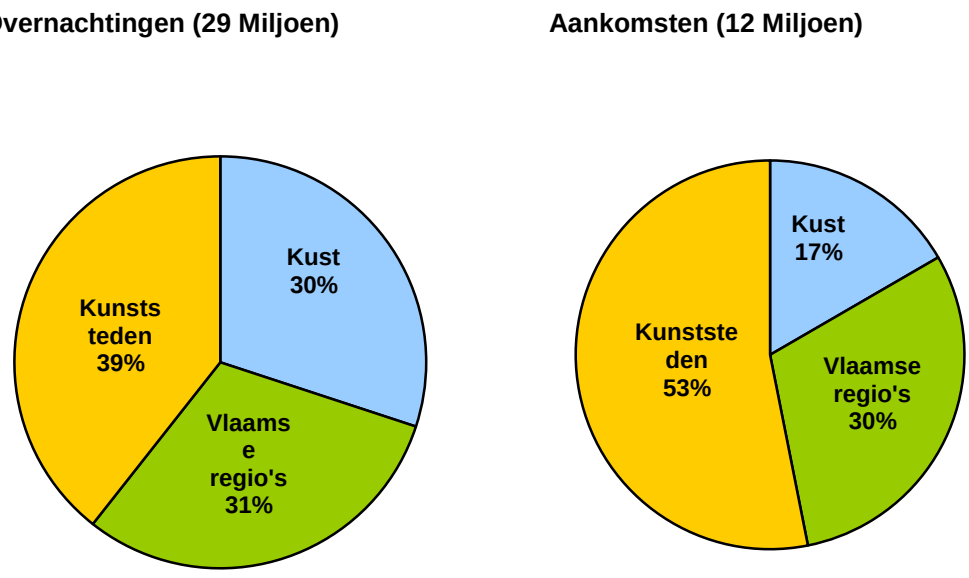

Bron: Algemene Directie Statistiek, inclusief immo verhuur kust

Tabel 1: Verdeling van de overnachtingen en aankomsten in Vlaanderen (2013)

	overnachtingen	%	aankomsten	%	gemiddelde verblijfsduur*
Kust	8.712.206	30%	1.931.584	17%	4,51
Vlaamse regio's	8.865.608	31%	3.508.904	30%	2,53
Kunststeden	11.415.999	39%	6.164.865	53%	1,85
Antwerpen	1.742.751	6%	998.461	9%	1,75
Brugge	1.819.347	6%	1.020.135	9%	1,78
Brussels Gewest	6.271.037	22%	3.290.603	28%	1,91
Gent	959.724	3%	519.550	4%	1,85
Leuven	416.498	1%	228.700	2%	1,82
Mechelen	206.642	1%	107.416	1%	1,92
Vlaanderen	**28.993.813**	**100%**	**11.605.353**	**100%**	**2,50**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** in nachten*

Tabel 2: Verdeling van de overnachtingen en aankomsten in Vlaanderen (2009)

	overnachtingen	%	aankomsten	%	gemiddelde verblijfsduur*
Kust	9.821.266	36%	1.900.751	19%	5,17
Vlaamse regio's	8.580.627	31%	3.108.553	31%	2,76
Kunststeden	9.207.902	33%	4.996.905	50%	1,84
Antwerpen	1.467.516	5%	833.532	8%	1,76
Brugge	1.408.195	5%	771.005	8%	1,83
Brussels Gewest	5.197.256	19%	2.785.705	28%	1,87
Gent	728.941	3%	382.933	4%	1,90
Leuven	252.744	1%	138.215	1%	1,83
Mechelen	153.250	1%	85.515	1%	1,79
Vlaanderen	**27.609.795**	**100%**	**10.006.209**	**100%**	**2,76**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** in nachten*

1.2 CIJFERS AANKOMSTEN EN OVERNACHTINGEN ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK

1.2.1 Evolutie positie kunststeden t.o.v. alle Vlaamse gemeenten

Tabel 3: Evolutie top 50 overnachtingen in Vlaanderen per gemeente 2001-2005-2010-2012-2013

	2001	Aantal overnachtingen	2005	Aantal overnachtingen	2010	Aantal overnachtingen	2012	Aantal overnachtingen	2013	Aantal overnachtingen
1	Brussel (Gewest)	4.501.948	Brussel (Gewest)	4.650.013	Brussel (Gewest)	5.556.308	Brussel (Gewest)	5.988.106	Brussel (Gewest)	6.271.037
2	Antwerpen	1.384.454	Antwerpen	1.314.130	Antwerpen	1.568.413	Antwerpen	1.771.974	Brugge	1.819.347
3	Brugge	1.278.612	Brugge	1.256.528	Brugge	1.564.207	Brugge	1.760.580	Antwerpen	1.742.751
4	Lommel	1.278.786	Oostende	1.112.307	Lommel	1.026.378	Gent	919.477	Gent	959.724
5	Oostende	1.069.567	Lommel	1.007.462	Oostende	853.545	Lommel	902.488	Lommel	899.028
6	Koksijde	992.507	Koksijde	812.586	Gent	805.230	Oostende	865.624	Oostende	850.581
7	Peer	953.767	Peer	811.882	Koksijde	784.724	De Haan	823.054	Koksijde	811.177
8	Nieuwpoort	915.078	De Haan	799.977	De Haan	782.904	Koksijde	803.041	De Haan	778.985
9	De Haan	835.383	Nieuwpoort	738.015	Mol	707.290	Peer	636.726	Peer	635.502
10	Blankenberge	659.995	Gent	609.854	Peer	700.969	Mol	602.043	Machelen	608.973
11	Middelkerke	632.236	Mol	607.424	Blankenberge	604.193	Nieuwpoort	594.455	Mol	578.184
12	Gent	612.350	Blankenberge	585.654	Nieuwpoort	596.307	Machelen	589.342	Nieuwpoort	571.949
13	Mol	606.274	Middelkerke	559.764	Machelen	505.947	Blankenberge	571.152	Blankenberge	567.328
14	Knokke-Heist	376.788	Machelen	506.347	Houthalen-Helcht.	466.915	Middelkerke	413.364	Leuven	416.498
15	De Panne	356.065	Houthalen-Helcht.	446.053	Middelkerke	447.604	Leuven	358.786	Middelkerke	411.029
16	Machelen	346.193	De Panne	327.558	De Panne	314.677	Houthalen-Helcht.	310.839	Houthalen-Helcht.	283.985
17	Houthalen-Helcht.	314.270	Knokke-Heist	300.890	Leuven	267.589	De Panne	273.883	Knokke-Heist	261.396
18	Bredene	219.303	Leuven	223.629	Knokke-Heist	263.429	Kasterlee	249.763	De Panne	256.963
19	Kasterlee	205.499	Kasterlee	219.209	Kasterlee	240.911	Knokke-Heist	244.902	Ieper	243.252
20	Leuven	153.127	Bredene	204.711	Bredene	229.465	Zutendaal	216.472	Mechelen	206.642
21	Hasselt	131.150	Genk	149.982	Hasselt	190.319	Ieper	212.248	Bredene	205.695
22	Heuvelland	121.440	Zutendaal	135.565	Zutendaal	185.093	Kortrijk	209.213	Zutendaal	199.524
23	Kortrijk	110.520	Mechelen	134.590	Mechelen	174.068	Mechelen	203.483	Kortrijk	197.397
24	Genk	107.590	Hasselt	126.327	Kortrijk	171.787	Bredene	199.097	Kasterlee	193.455
25	Malle	96.619	Ieper	124.043	Ieper	168.899	Hasselt	187.389	Hasselt	186.532

	2001	Aantal overnachtingen		2005	Aantal overnachtingen		2010	Aantal overnachtingen		2012	Aantal overnachtingen		2013	Aantal overnachtingen
26	Zaventem	94.504	26	Heuvelland	118.743	26	Genk	167.371	26	Genk	170.465	26	Genk	161.890
27	St. Pieters-Leeuw	93.396	27	Kortrijk	106.318	27	Heuvelland	128.670	27	Zaventem	118.655	27	Zaventem	122.155
28	Maaseik	81.772	28	Voeren	105.260	28	Zaventem	122.322	28	Maaseik	116.850	28	Heuvelland	107.598
29	Voeren	71.820	29	Zaventem	96.030	29	Voeren	109.069	29	Heuvelland	114.262	29	Maasik	105.480
30	Lille	70.616	30	Maaseik	95.189	30	Maaseik	101.333	30	St.-Pieters-Leeuw	95.711	30	St.-Pieters-Leeuw	91.194
31	Ieper	70.575	31	Malle	94.936	31	Malle	89.501	31	Voeren	95.326	31	Voeren	89.764
32	Beveren	68.835	32	Westerlo	83.171	32	Westerlo	83.395	32	Westerlo	82.652	32	Malle	89.613
33	Herentals	68.029	33	Herentals	74.174	33	Herentals	78.650	33	Malle	82.429	33	Geraardsbergen	84.938
34	Bocholt	67.612	34	Grimbergen	68.797	34	Maasmechelen	76.546	34	Maasmechelen	80.752	34	Grimbergen	81.392
35	Westerlo	67.401	35	Maasmechelen	66.432	35	Grimbergen	74.646	35	Herentals	79.429	35	Westerlo	81.110
36	Zutendaal	66.024	36	Beersel	66.116	36	Lanaken	74.402	36	Grimbergen	77.372	36	Maasmechelen	80.434
37	Oudenaarde	64.977	37	Lille	66.108	37	Beersel	68.798	37	Geraardsbergen	73.362	37	Lanaken	72.157
38	Beersel	64.905	38	St. Pieters-Leeuw	62.423	38	Geraardsbergen	65.354	38	Lanaken	72.839	38	Herentals	71.072
39	Mechelen	64.605	39	Lanaken	61.075	39	Oud-Heverlee	63.635	39	Beersel	71.025	39	Beersel	69.543
40	Lanaken	61.691	40	Zedelgem	60.891	40	Zedelgem	60.566	40	Zedelgem	67.760	40	Oud-Heverlee	66.983
41	Maasmechelen	60.502	41	Meeuwen-Gruit.	49.960	41	Lille	59.936	41	Oud-Heverlee	64.420	41	Sint-Niklaas	66.179
42	Grimbergen	56.941	42	Bree	49.493	42	Turnhout	58.901	42	Sint-Niklaas	62.702	42	Lille	66.126
43	Zedelgem	56.434	43	Balen	49.428	43	Sint-Niklaas	56.036	43	Lille	62.502	43	Zedelgem	64.591
44	Balen	51.505	44	Opglabbeek	48.957	44	Diksmuide	55.229	44	Oostkamp	61.608	44	Oostkamp	63.762
45	Lokeren	51.305	45	Oudenaarde	48.386	45	Balen	53.014	45	Turnhout	59.543	45	Meeuwen-Gruit.	61.288
46	Meeuwen-Gruit.	50.937	46	Diksmuide	47.826	46	Jabbeke	51.915	46	Geel	55.924	46	Bocholt	56.433
47	Hechtel-Eksel	50.200	47	Beveren	46.815	47	Geel	51.420	47	Beveren	53.832	47	Turnhout	55.230
48	Deinze	48.539	48	Deinze	45.393	48	Bocholt	51.046	48	Meeuwen-Gruit.	53.409	48	Beveren	53.506
49	Dilbeek	46.207	49	Bocholt	43.064	49	Meeuwen-Gruit.	49.212	49	Balen	52.544	49	Geel	52.787
50	Opglabbeek	44.618	50	Geraardsbergen	42.798	50	Lokeren	48.873	50	Lokeren	51.353	50	Lokeren	52.214
	som top 50	**19.853.471**		**som top 50**	**19.462.283**		**som top 50**	**21.077.011**		**som top 50**	**21.885.097**		**som top 50**	**22.124.355**
	som overige	1.758.732		som overige	2.224.291		som overige	2.669.803		som overige	2.596.756		som overige	2.669.803

Bron: Algemene Directie Statistiek, exclusief huurlogies

Tabel 4: Evolutie top 50 aankomsten in Vlaanderen per gemeente 2001-2005-2010-2012-2013

	2001	Aantal aankomsten	2005	Aantal aankomsten	2010	Aantal aankomsten	2012	Aantal aankomsten	2013	Aantal aankomsten
1	Brussel (Gewest)	2.372.764	Brussel (Gewest)	2.495.850	Brussel (Gewest)	3.000.048	Brussel (Gewest)	3.170.645	Brussel (Gewest)	3.290.603
2	Antwerpen	765.378	Antwerpen	718.372	Antwerpen	888.261	Antwerpen	1.016.933	Brugge	1.020.135
3	Brugge	653.279	Brugge	676.037	Brugge	862.912	Brugge	978.555	Antwerpen	998.461
4	Oostende	399.201	Oostende	422.481	Gent	420.047	Gent	494.895	Gent	529.550
5	Gent	298.670	Machelen	373.279	Oostende	371.758	Oostende	395.530	Machelen	394.750
6	Lommel	288.682	Gent	312.853	Machelen	346.931	Machelen	373.388	Oostende	391.113
7	Koksijde	236.095	Lommel	247.754	Lommel	252.997	Koksijde	231.228	Koksijde	235.770
8	Machelen	229.740	Koksijde	217.584	Blankenberge	228.362	Lommel	227.127	Leuven	228.700
9	Peer	223.681	Blankenberge	209.744	Koksijde	226.770	Blankenberge	221.655	Blankenberge	219.410
10	Blankenberge	203.749	Peer	198.279	De Haan	199.035	De Haan	210.147	Lommel	219.115
11	De Haan	190.961	De Haan	189.315	Mol	171.901	Leuven	191.007	De haan	206.761
12	Nieuwpoort	148.432	Nieuwpoort	146.890	Peer	169.373	Peer	156.843	Peer	154.609
13	Knokke-Heist	145.938	Mol	136.396	Leuven	146.046	Nieuwpoort	149.728	Nieuwpoort	150.609
14	Mol	124.651	Knokke-Heist	129.216	Nieuwpoort	142.159	Mol	147.699	Mol	143.555
15	Middelkerke	121.100	Middelkerke	118.876	Hasselt	119.777	Hasselt	116.758	Knokke-Heist	129.213
16	De Panne	110.486	Leuven	117.974	Knokke-Heist	117.520	Knokke-Heist	116.144	Ieper	127.108
17	Leuven	80.183	De Panne	108.889	De Panne	114.711	Kortrijk	113.613	Middelkerke	117.706
18	Kasterlee	75.336	Houthalen-Helcht.	80.772	Middelkerke	113.583	Middelkerke	113.592	Hasselt	117.458
19	Zaventem	69.814	Kasterlee	73.600	Houthalen-Helcht.	109.587	Ieper	111.915	Kortrijk	111.553
20	Hasselt	66.346	Zaventem	73.500	Zaventem	99.156	De Panne	107.559	Mechelen	107.416
21	Houthalen-Helcht.	64.903	Genk	66.020	Mechelen	97.614	Mechelen	107.313	De Panne	102.205
22	St-Pieters-Leeuw	63.814	Ieper	64.513	Kortrijk	96.372	Zaventem	94.617	Zaventem	95.013
23	Kortrijk	56.206	Hasselt	63.842	Ieper	88.555	Genk	87.182	Genk	82.620
24	Genk	45.750	Mechelen	63.597	Genk	88.194	Kasterlee	78.168	Kasterlee	72.988
25	Heuvelland	44.310	Kortrijk	57.348	Kasterlee	73.967	Houthalen-Helcht.	77.493	St-Pieters-L.	67.365
26	Bredene	42.154	Malle	42.517	Bredene	53.443	St-Pieters-Leeuw	68.842	Houthalen-Hel.	66.377

	2001	Aantal aankomsten		2005	Aantal aankomsten		2010	Aantal aankomsten		2012	Aantal aankomsten		2013	Aantal aankomsten
27	Malle	39.587	27	Bredene	41.085	27	Heuvelland	47.261	27	Bredene	51.106	27	Bredene	52.286
28	Ieper	36.506	28	Heuvelland	40.703	28	Grimbergen	45.625	28	Grimbergen	48.815	28	Grimbergen	52.091
29	Beveren	34.720	29	Zeebrugge	39.897	29	Lanaken	39.286	29	Heuvelland	45.239	29	Heuvelland	42.295
30	Mechelen	33.127	30	Voeren	37.619	30	Voeren	37.572	30	Lanaken	39.993	30	Oostkamp	39.559
31	Lanaken	32.824	31	Grimbergen	36.895	31	Malle	33.416	31	Zutendaal	38.115	31	Lanaken	38.076
32	Westerlo	32.797	32	St-Pieters-Leeuw	33.138	32	Westerlo	31.625	32	Oostkamp	37.976	32	Voeren	36.696
33	Grimbergen	27.171	33	Westerlo	30.726	33	Zutendaal	30.043	33	Voeren	37.121	33	Zutendaal	36.456
34	Voeren	26.694	34	Lanaken	29.738	34	Herentals	29.065	34	Maaseik	36.640	34	Vilvoorde	35.540
35	Dilbeek	26.534	35	Beersel	28.398	35	Beersel	28.819	35	Westerlo	32.598	35	Maaseil	34.908
36	Herentals	25.387	36	Dilbeek	26.725	36	Maaseik	28.815	36	Vilvoorde	31.388	36	Westerlo	33.293
37	Beersel	25.029	37	St-Lamb.-Woluwe	26.413	37	Sint-Niklaas	28.212	37	Aalst	29.688	37	Malle	32.033
38	Lokeren	21.483	38	Herentals	26.279	38	Oostkamp	26.606	38	Beersel	29.811	38	Beveren	31.431
39	Maaseik	20.107	39	Maaseik	25.600	39	Turnhout	25.886	39	Malle	28.448	39	Aalst	31.119
40	Zedelgem	18.475	40	Etterbeek	25.219	40	Dilbeek	25.862	40	Herentals	28.345	40	Dilbeek	29.820
41	Oudenaarde	18.422	41	Zutendaal	20.516	41	Maasmechelen	23.928	41	Beveren	27.670	41	Sint-Niklaas	29.703
42	Maasmechelen	18.392	42	Maasmechelen	20.466	42	Aalst	23.230	42	Sint-Niklaas	27.459	42	Herentals	28.449
43	Brasschaat	18.059	43	Diksmuide	20.214	43	Poperinge	23.199	43	Maasemechelen	26.889	43	Beersel	27.854
44	Sint-Niklaas	17.943	44	Beveren	20.005	44	Oud-Heverlee	22.951	44	Turnhout	26.388	44	Maasmechelen	26.433
45	Oud-Heverlee	14.539	45	Zedelgem	19.327	45	Sint-Truiden	22.854	45	Dilbeek	26.150	45	Turnhout	25.337
46	Diksmuide	14.509	46	Turnhout	17.674	46	Zedelgem	22.523	46	Oud-Heverlee	25.835	46	Oud-Heverlee	24.819
47	Turnhout	14.228	47	Aalst	17.276	47	Tongeren	22.491	47	Sint-Truiden	25.544	47	Lokeren	24.561
48	Etterbeek	14.026	48	Lokeren	16.629	48	Diksmuide	22.184	48	Tongeren	24.785	48	Sint-Truiden	24.201
49	Balen	13.916	49	Oudenaarde	15.781	49	Lokeren	22.087	49	Lokeren	24.129	49	Tongeren	22.761
50	Aalst	12.313	50	Oud-Heverlee	14.810	50	Beveren	18.728	50	Brasschaat	22.509	50	Zeebrugge	22.538
	som top 50	**7.678.411**		**som top 50**	**8.036.631**		**som top 50**	**9.281.347**		**som top 50**	**9.931.997**		**som top 50**	**10.151.422**
	som overige	657.705		som overige	783.077		som overige	1.019.072		som overige	1.001.017		som overige	1.149.958

Bron: Algemene Directie Statistiek, exclusief huurlogies

1.2.2 Grafisch overzicht herkomst per stad en per markt

1.2.2.1 Grafisch overzicht herkomst per stad

Figuur 2: De belangrijkste herkomstmarkten in de kunststeden (overnachtingen 2013)

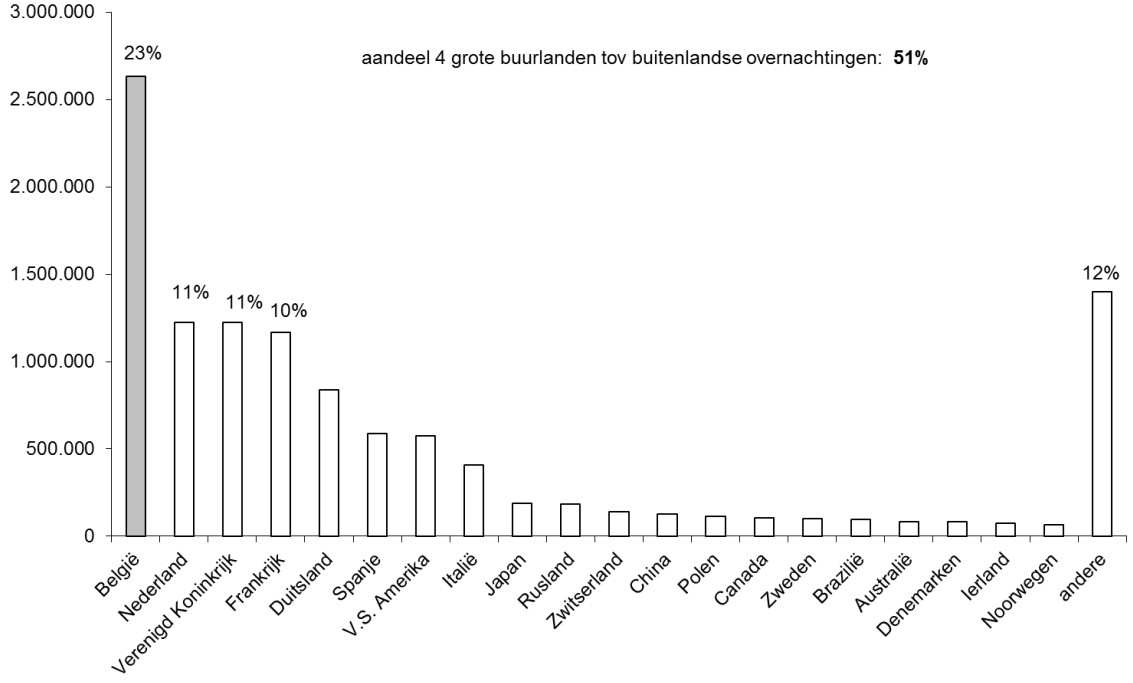

Bron: Algemene Directie Statistiek **Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*

Figuur 3: De belangrijkste herkomstmarkten in Antwerpen (overnachtingen 2013)

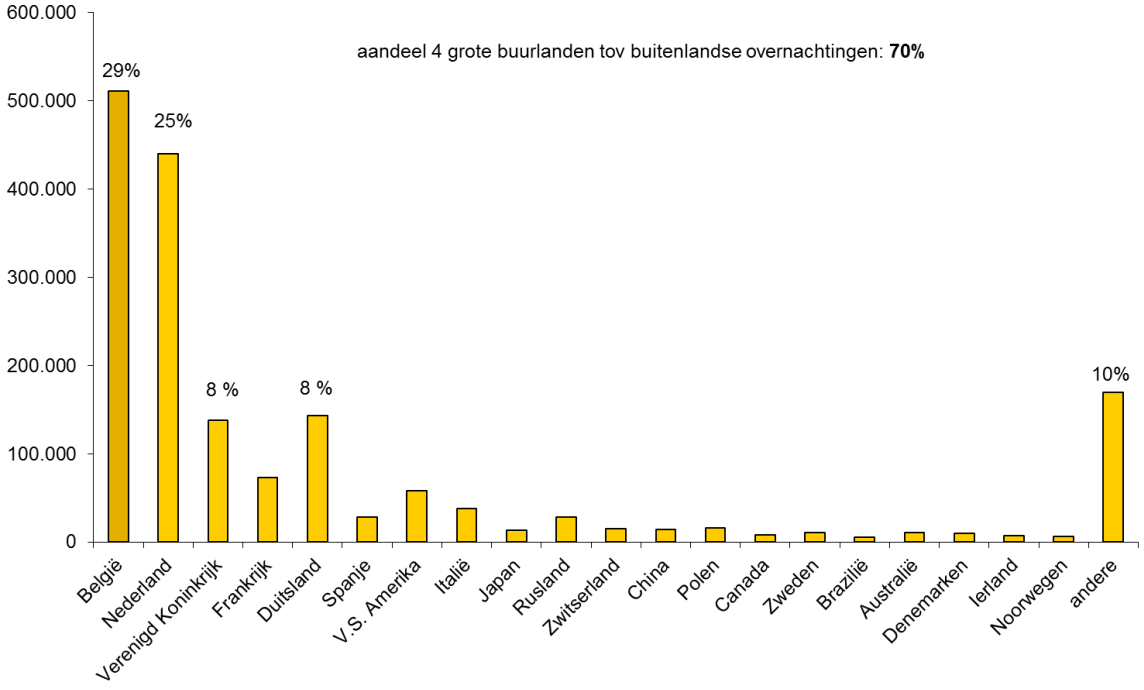

Bron: Algemene Directie Statistiek ** Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*

Figuur 4: De belangrijkste herkomstmarkten in Brugge (overnachtingen 2013)

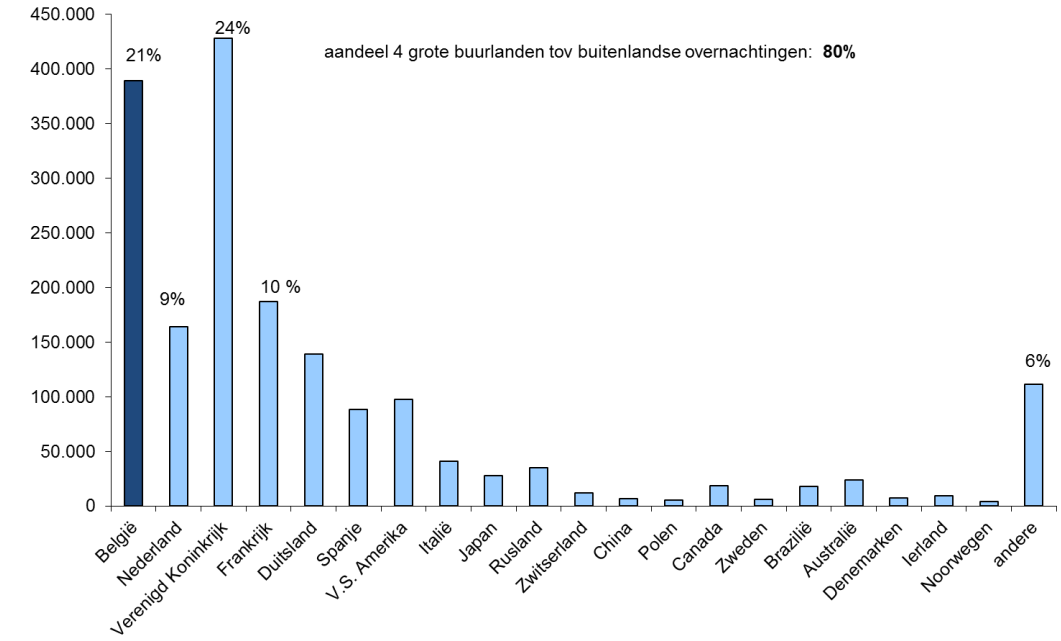

Bron: Algemene Directie Statistiek ** Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*

Figuur 5: De belangrijkste herkomstmarkten in Brussel (overnachtingen 2013)

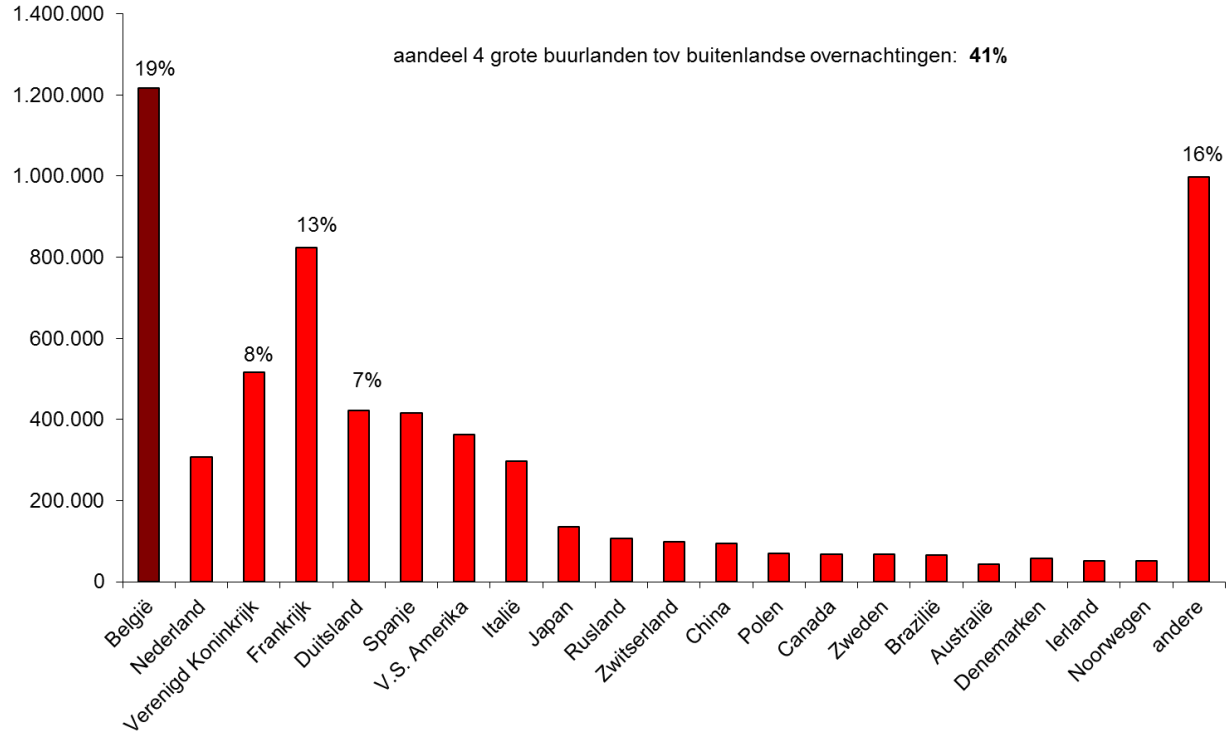

Bron: Algemene Directie Statistiek ** Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*

z

Figuur 6: De belangrijkste herkomstmarkten in Gent (overnachtingen 2013)

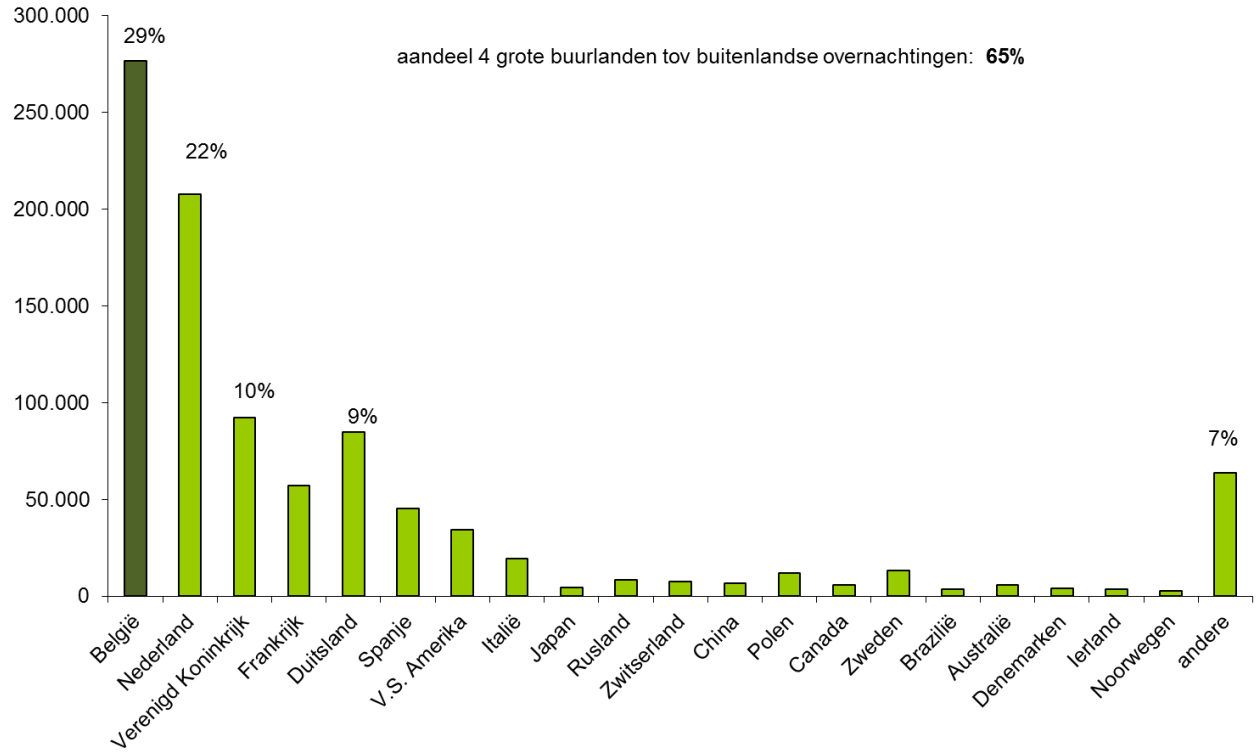

Bron: Algemene Directie Statistiek ** Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*

Figuur 7: De belangrijkste herkomstmarkten in Leuven (overnachtingen 2013)

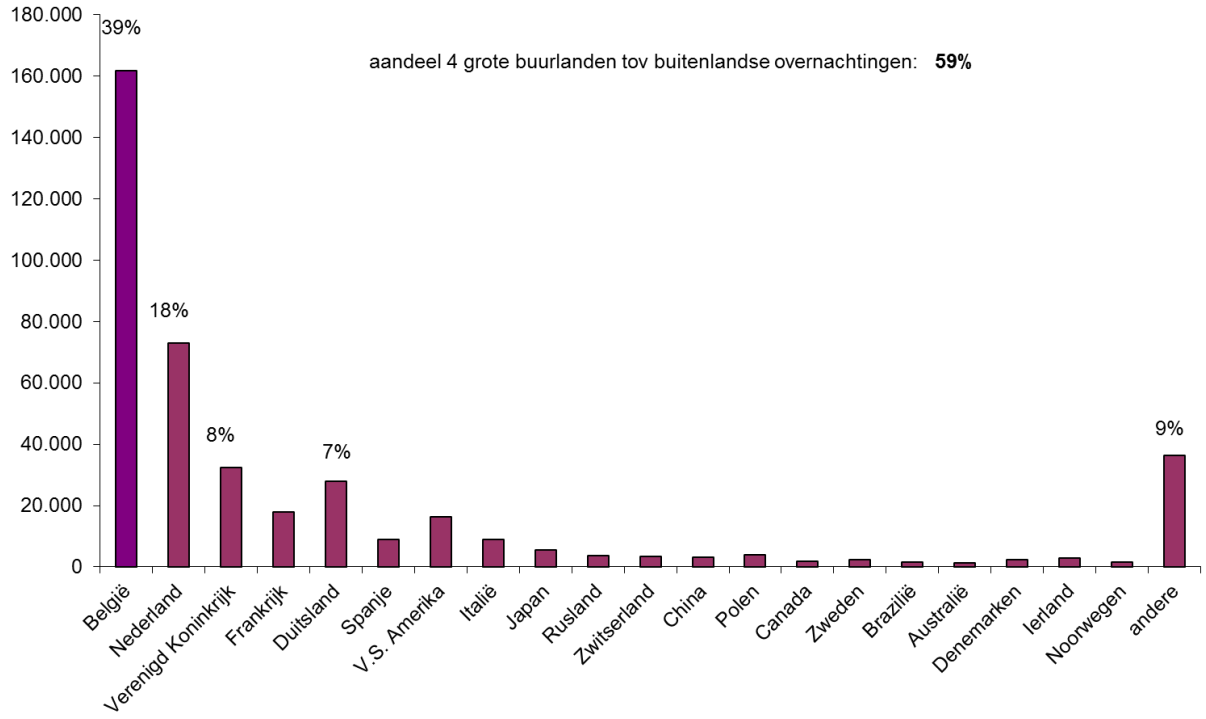

Bron: Algemene Directie Statistiek **Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*

Figuur 8: De belangrijkste herkomstmarkten in Mechelen (overnachtingen 2013)

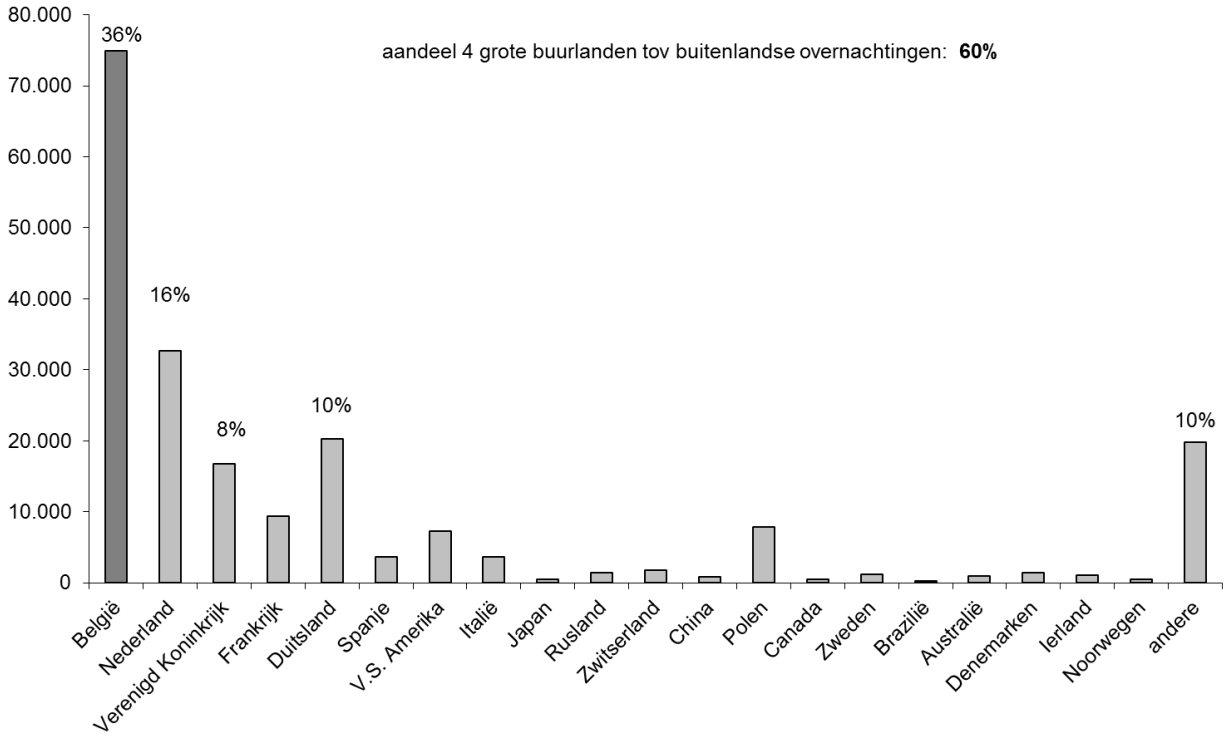

Bron: Algemene Directie Statistiek ** Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk*

1.2.2.2 Grafisch overzicht herkomst per markt

Figuur 9: De binnenlandse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013)

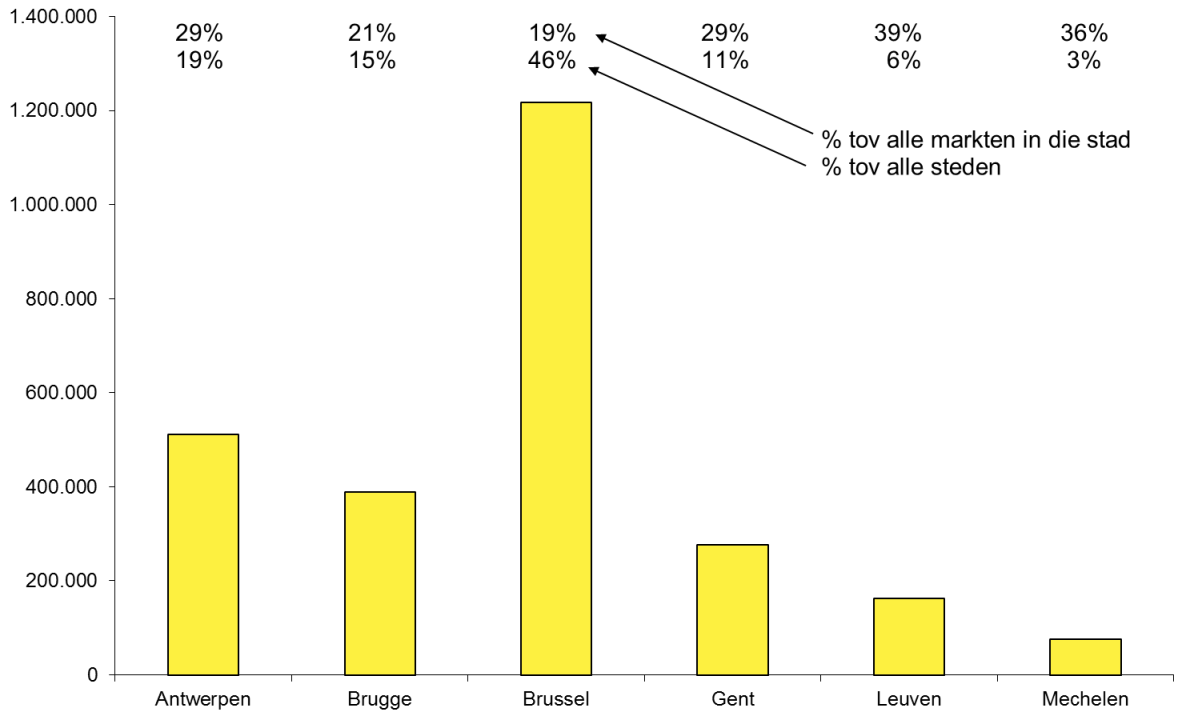

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 10: De Nederlandse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013)

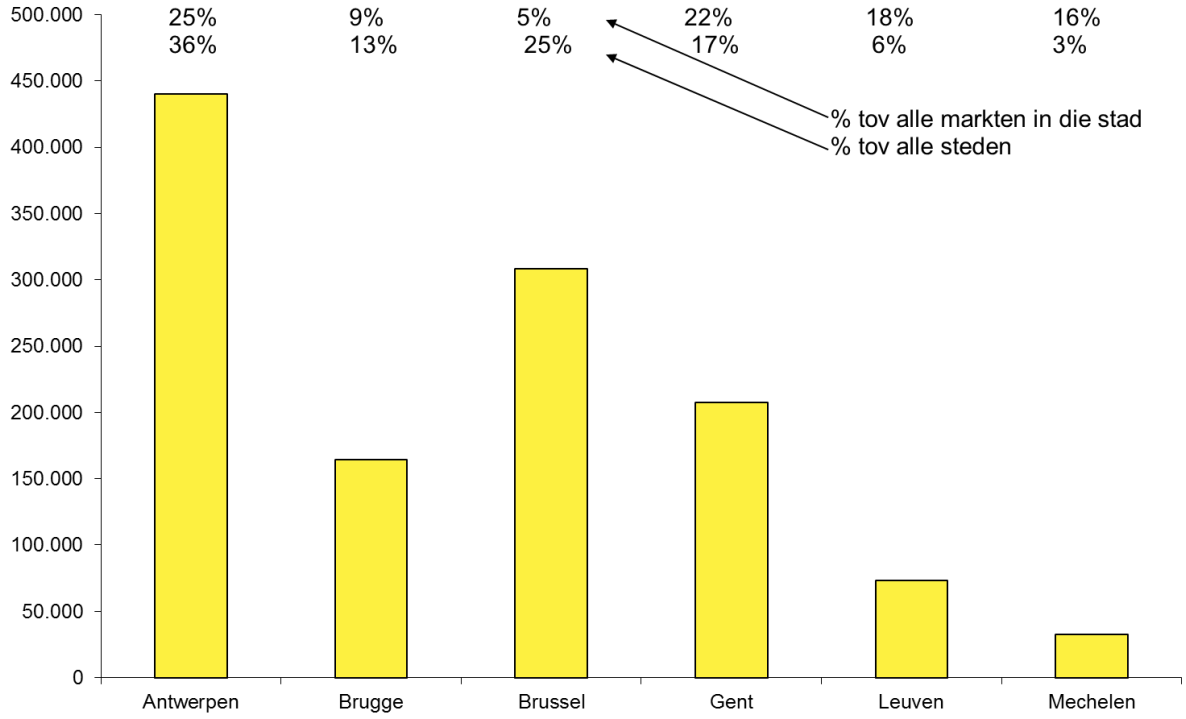

Bron: *Algemene Directie Statistiek*

Figuur 11: De Britse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013)

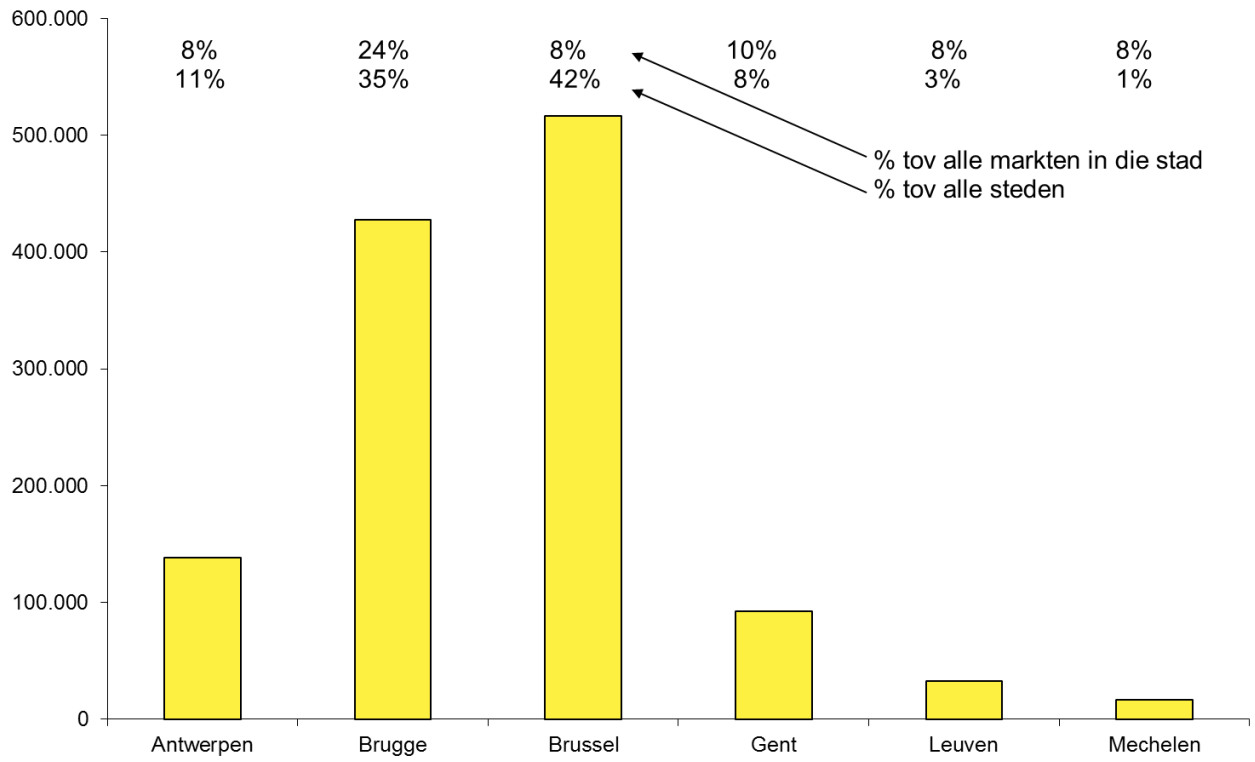

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 12: De Franse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013)

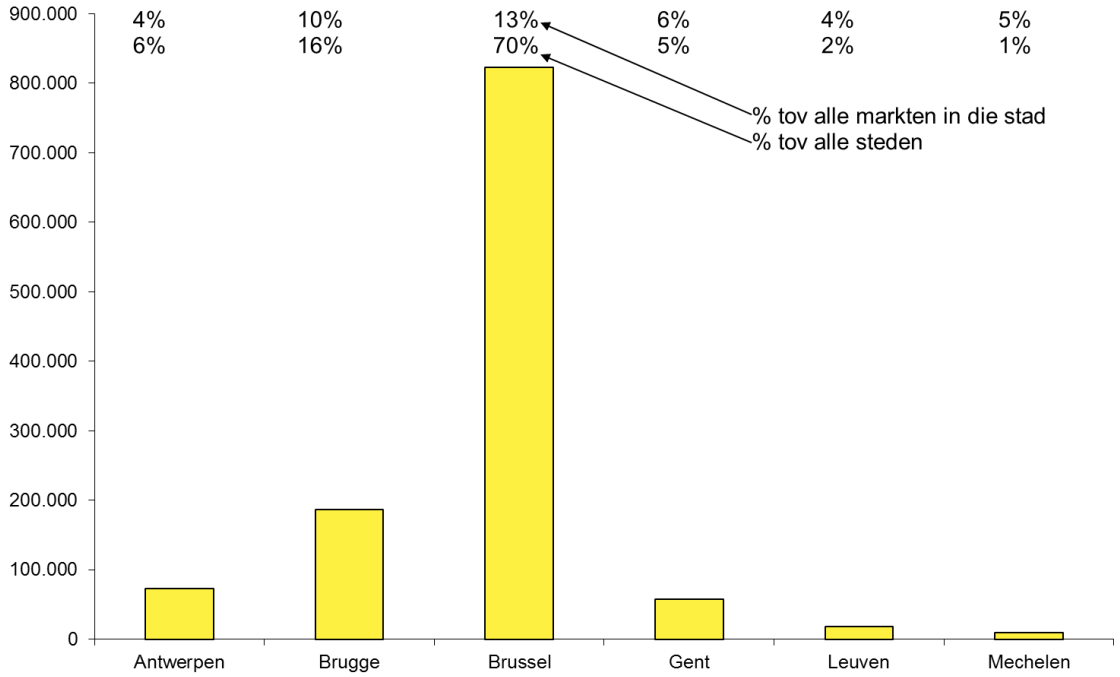

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 13: De Duitse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013)

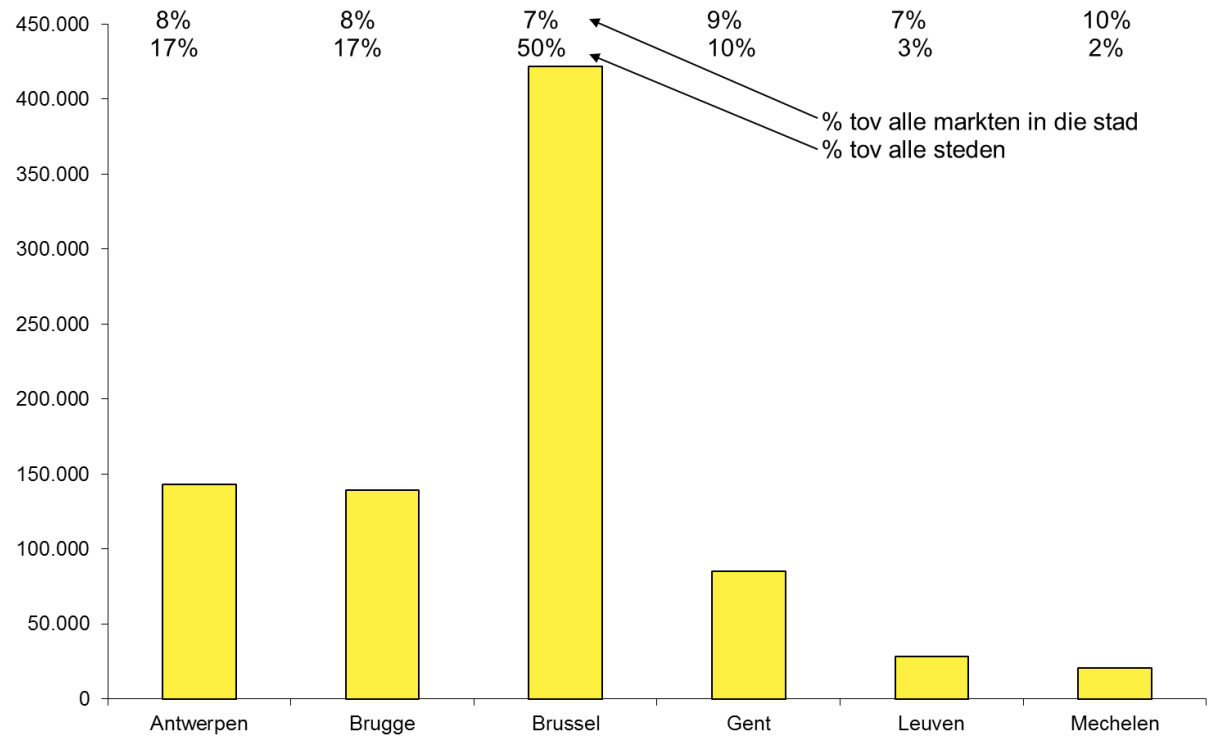

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 14: De Spaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013)

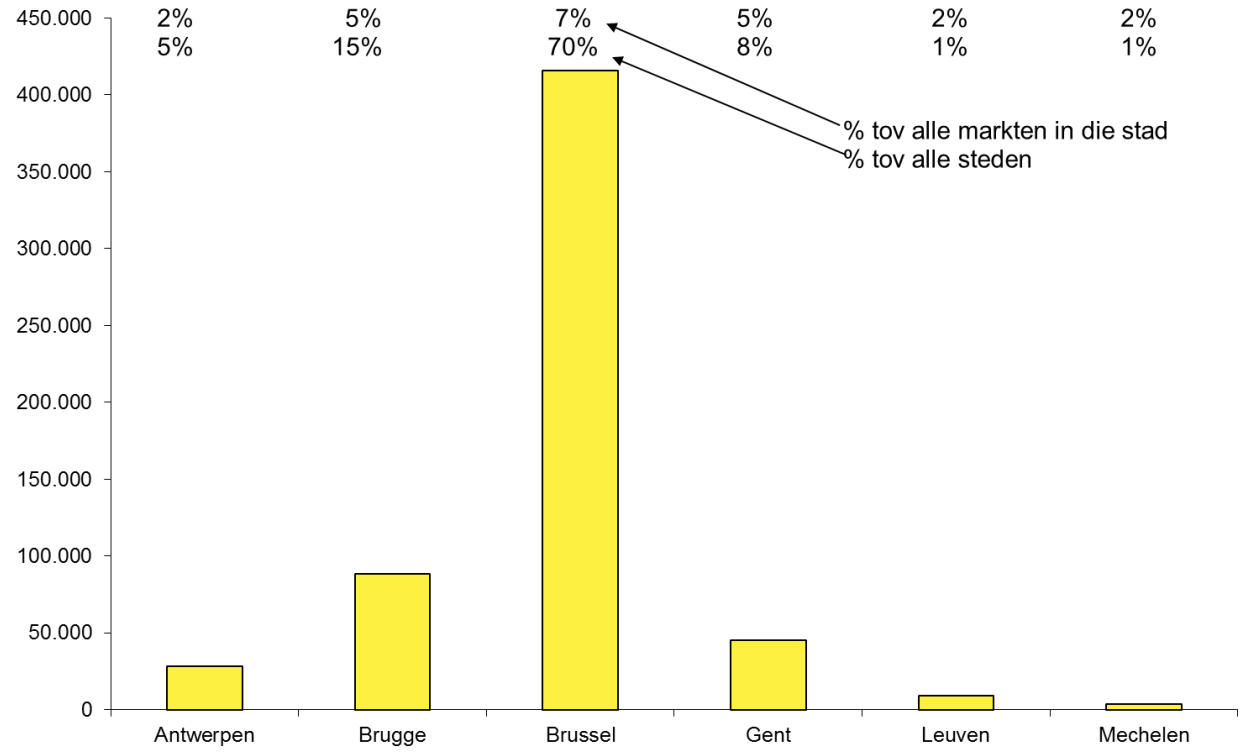

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 15: De Amerikaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013)

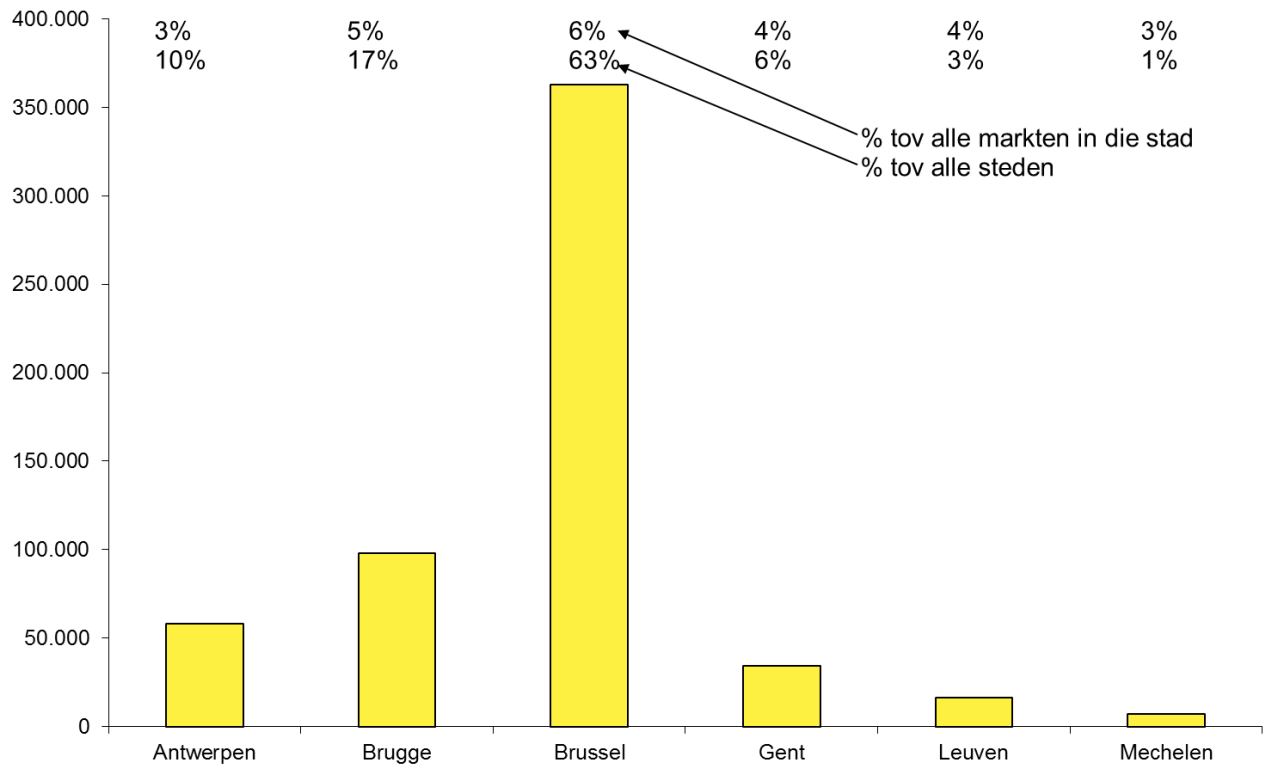

Bron: Algemene Directie Statistiek

1.2.3 Evolutie overnachtingen per markt en per stad 2009-2013

Figuur 16: Evolutie van de Belgische markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)

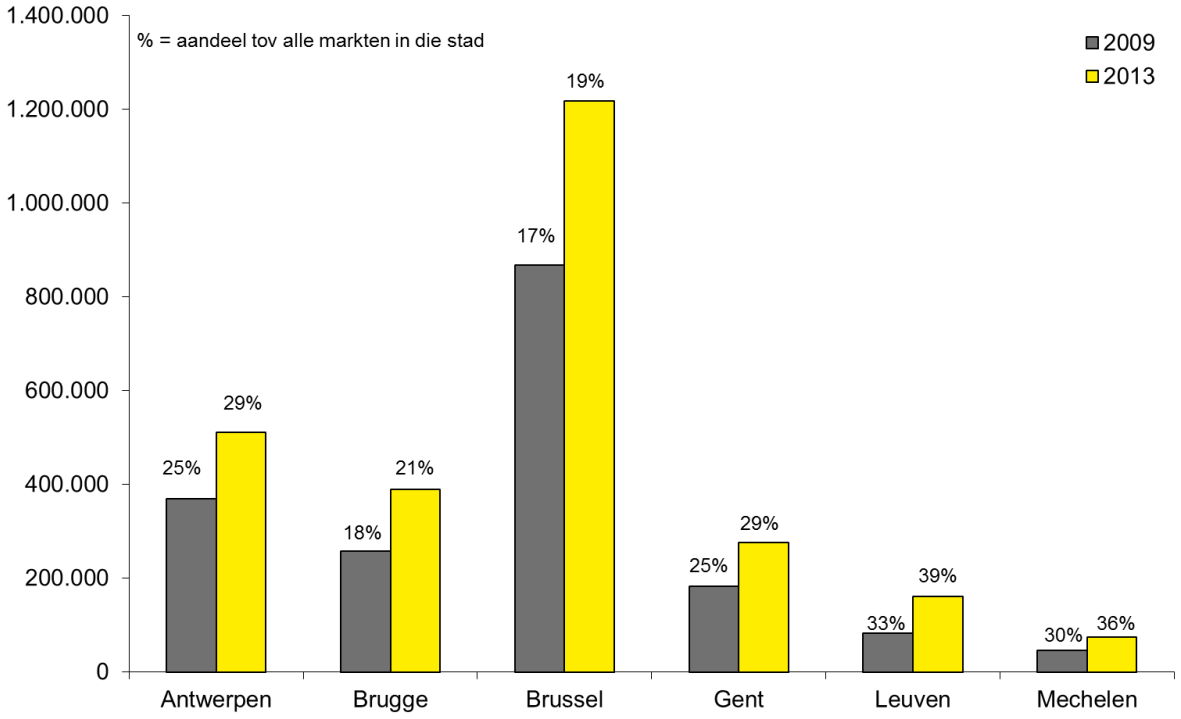

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 17: Evolutie van de Nederlandse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)

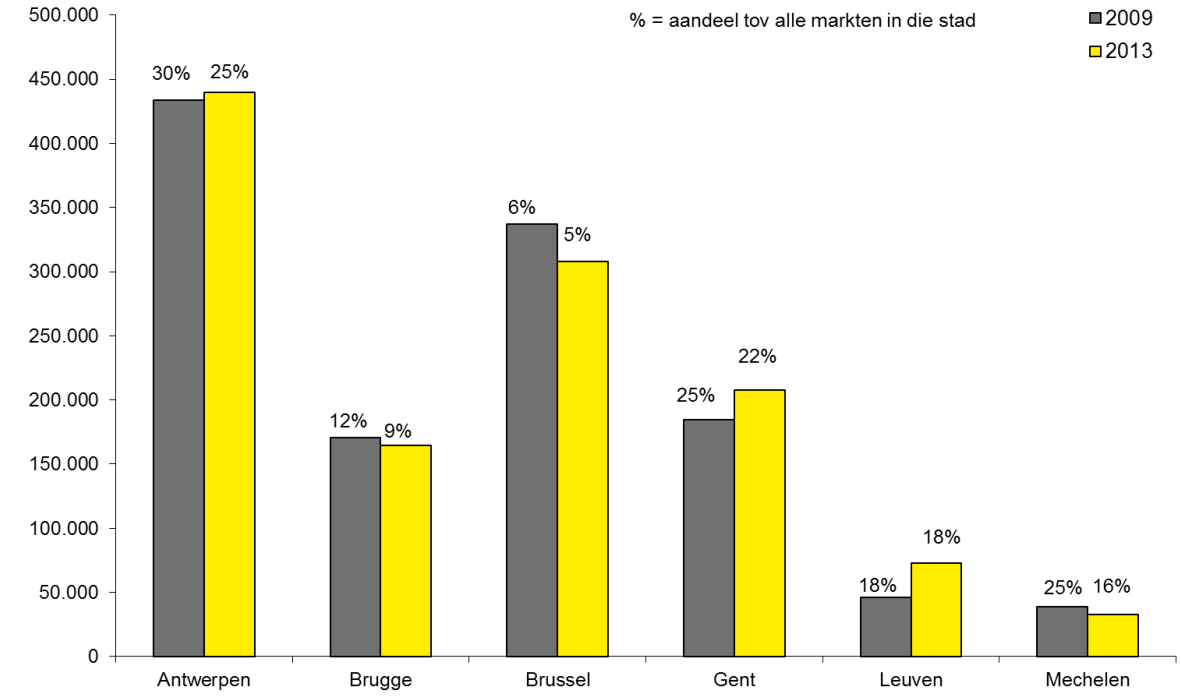

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 18: Evolutie van de Britse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)

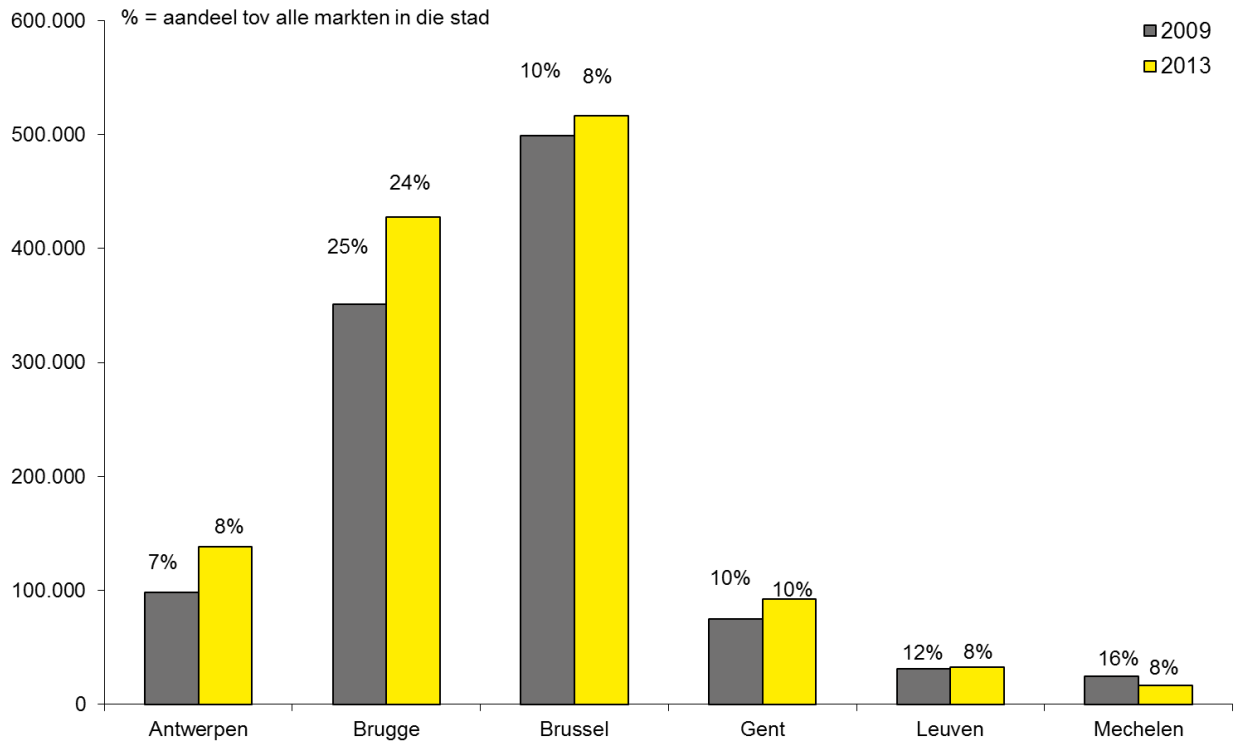

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 19: Evolutie van de Franse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)

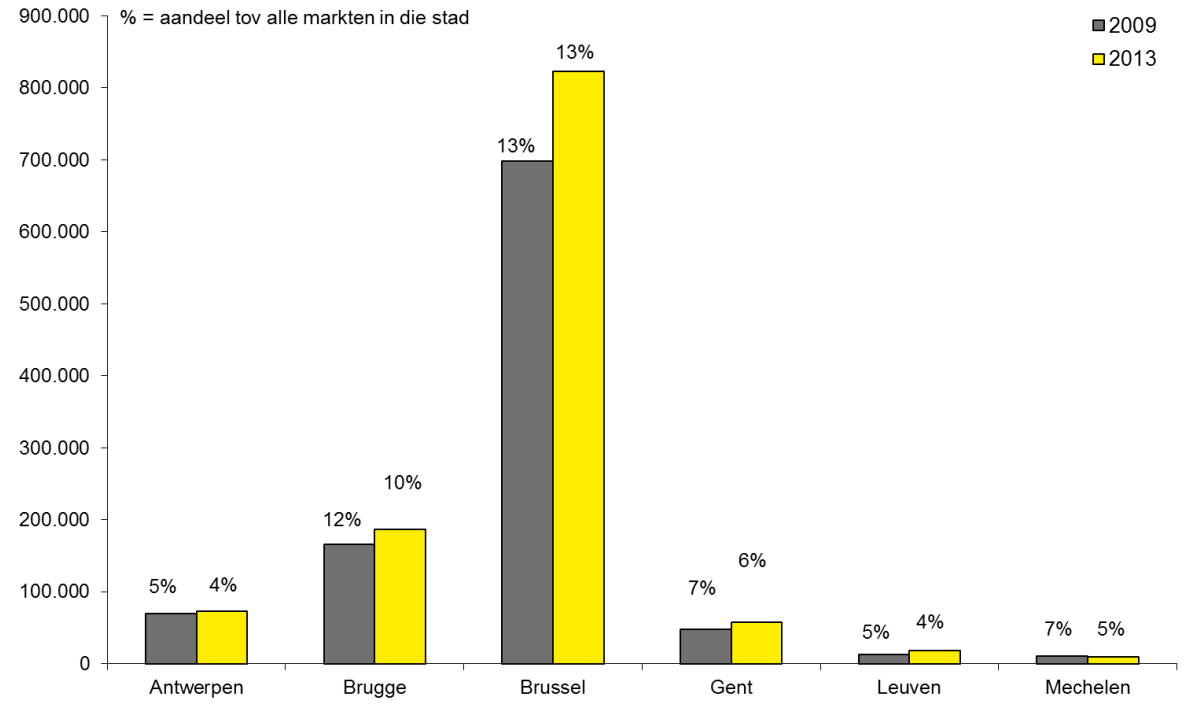

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 20: Evolutie van de Duitse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)

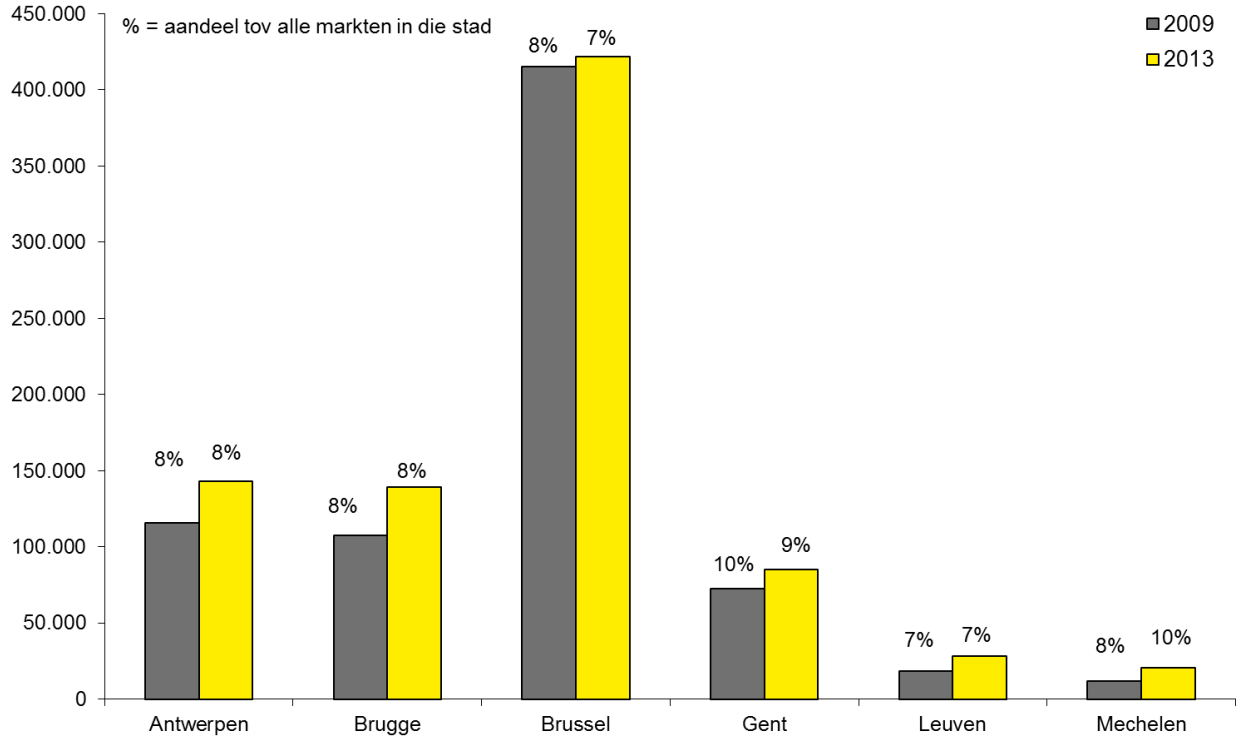

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 21: Evolutie van de Spaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)

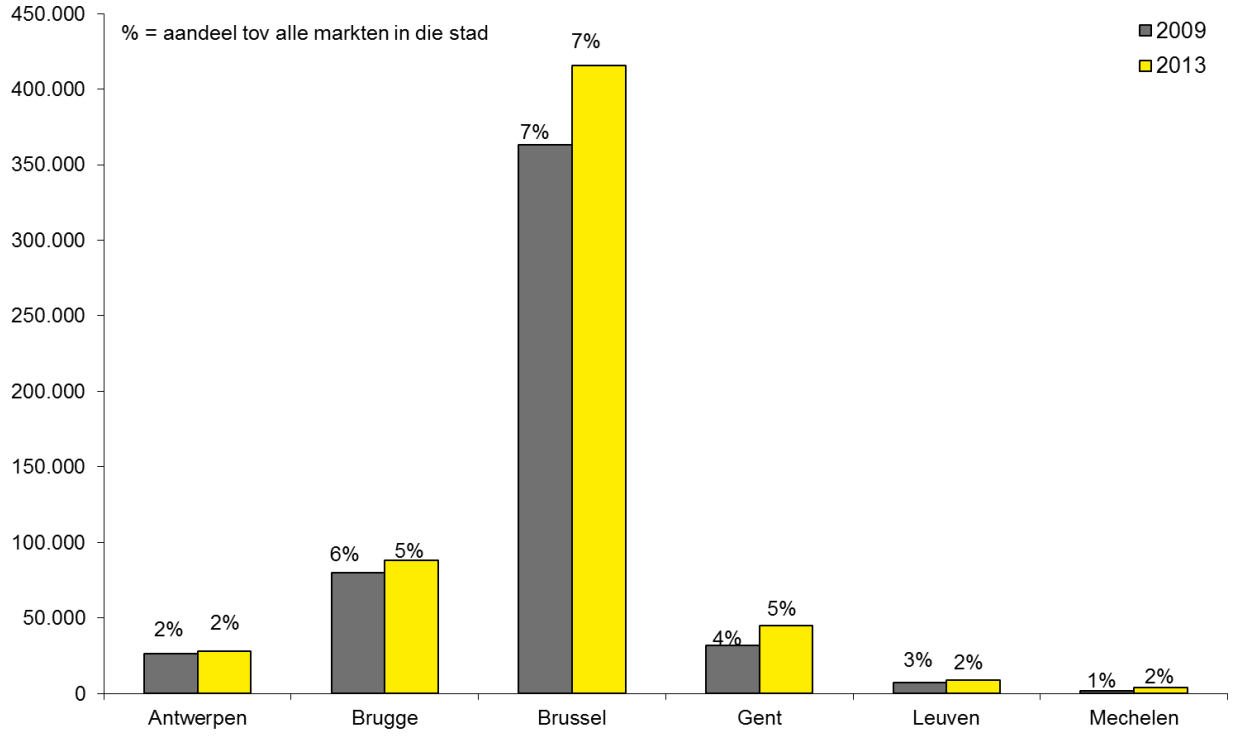

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 22: Evolutie van de Amerikaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)

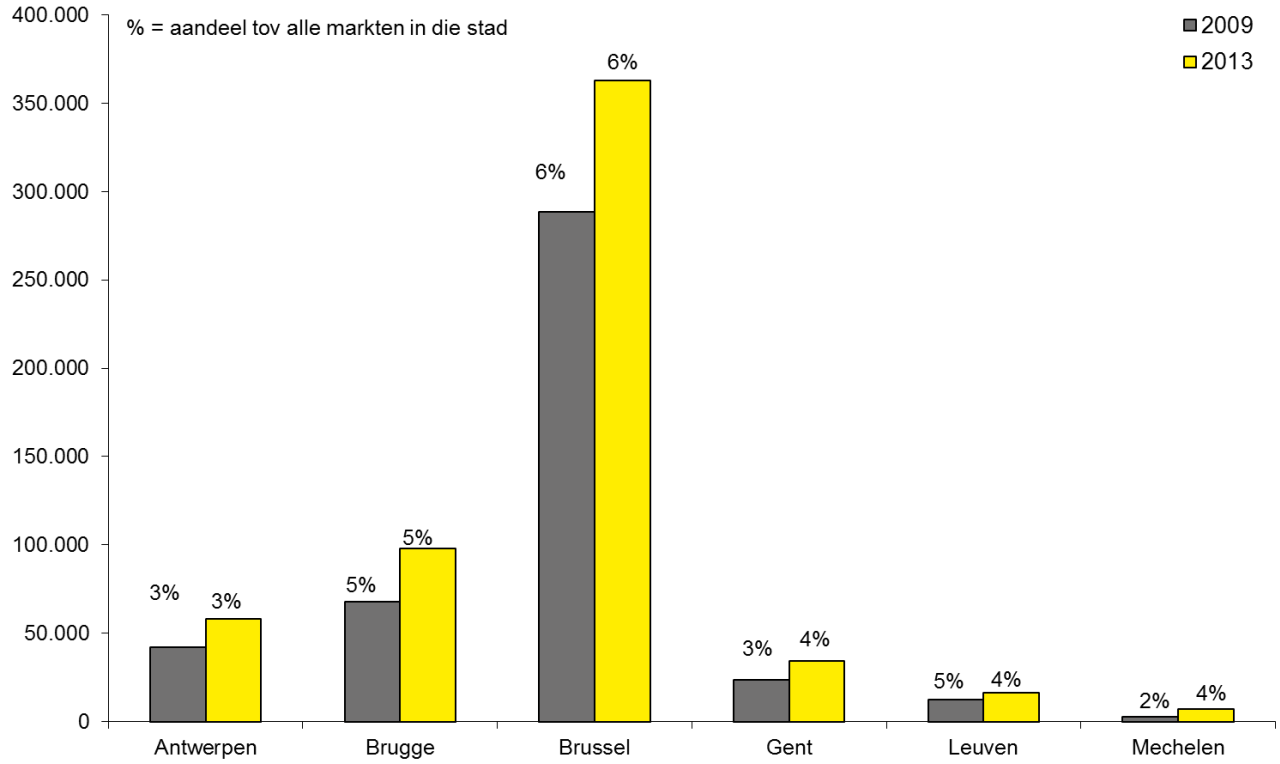

Bron: Algemene Directie Statistiek

1.2.4 Evolutie per kunststad 1994-2013

Figuur 23: Evolutie overnachtingen in de kunststeden Brussel en Antwerpen (1994-2013)

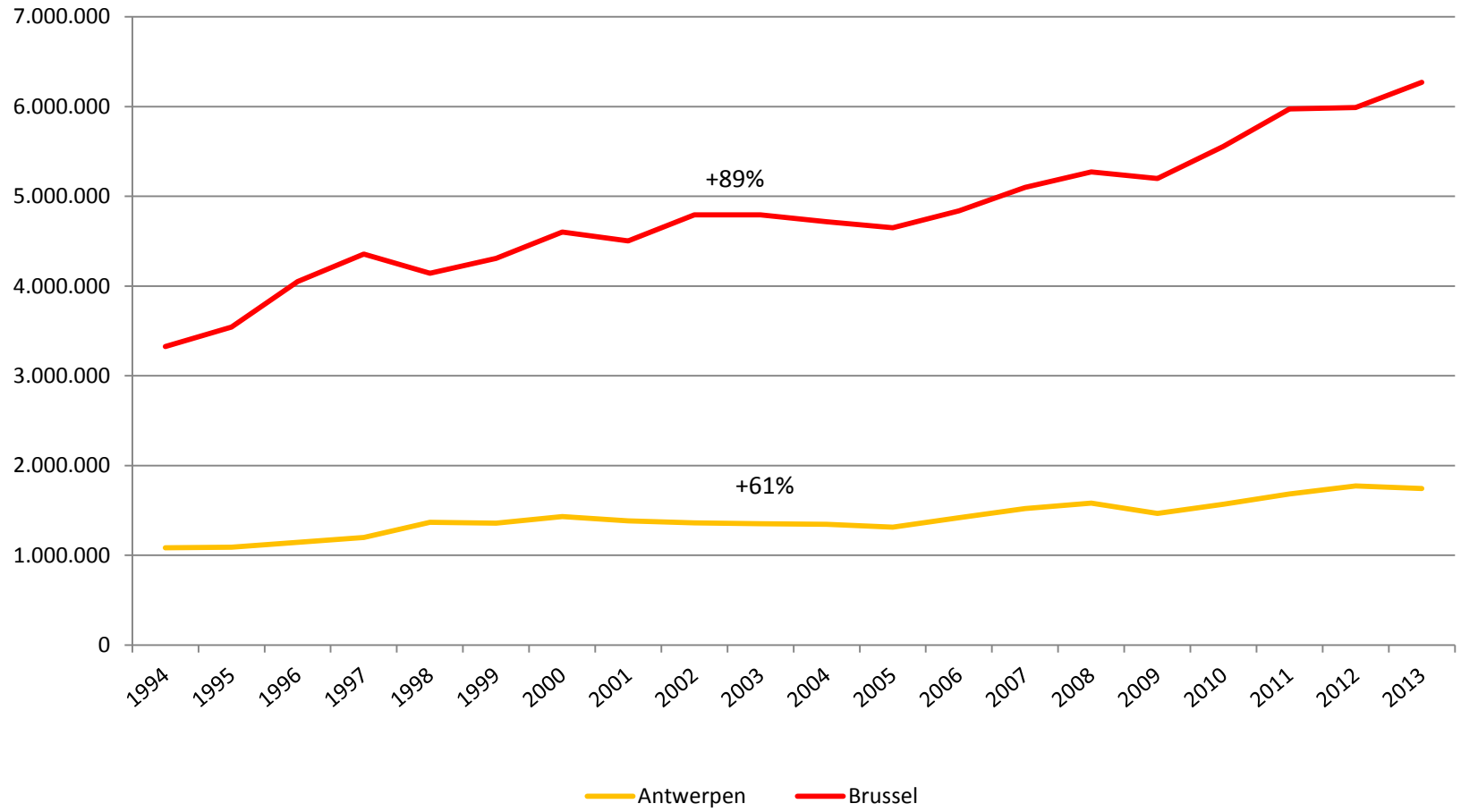

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 24: Evolutie van de overnachtingen in de kunststeden Brugge, Gent, Leuven en Mechelen (1994-2013)

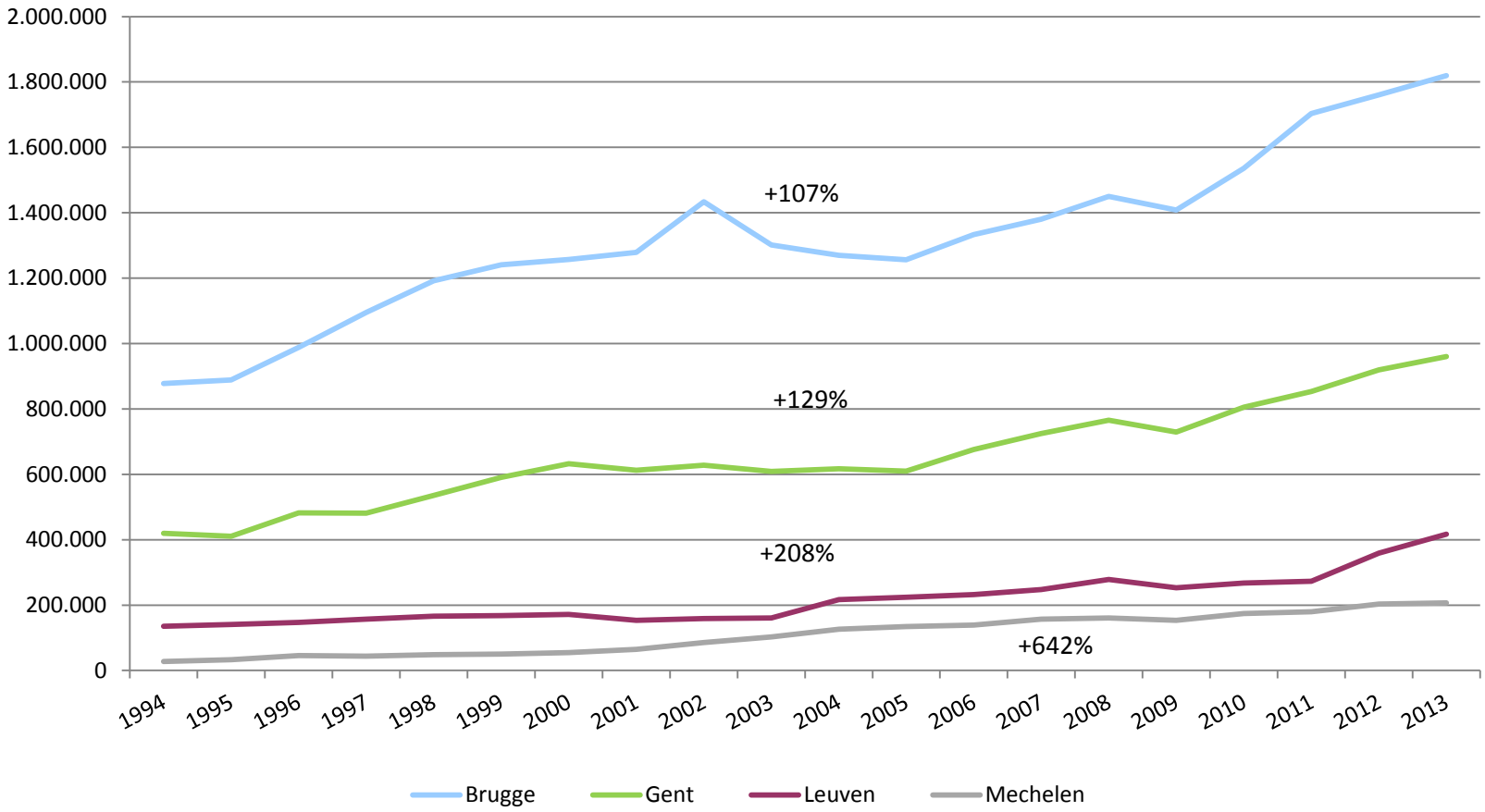

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 25: Evolutie gemiddelde verblijfsduur in de kunststeden (1994-2013)

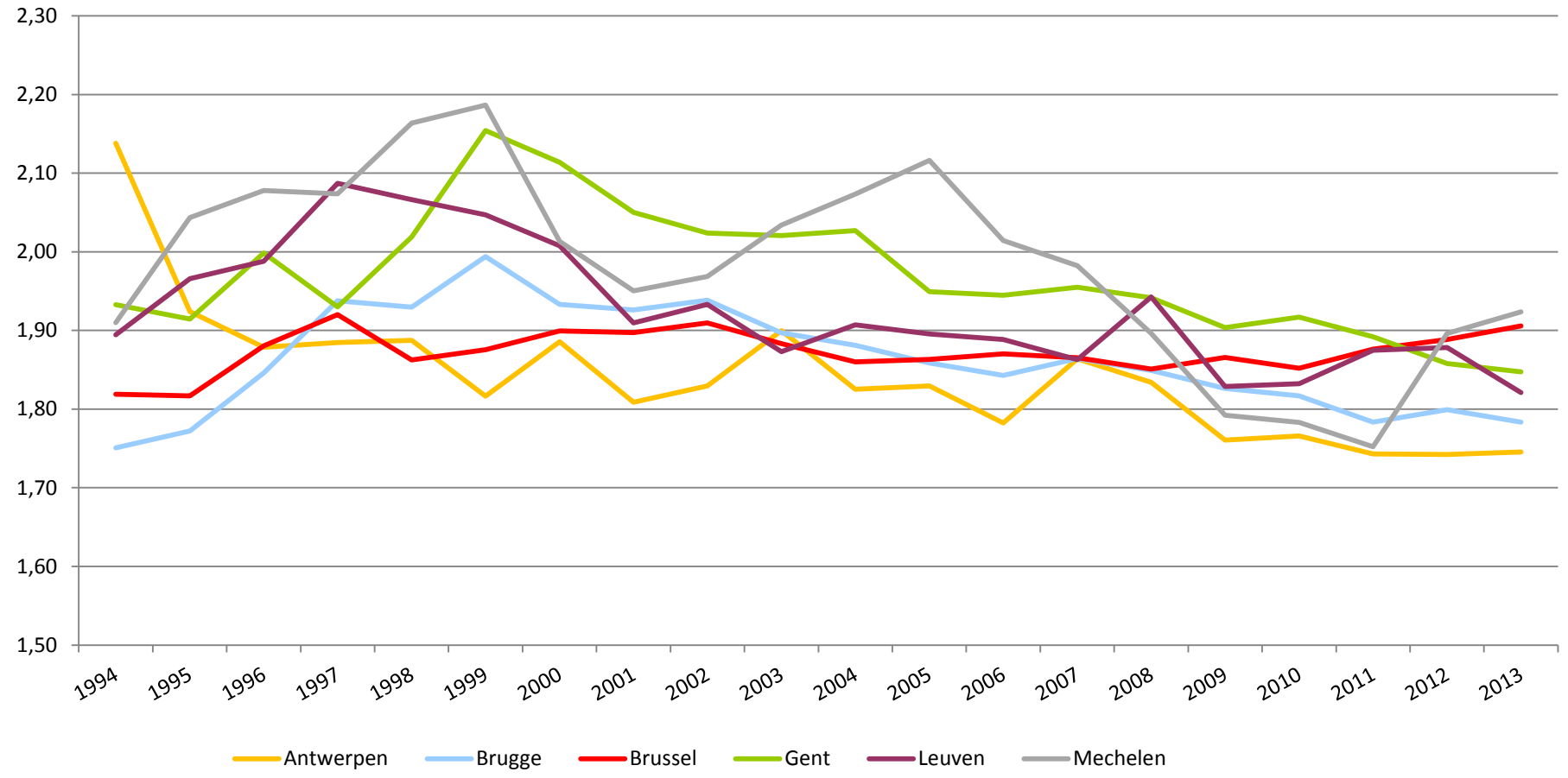

Bron: Algemene Directie Statistiek

1.2.5 Verblijfstoerisme naar logiesvorm

Figuur 26: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden naar logiesvorm 2013

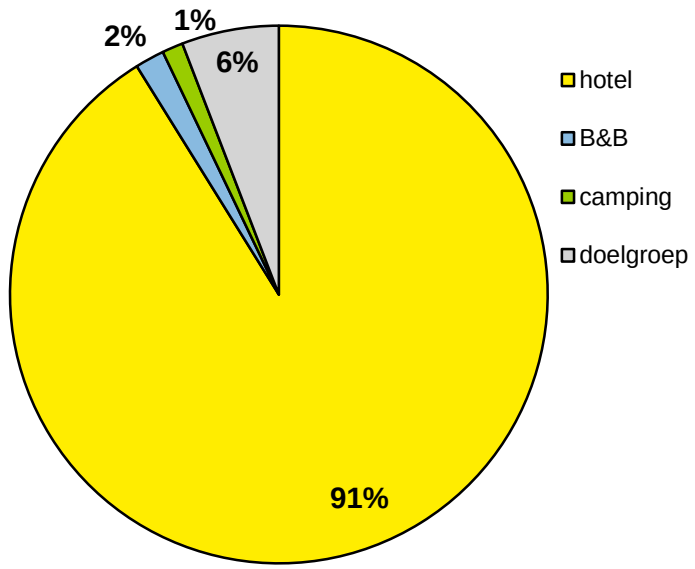

Bron: Algemene Directie Statistiek, 'doelgroepen' in de kunststeden zijn meestal jeugdherbergen of hostels.

Figuur 27: Aandeel van de hotel- en b&b-overnachtingen in de individuele kunststeden 2013

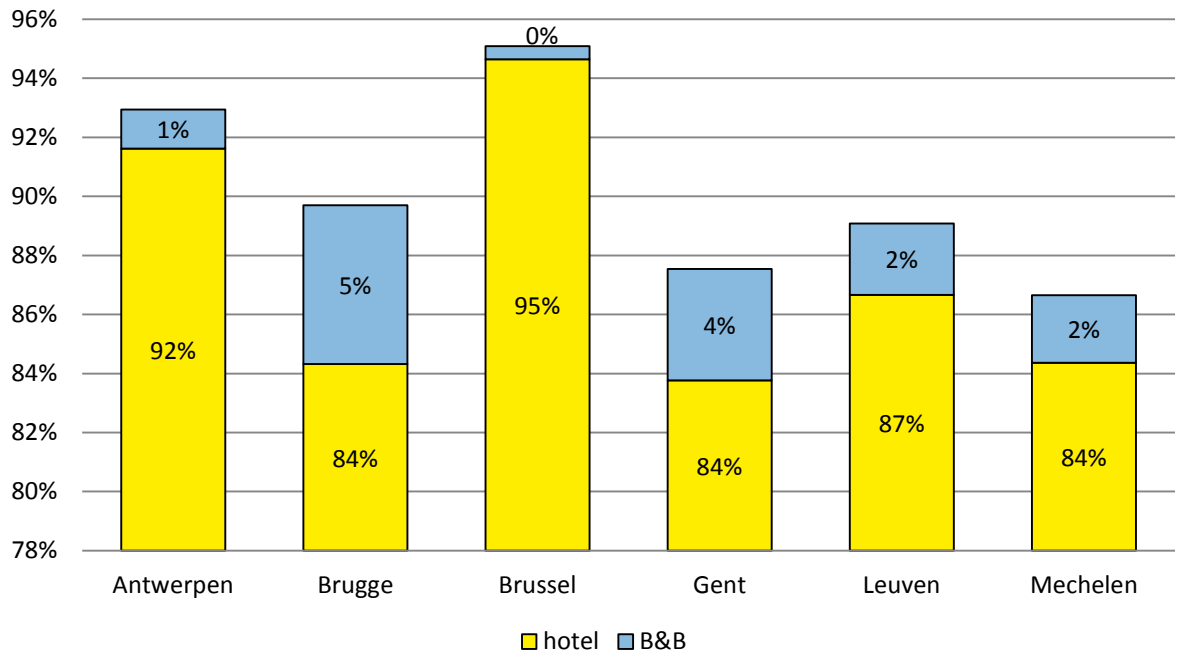

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 28: Evolutie hotelovernachtingen in de kunststeden 2009-2013

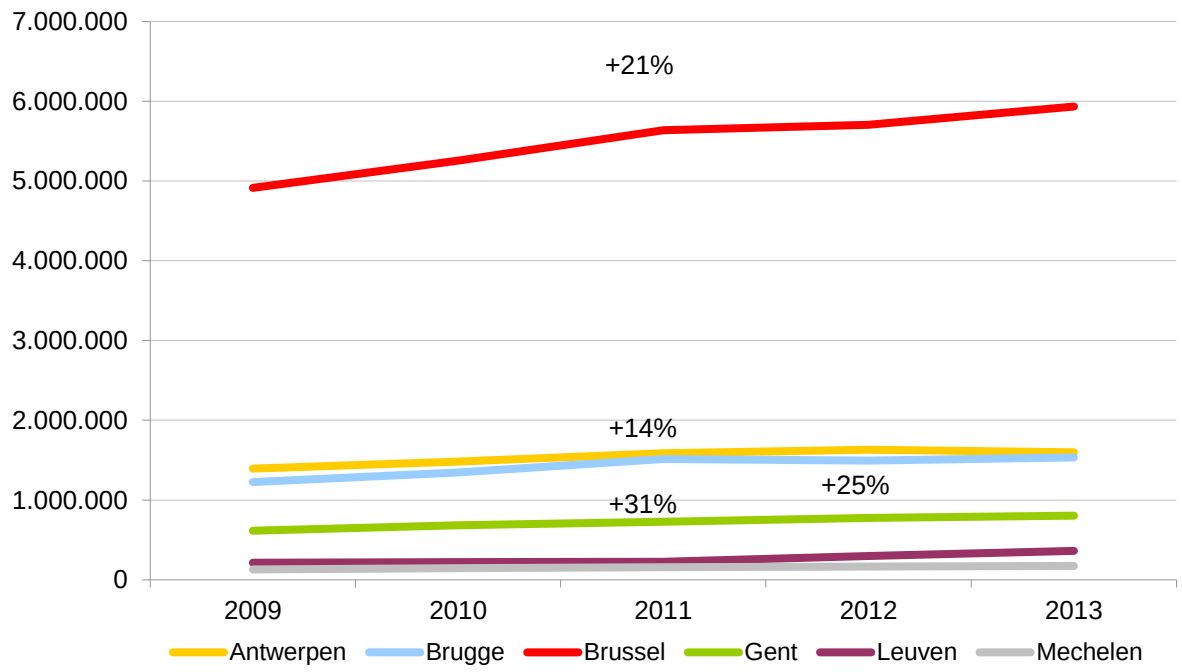

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 29: Evolutie hotelovernachtingen in de kunststeden (excl. Brussel) 2009-2013

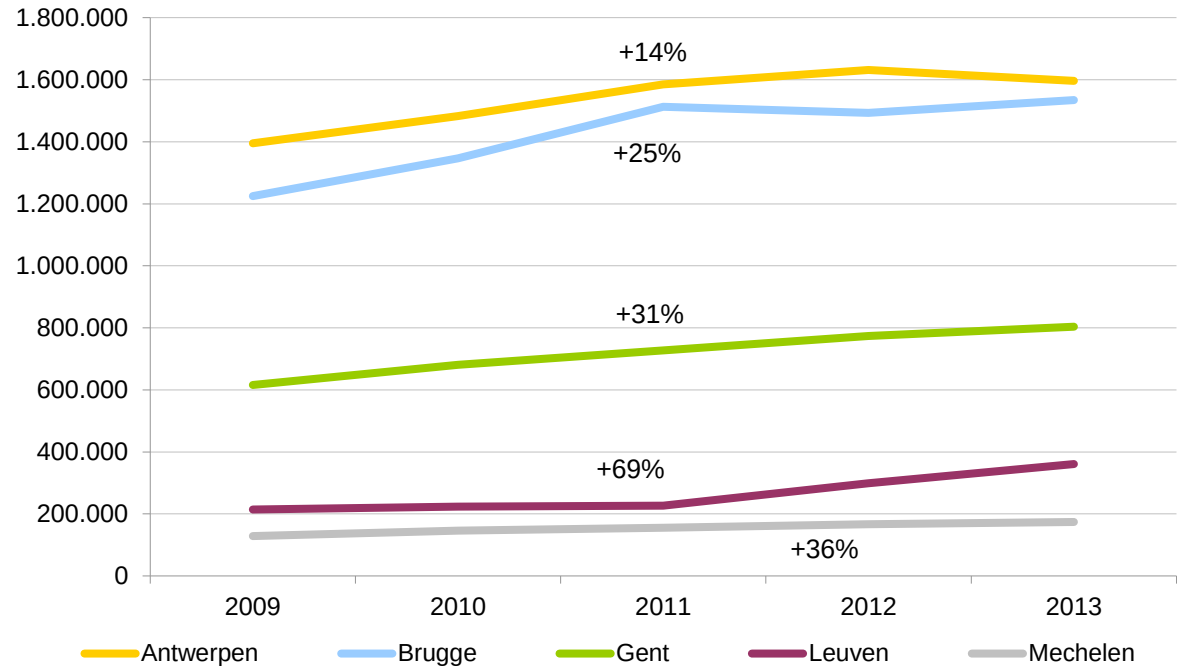

Bron: Algemene Directie Statistiek

1.2.6 Verblijfstoerisme naar motief

Figuur 30: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden naar motief 2013

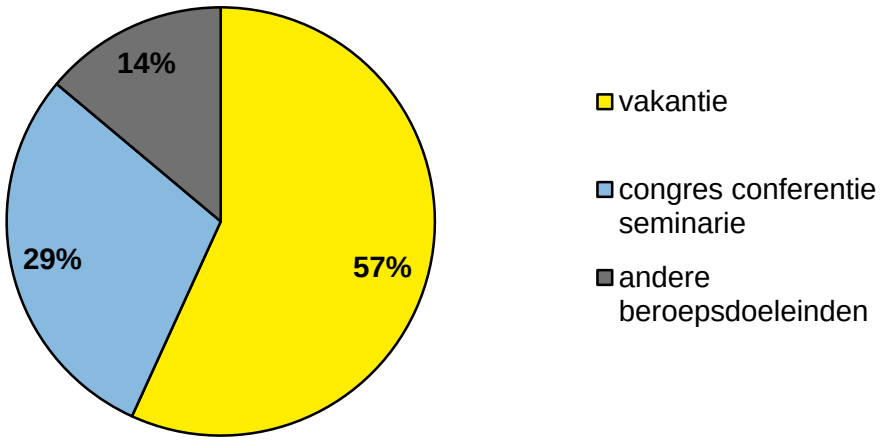

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 31: Verdeling van de overnachtingen naar motief per kunststad 2013

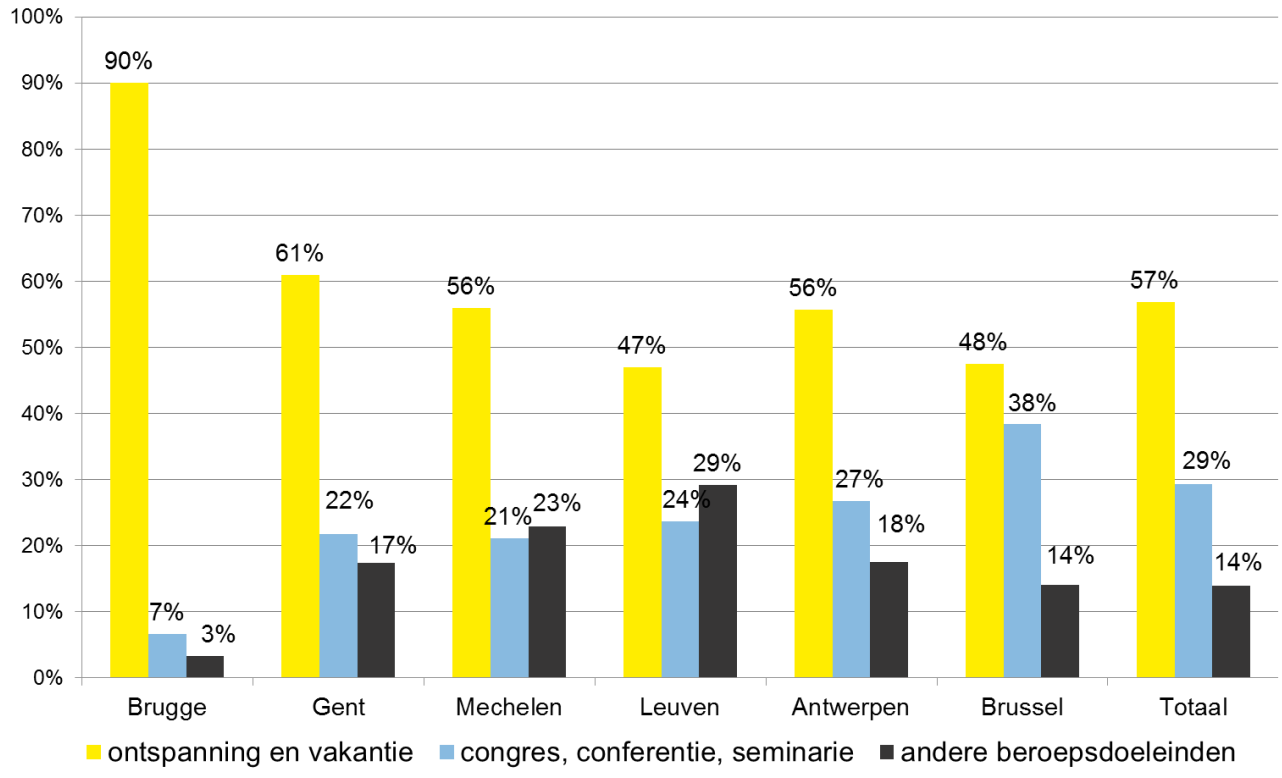

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 32: Evolutie van de 'leisure-share' in de overnachtingen in de kunststeden 2009-2013

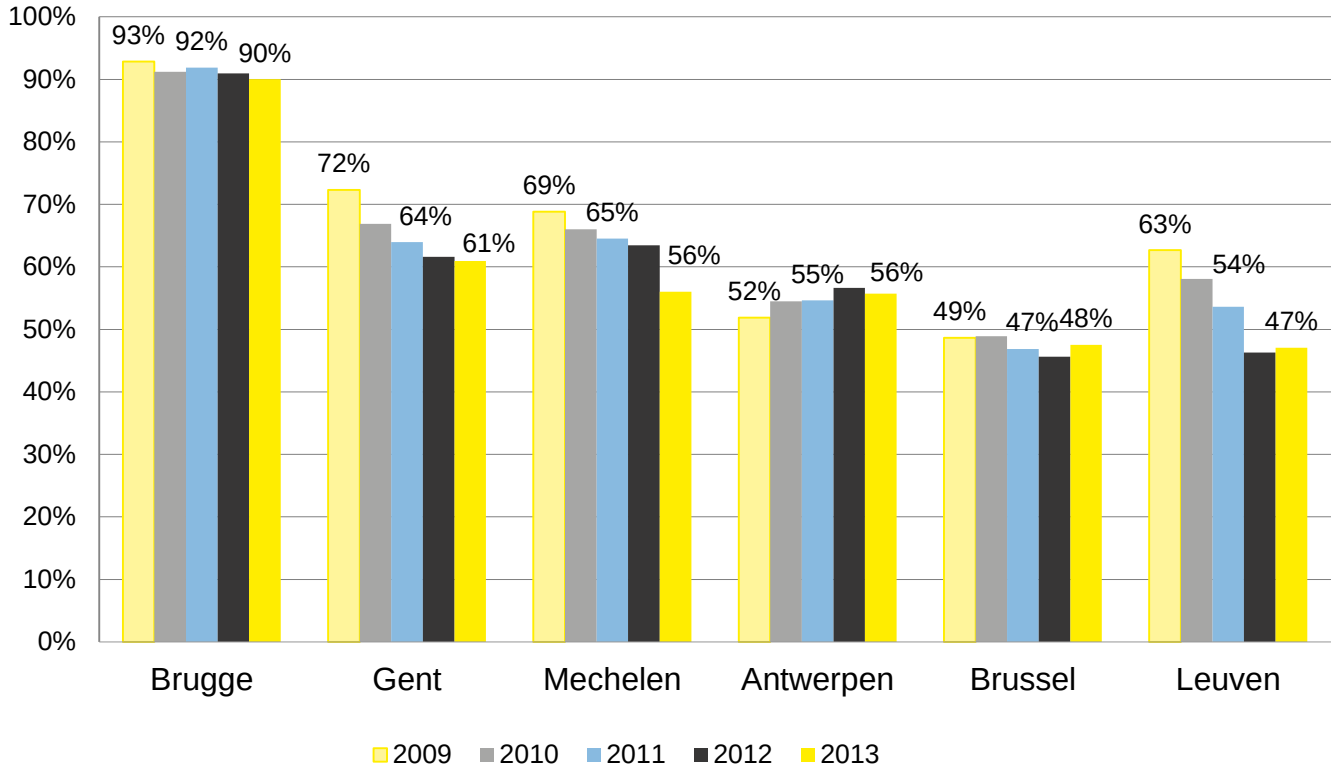

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 33: Evolutie van de recreatieve overnachtingen in de kunststeden 2009-2013

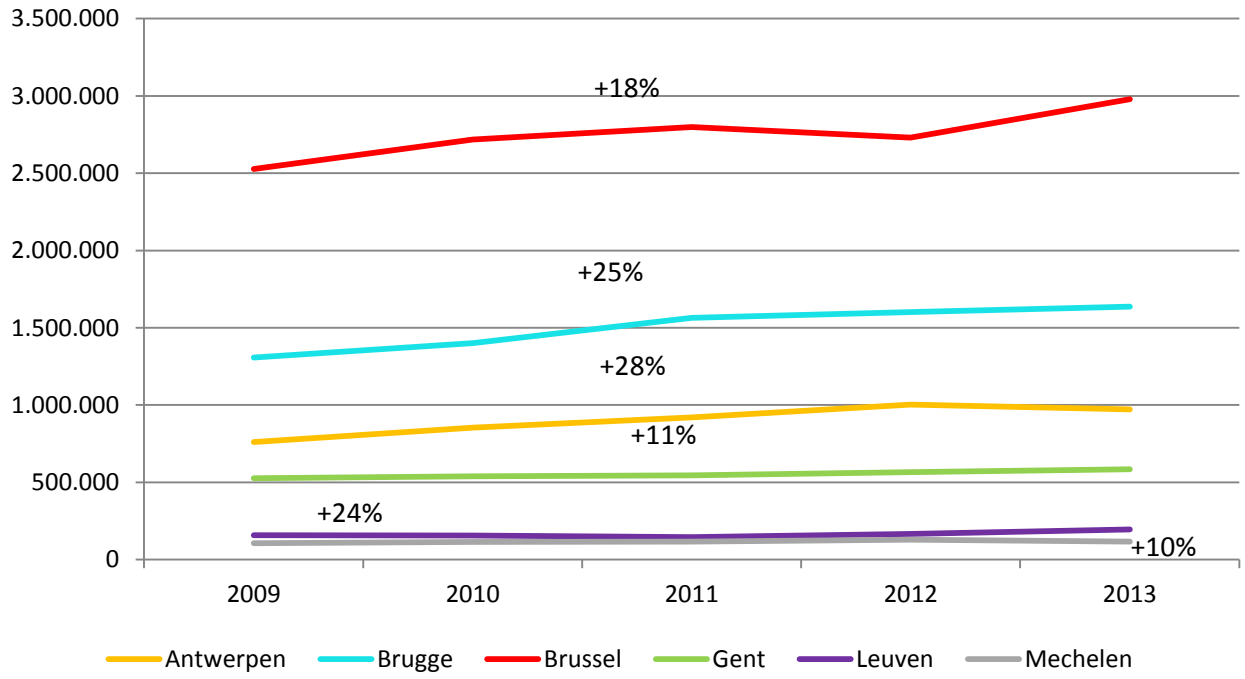

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 34: Evolutie van de overnachtingen in congres, conferentie en seminarie in de kunststeden 2009-2013

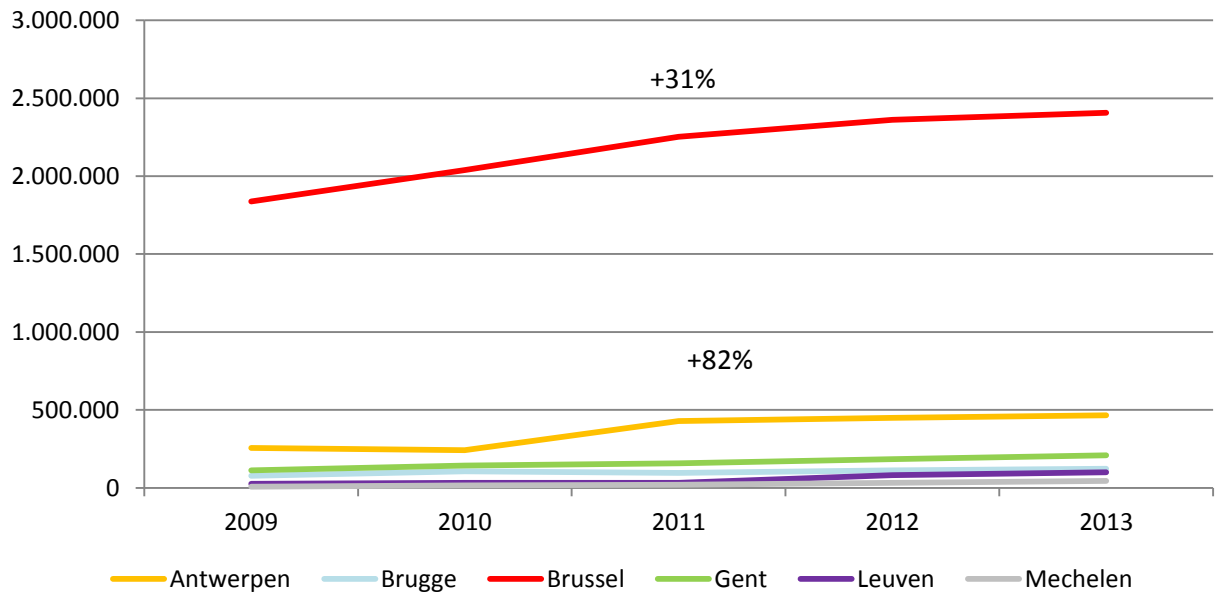

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 35: Evolutie van de overnachtingen in congres, conferentie en seminarie in de kunststeden 2009-2013 (excl. Brussel en Antwerpen)

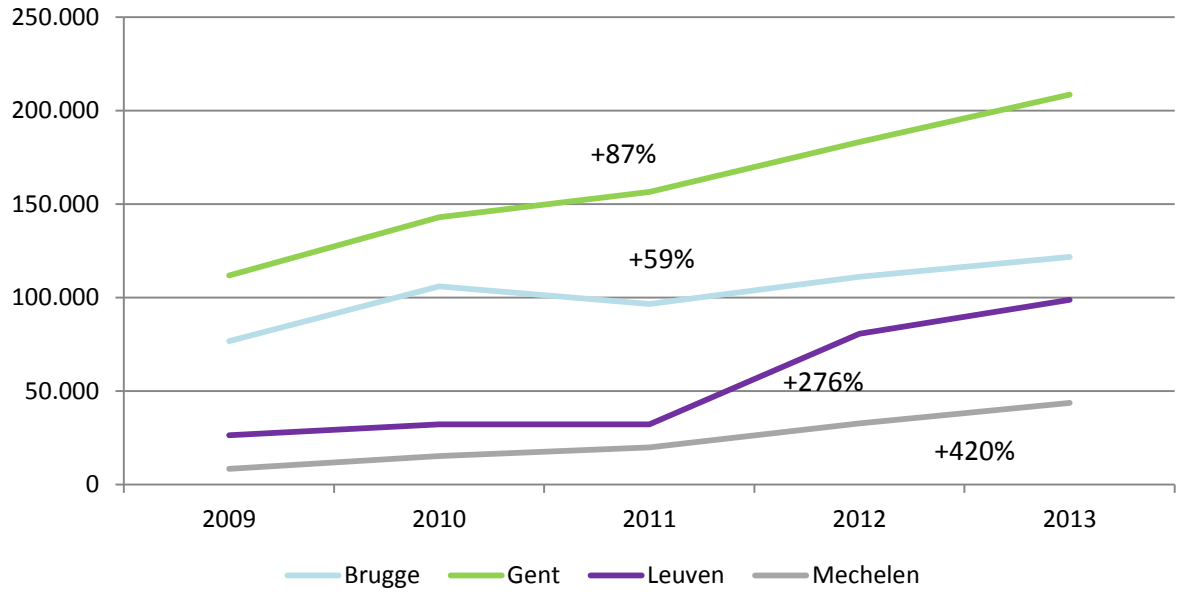

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 36: Evolutie van de overnachtingen in andere beroepsdoeleinden in de kunststeden 2009-2013

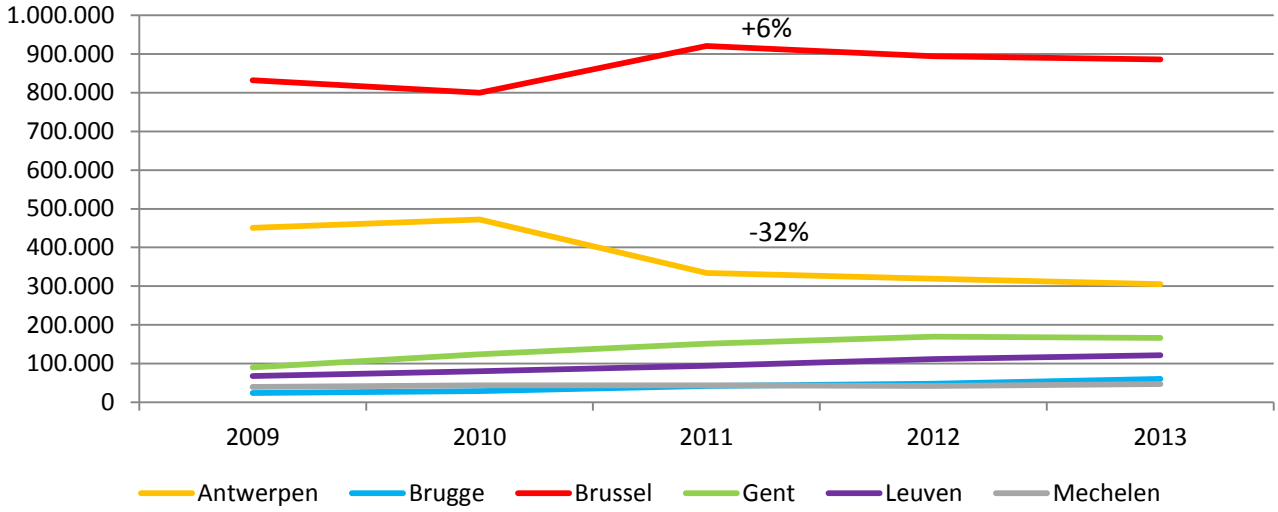

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 37: Evolutie van de overnachtingen in andere beroepsdoeleinden in de kunststeden 2008-2012 (excl. Brussel en Antwerpen)

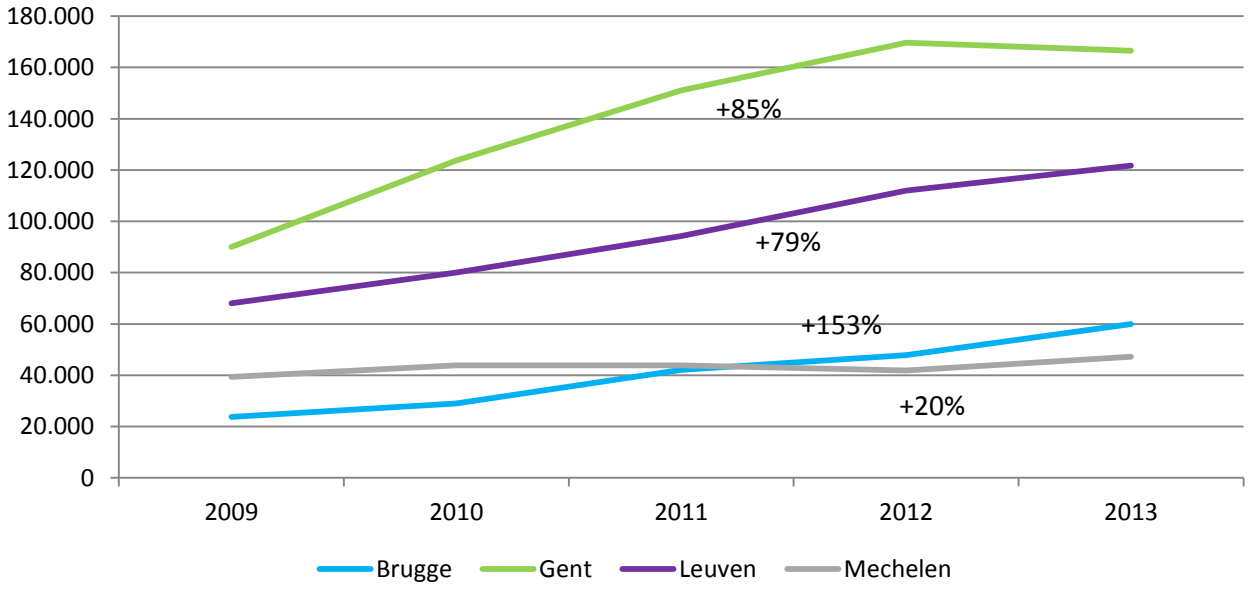

Bron: Algemene Directie Statistiek

1.3 SEIZOENSSPREIDING

Figuur 38: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden per maand 2013(%)

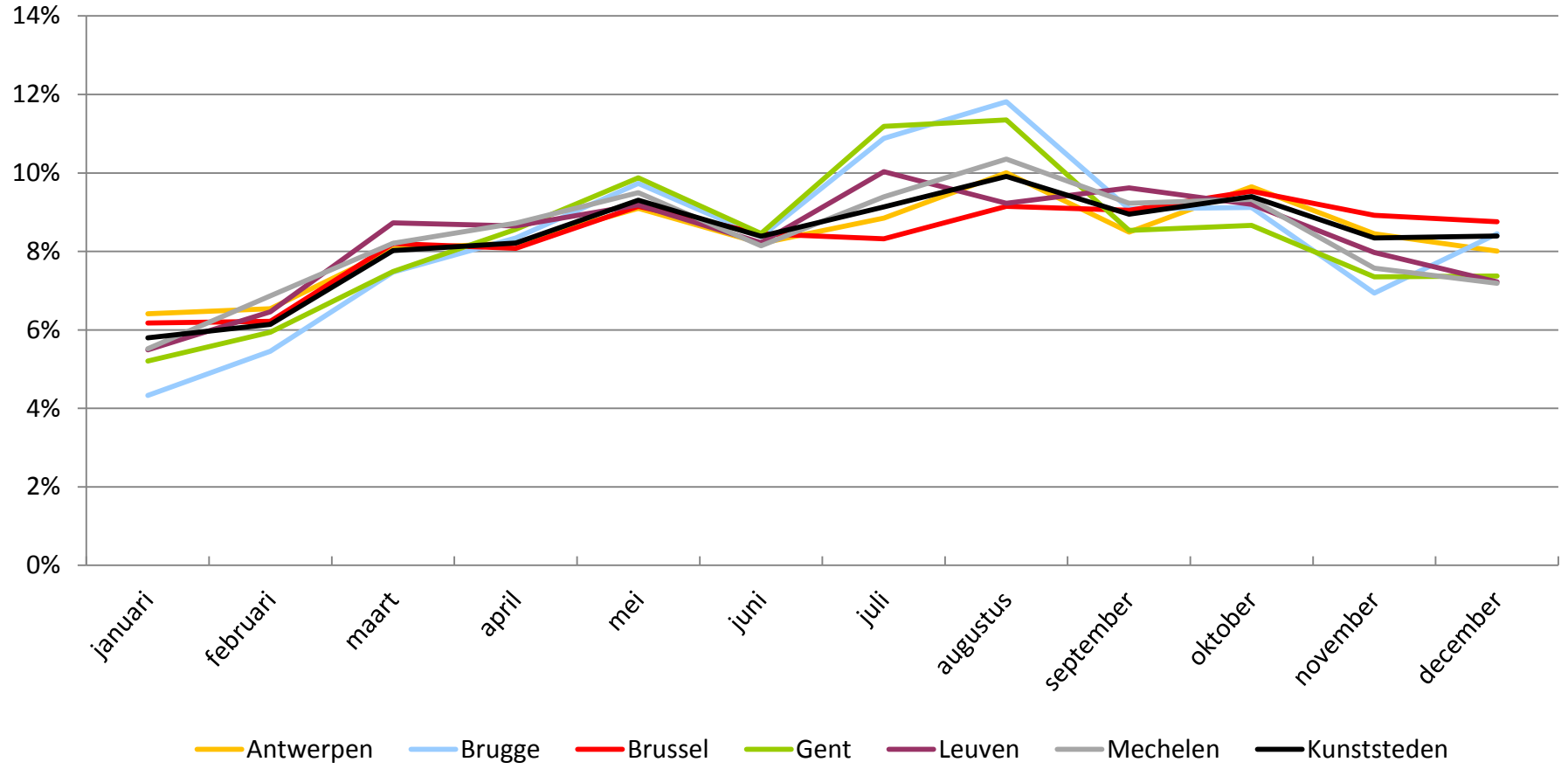

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 39: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden met motief vakantie en ontspanning, per maand 2013(%)

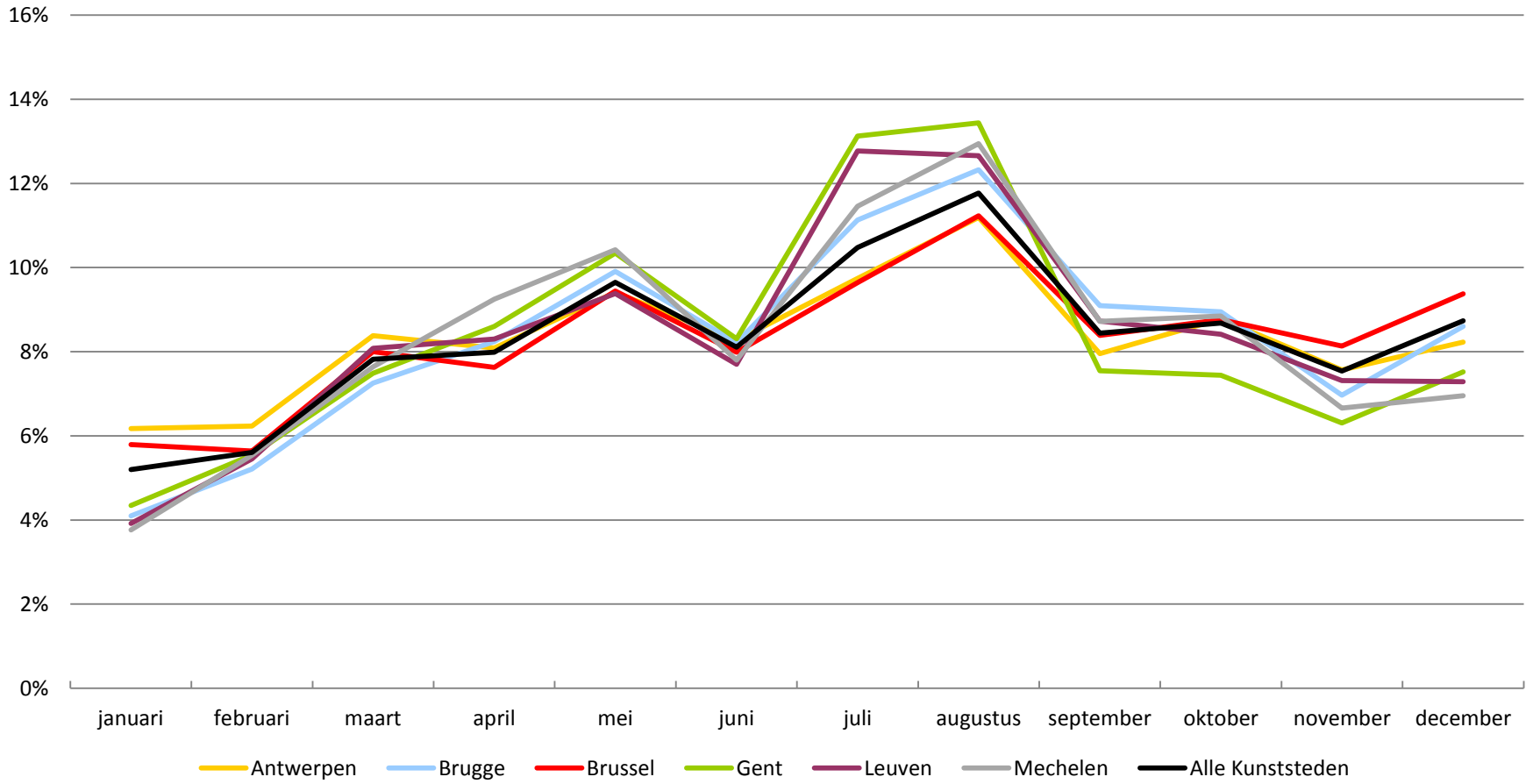

Bron: Algemene Directie Statistiek

Figuur 40: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden met motief zaken, per maand 2013(%)

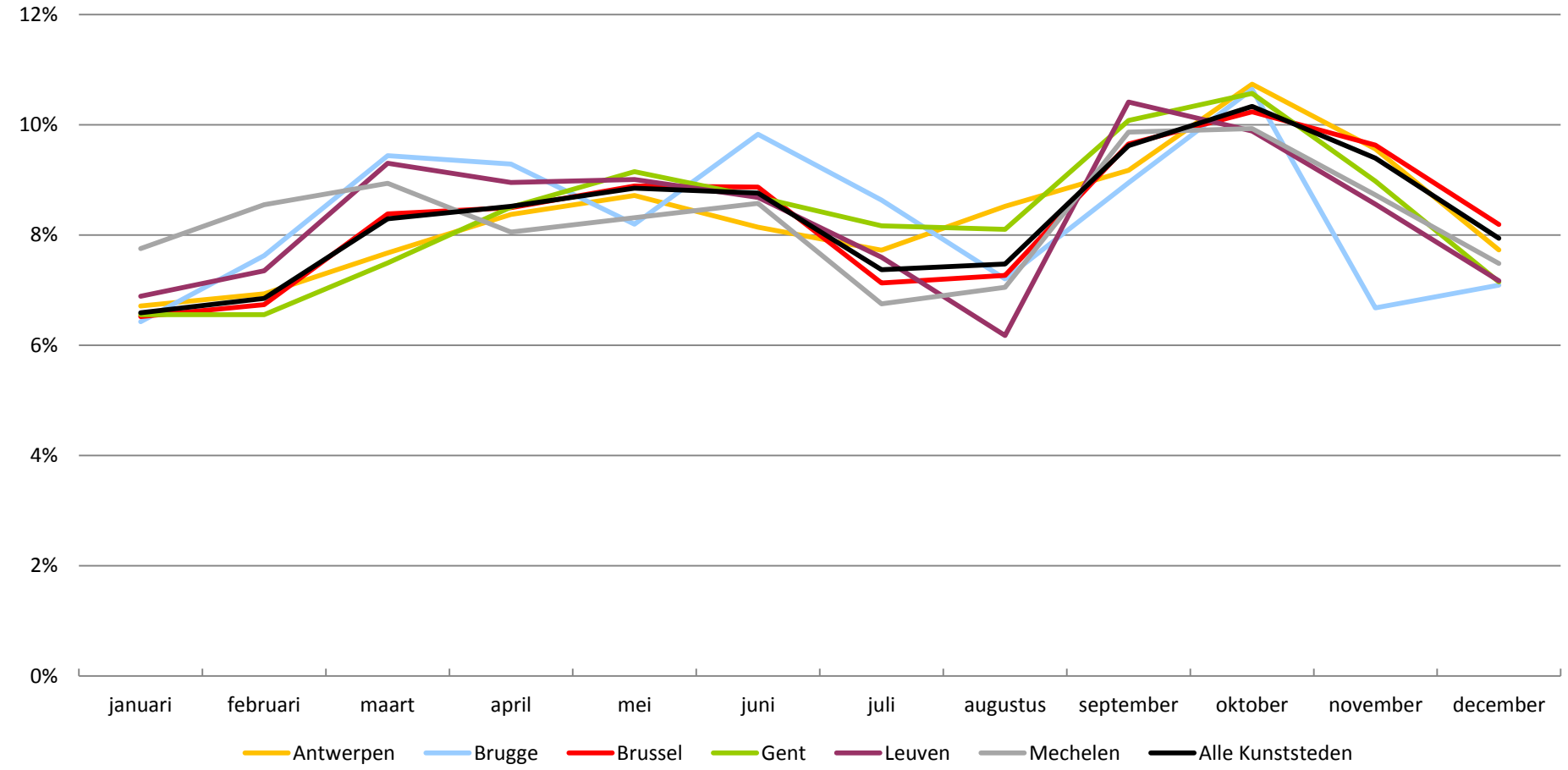

Bron: Algemene Directie Statistiek

1.4 LOGIESAANBOD IN DE KUNSTSTEDEN

Tabel 5: verdeling van het aantal uitbatingen in de kunststeden (2013)

	Hotels	B&B	Campings	Logies voor doelgroepen	Totaal
Antwerpen	57	53	4	9	123
Brugge	94	139	1	12	246
Brussel	192	52	0	11	255
Gent	35	77	2	10	124
Leuven	20	18	0	6	44
Mechelen	13	13	1	6	33
Kunststeden	**411**	**352**	**8**	**54**	**825**

Bron: Algemene Directie Statistiek

Tabel 6: verdeling van de capaciteit in de kunststeden in (2013)

	Hotels	B&B	Campings	Logies voor doelgroepen	Totaal
Antwerpen	9.634	302	876	874	11.686
Brugge	7.707	1.037	360	1.318	10.422
Brussel	35.426	281	0	1.583	37.290
Gent	4.426	453	834	1.535	7.248
Leuven	2.291	128	0	315	2.734
Mechelen	1.021	62	8	448	1.539
Kunststeden	**60.505**	**2.263**	**2.078**	**6.073**	**70.919**

Bron: Algemene Directie Statistiek

Tabel 7: Evolutie aantal uitbatingen in de kunststeden (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	404	424	436	418	411	-1,7%
B&B*	-	-	-	269	352	+30,9%
Campings	8	8	8	8	8	+0,0%
Logies voor doelgroepen	46	47	47	46	54	+17,4%
TOTAAL	**458**	**479**	**491**	**741**	**825**	**+11,3%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 8: Evolutie van de capaciteit in de kunststeden (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	54.806	56.519	58.754	59.488	60.505	+1,7%
B&B*	-	-	-	1.553	2.263	+45,7%
Campings	2.078	2.078	2.142	2.078	2.078	+0,0%
Logies voor doelgroepen	4.991	5.158	5.304	5.373	6.073	+13,0%
TOTAAL	**61.876**	**63.755**	**66.200**	**68.492**	**70.919**	**+3,5%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 9: Evolutie aantal uitbatingen in Antwerpen (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	62	64	65	59	57	-3,4%
B&B*	-	-	-	44	53	+20,5
Campings	4	4	4	4	4	+0,0%
Logies voor doelgroepen	8	8	8	8	9	+12,5%
TOTAAL	**74**	**76**	**77**	**115**	**123**	**+7,0%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 10: Evolutie van de capaciteit in Antwerpen (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	10.026	9.990	10.300	9.980	9.634	-3,5%
B&B*	-	-	-	244	302	+24,8%
Campings	876	876	876	876	876	+0,0%
Logies voor doelgroepen	768	750	771	789	874	+10,8%
TOTAAL	**11.670**	**11.616**	**11.947**	**11.889**	**11.686**	**-1,7%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 11: Evolutie aantal uitbatingen in Brugge (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	109	110	107	99	94	-3,3%
B&B*	-	-	-	88	139	+40,4%
Campings	1	1	1	1	1	+0,0%
Logies voor doelgroepen	12	12	11	12	12	+0,0%
TOTAAL	**122**	**123**	**119**	**200**	**246**	**+23,0%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 12: Evolutie van de capaciteit Brugge (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	7.618	7.921	8.134	7.973	7.707	-3,3%
B&B*	-	-	-	571	1.037	+81,6%
Campings	360	360	424	360	360	+0,0%
Logies voor doelgroepen	1.070	1.103	1.039	1.318	1.318	+0,0%
TOTAAL	**9.174**	**9.047**	**9.384**	**10.222**	**10.422**	**+4,6%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 13: Evolutie aantal uitbatingen in Brussel (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	165	172	185	188	192	+2,1%
B&B*	-	-	-	56	52	-7,1%
Campings	0	0	0	0	0	-
Logies voor doelgroepen	11	10	11	9	11	+22,2%
TOTAAL	**176**	**182**	**196**	**253**	**255**	**+0,8%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 14: Evolutie van de capaciteit Brussel (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	30.592	31.798	33.532	33.750	35.426	+5,0%
B&B*	-	-	-	260	281	+8,1%
Campings	0	0	0	0	0	-
Logies voor doelgroepen	1.305	1.330	1.573	1.298	1.583	+22,0%
TOTAAL	**31.989**	**33.128**	**35.105**	**35.308**	**37.290**	**+5,6%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 15: Evolutie aantal uitbatingen in Gent (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	38	43	44	37	35	-5,4%
B&B*	-	-	-	52	77	48,1%
Campings	2	2	2	2	2	+0,0%
Logies voor doelgroepen	5	7	7	6	10	+66,7%
TOTAAL	**45**	**52**	**53**	**97**	**124**	**+27,8%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 16: Evolutie van de capaciteit Gent (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	4.123	4.188	4.217	4.410	4.426	+0,4%
B&B*	-	-	-	307	453	+47,8%
Campings	834	834	834	834	834	+0,0%
Logies voor doelgroepen	1.189	1.269	1.262	1.240	1.535	+23,8%
TOTAAL	**6.146**	**6.291**	**6.313**	**6.791**	**7.248**	**+6,7%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 17: Evolutie aantal uitbatingen in Leuven (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	17	21	21	21	20	-4,8%
B&B*	-	-	-	15	18	+20,0%
Campings	0	0	0	0	0	-
Logies voor doelgroepen	5	6	6	6	6	+0,0%
TOTAAL	**22**	**27**	**27**	**42**	**44**	**+4,8%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 18: Evolutie van de capaciteit Leuven (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	1.457	1.586	1.525	2.317	2.291	-1,1%
B&B*	-	-	-	106	128	+20,8%
Campings	0	0	0	0	0	-
Logies voor doelgroepen	273	345	332	315	315	+0,0%
TOTAAL	**1.730**	**1.931**	**1.857**	**2.738**	**2.734**	**-0,1%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 19: Evolutie aantal uitbatingen in Mechelen (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	13	14	14	14	13	-7,1%
B&B*	-	-	-	14	13	-7,1%
Campings	1	1	1	1	1	+0,0%
Logies voor doelgroepen	5	4	4	5	6	+20,0%
TOTAAL	**19**	**19**	**19**	**34**	**33**	**-2,9%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

Tabel 20: Evolutie van de capaciteit Mechelen (2009-2013)

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Hotels	990	1.037	1.046	1.058	1.021	-3,5%
B&B*	-	-	-	65	62	-4,6%
Campings	8	8	8	8	8	+0,0%
Logies voor doelgroepen	386	361	327	413	448	8,5%
TOTAAL	**1.384**	**1.406**	**1.381**	**1.544**	**1.539**	**-0,3%**

Bron: Algemene Directie Statistiek ** cijfers B&B pas beschikbaar vanaf 2012*

1.5 BEZETTINGSGRADEN HOTELS

1.5.1 Bezettingsgraden – grafisch overzicht

Figuur 41: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Antwerpen (2009-2013, in %)

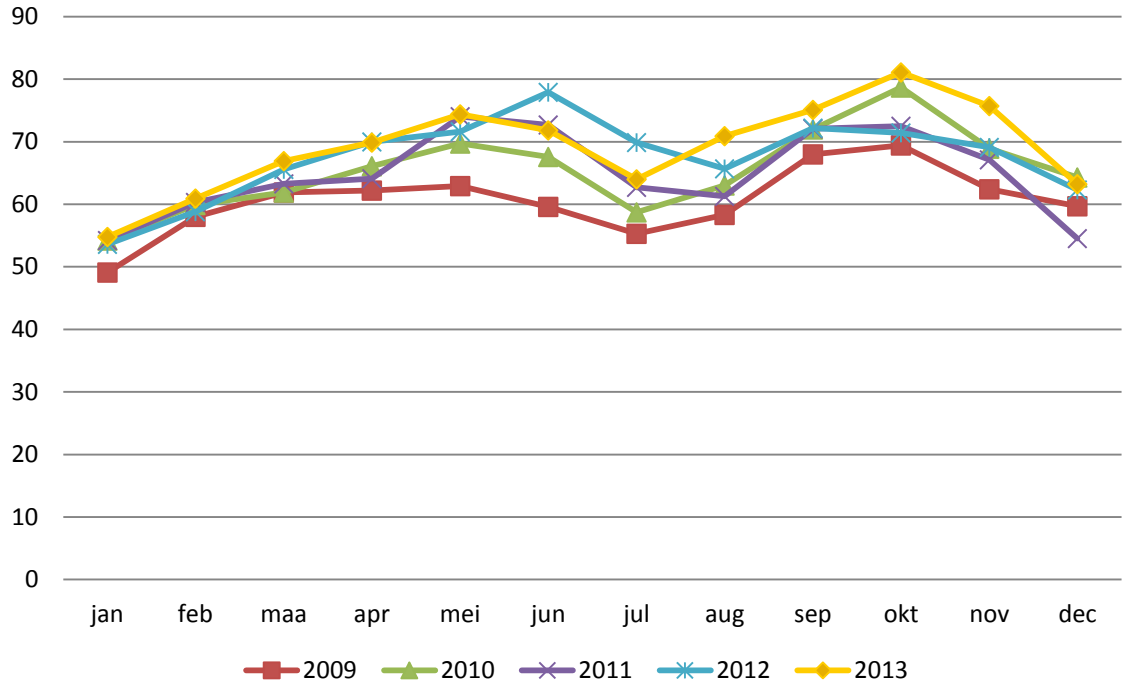

Bron: Toerisme Vlaanderen hotelbarometer, responsgraad 2013 obv kamers: 86%

Figuur 42: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Brugge (2009-2013, in %)

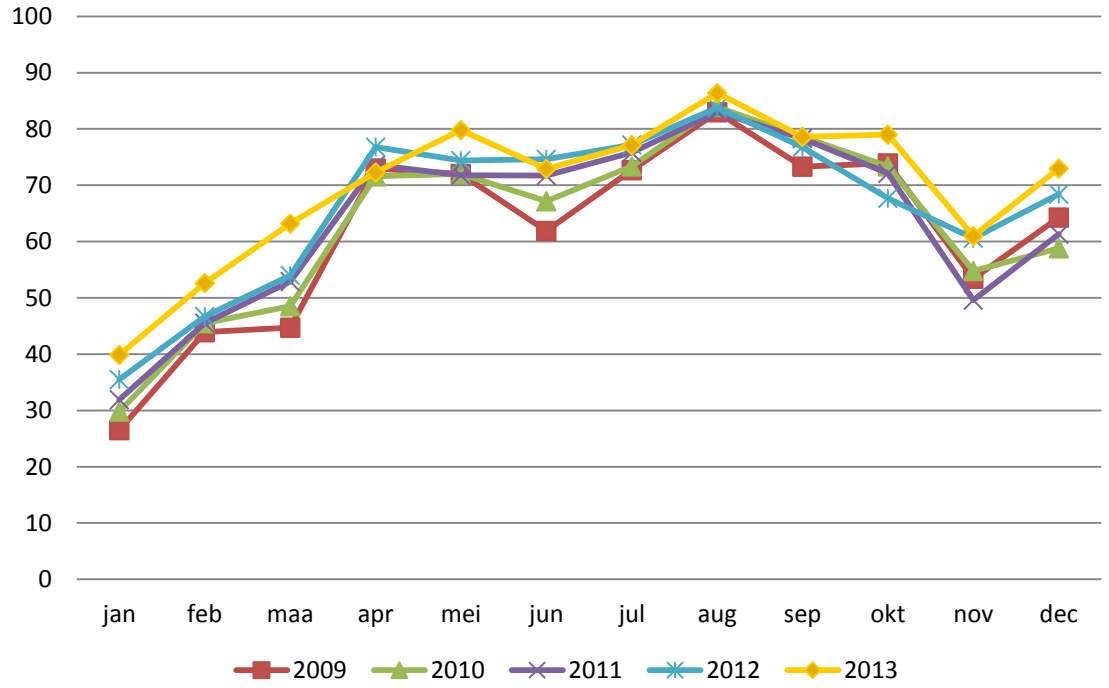

Bron: Toerisme Vlaanderen hotelbarometer, responsgraad 2013 obv kamers: 71%

Figuur 43: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Gent (2009-2013, in %)

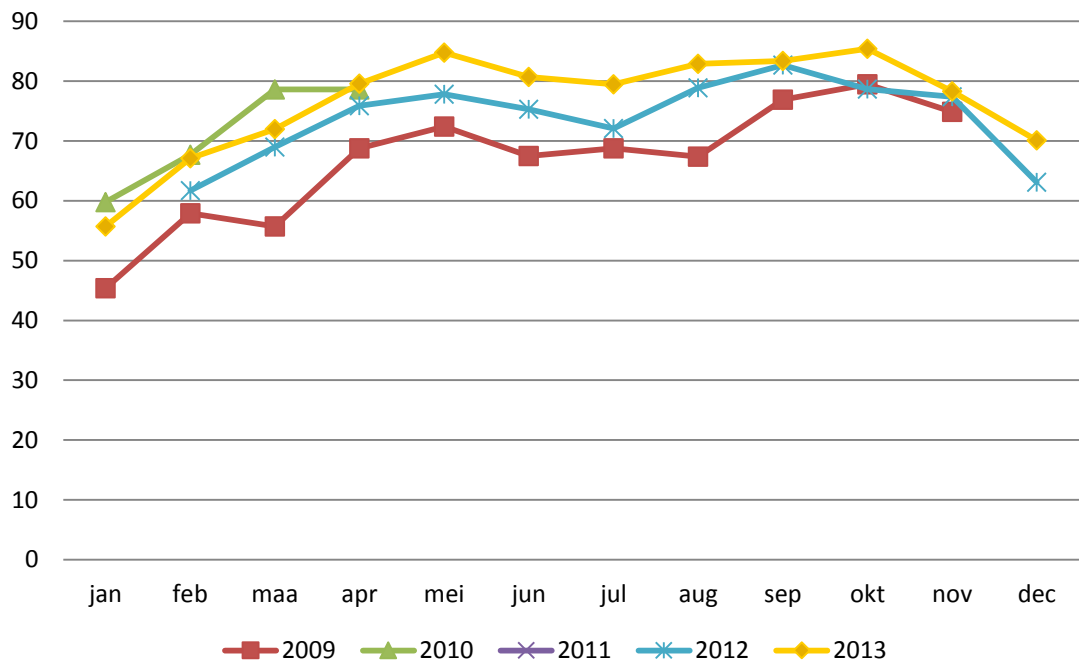

Bron: Toerisme Vlaanderen hotelbarometer, responsgraad 2013 obv kamers: 83%. 2010 en 2011 hadden onvoldoende respondenten voor volledige weergave.

Figuur 44: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Leuven (2009-2013, in %)

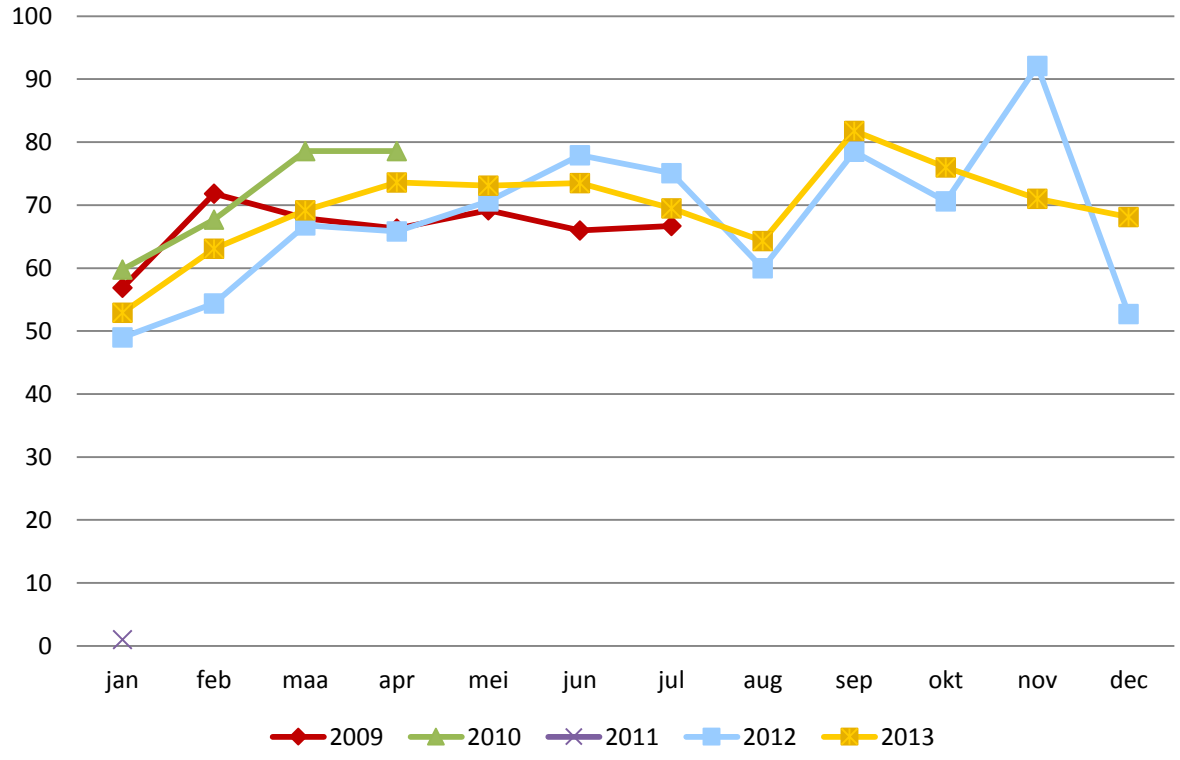

Bron: Toerisme Vlaanderen hotelbarometer, responsgraad 2013 obv kamers: 71%. 2009, 2010 en 2011 hadden onvoldoende respondenten voor volledige weergave.

Figuur 45: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Mechelen (2009-2013, in %)

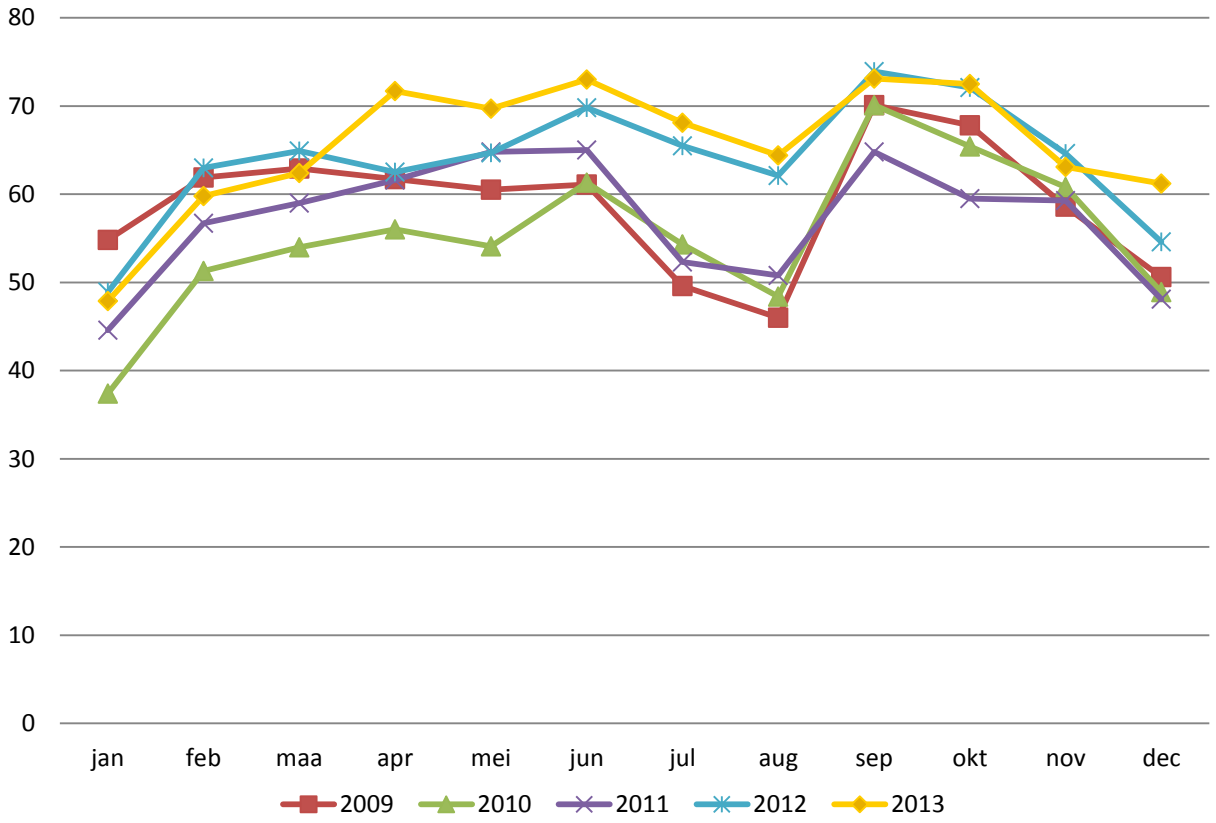

Bron: Toerisme Vlaanderen hotelbarometer, responsgraad 2013 obv kamers: 100%

Het volledige logiesaanbod 2013 en de bezettingsgraden 2012 en 2013 voor het Vlaamse Gewest zijn terug te vinden op http://www.toerismevlaanderen.be/logiesaanbod-0

1.6 BENCHMARK MET ANDERE STEDEN IN EUROPA

→ www.tourmis.info

Tabel 21: Keuze van de benchmarksteden met rangschikking op volume (incl Brussel)

	Defintie	OV 2013	Antwerpen	Brugge	Gent	Leuven	Mechelen
Hamburg		11.603.135	Antwerpen	Brugge			
Copenhagen	NA	6.432.830	Antwerpen				
Venice	NA	6.401.826		Brugge			
Brussel	NG	6.271.037					
Valencia	NA	3.982.404	Antwerpen			Leuven	
Zurich	NAS	3956798	Antwerpen				
Helsinki	NA	3.263.227	Antwerpen				
Tallinn	NG	2.802.111	Antwerpen	Brugge			
Granada	NG	2.797.284		Brugge	Gent		
Nürnberg	NA	2.667.806					Mechelen
Salzburg	NA	2.552.424		Brugge			
Bologna	NG	2.055.429			Gent		
Brugge	NAS	1.819.347					
Antwerpen	NA	1.742.751					
Innsbruck	NA	1.440.009					Mechelen
Malmö	NA	1.366.194			Gent		
Rotterdam	NGS	1.260.000	Antwerpen				
Padua	NA	1.245.419				Leuven	
Heidelberg	NA	1.188.429				Leuven	
Graz	NA	984.771		Brugge	Gent		
Gent	NA	959.724					
Regensburg	NA	921.205					Mechelen
Maastricht	NGS	844.000			Gent		
Würzburg	NG	839687					Mechelen
Utrecht	NG	463.000			Gent	Leuven	Mechelen
Vicenza	NG	446.964					Mechelen
Leuven	NG	416.498					
Maribor	NA	224.857				Leuven	
Mechelen	NA	206.642					
Olomouc	NA	185.670				Leuven	

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Definities:

NA = Bednights in all paid forms of accommodation establishments in city area (NA)

NAS = Bednights in all paid forms of accommodation establishments in greater city area (NAS)

NG = Bednights in hotels and similar establishments in city area only (NG)

NGS = Bednights in hotels and similar establishments in greater city area (NGS)

1.6.1 Benchmark alle overnachtingen (binnenlands+buitenlands)

Tabel 22: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Copenhagen	4.606.155	4.775.600	4.711.322	4.509.910	5.051.270	5.692.412	6.116.827	6.432.830
Hamburg	7.177.327	7.402.423	7.727.621	8.190.561	8.877.049	9.530.300	10.634.012	11.603.135
Helsinki	2.742.853	2.981.564	3.082.217	2.909.489	3.178.053	3.366.564	3.364.571	3.263.227
Rotterdam	956.400	1.082.700	951.700	968.500	1.082.100	1.145.500	1.172.500	1.260.000
Tallinn	2.113.108	2.102.222	2.096.696	1.929.300	2.291.511	2.791.094	2.758.968	2.802.111
Valencia	3.142.789	3.511.962	3.453.723	3.361.048	3.589.365	3.874.331	3.902.094	3.982.404
Zurich	3.225.868	3.467.039	3.478.297	3.392.417	3.663.506	3.722.847	3.848.280	3.956.798
Antwerpen	1.419.485	1.519.877	1.581.084	1.467.516	1.568.413	1.683.649	1.756.762	1.742.751
Som excl. Antwerpen	23.964.500	25.323.510	25.501.576	25.261.225	27.732.854	30.123.048	31.797.252	33.300.505

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 23: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Copenhagen	+3,7%	-1,3%	-4,3%	+12,0%	+12,7%	+7,5%	+5,2%
Hamburg	+3,1%	+4,4%	+6,0%	+8,4%	+7,4%	+11,6%	+9,1%
Helsinki	+8,7%	+3,4%	-5,6%	+9,2%	+5,9%	-0,1%	-3,0%
Rotterdam	+13,2%	-12,1%	+1,8%	+11,7%	+5,9%	+2,4%	+7,5%
Tallinn	-0,5%	-0,3%	-8,0%	+18,8%	+21,8%	-1,2%	+1,6%
Valencia	+11,7%	-1,7%	-2,7%	+6,8%	+7,9%	+0,7%	+2,1%
Zurich	+7,5%	+0,3%	-2,5%	+8,0%	+1,6%	+3,4%	+2,8%
Antwerpen	+7,1%	+4,0%	-7,2%	+6,9%	+7,3%	+4,3%	-1,6%
Som excl. Antwerpen	+5,7%	+0,7%	-0,9%	+5,2%	+3,8%	+0,9%	+0,3%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 46: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

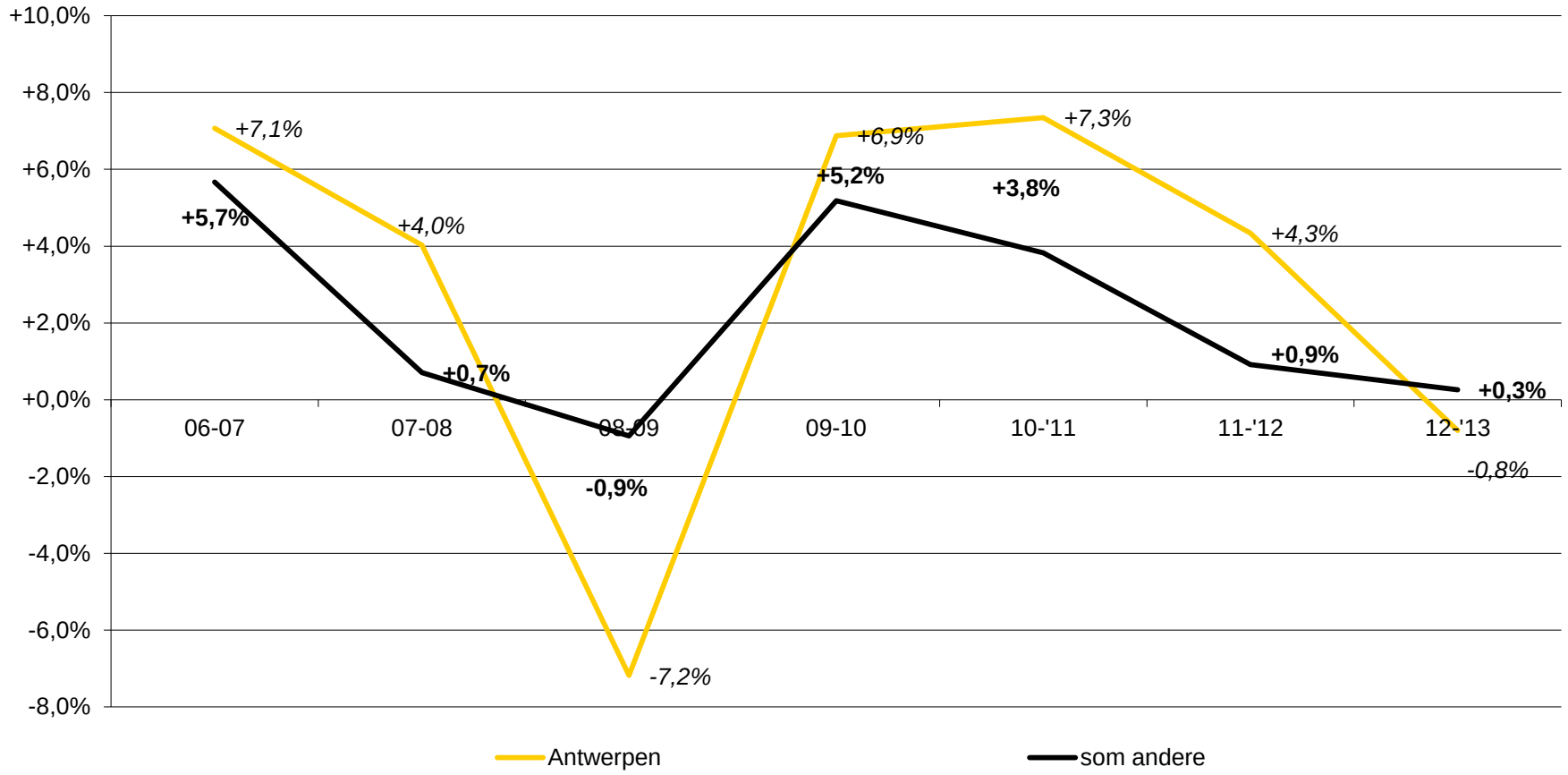

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 47: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

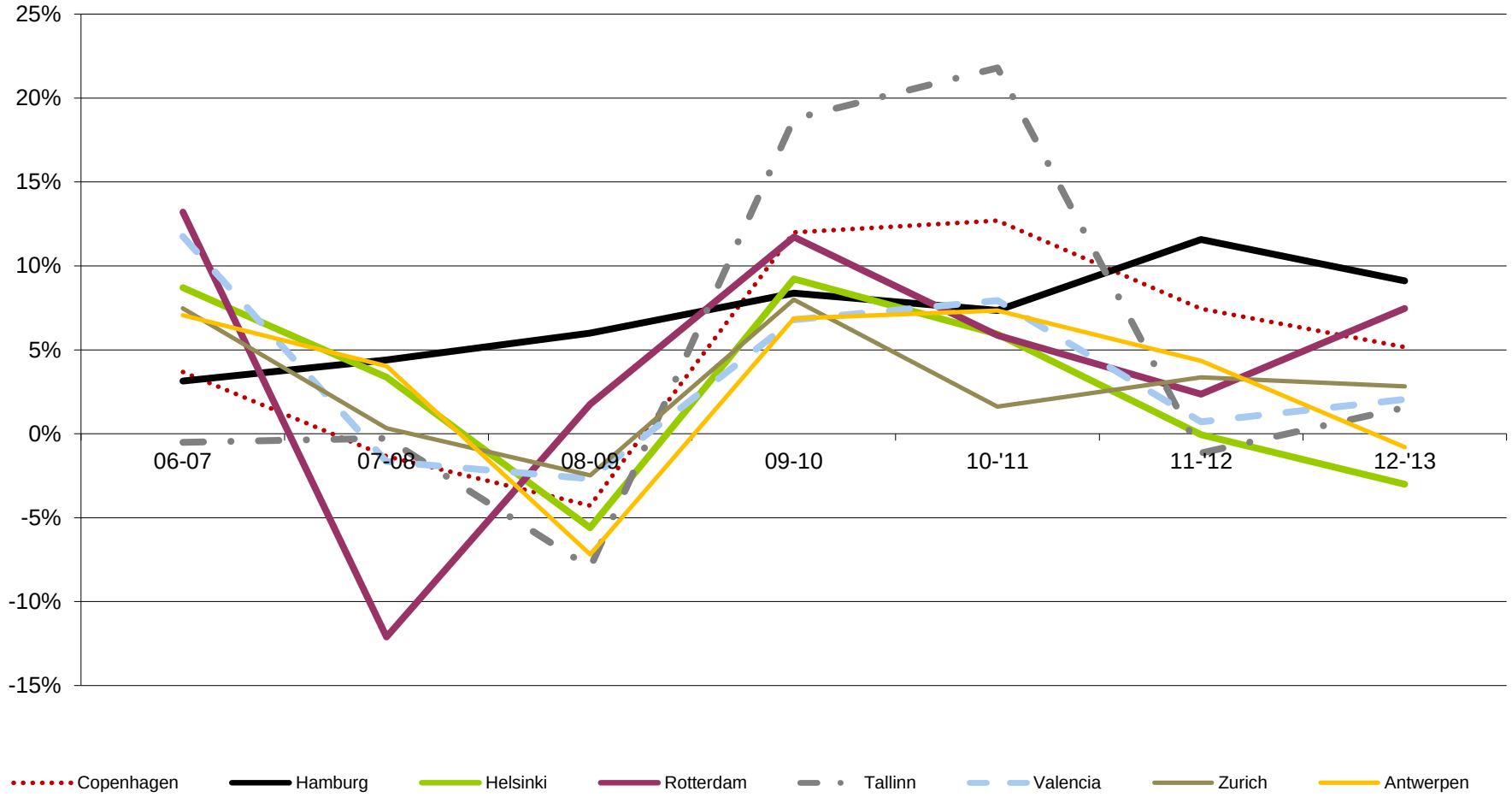

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 24: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Granada	2.547.516	2.712.450	2.577.018	2.503.829	2.479.916	2.769.102	2.613.326	2.797.284
Graz	738.295	779.618	796.560	788.221	824.294	907.964	943.817	984.771
Hamburg	7.177.327	7.402.423	7.727.621	8.190.561	8.877.049	9.530.300	10.634.012	11.603.135
Salzburg	2.232.044	2.152.945	2.106.472	2.060.192	2.193.014	2.293.208	2.486.516	2.552.424
Tallinn	2.113.108	2.102.222	2.096.696	1.929.300	2.291.511	2.791.094	2.758.968	2.802.111
Venice	5.387.695	5.875.370	5.676.553	5.727.324	5.760.811	6.227.276	6.221.821	6.401.826
Brugge	1.333.335	1.380.623	1.449.590	1.408.195	1.535.571	1.703.858	1.762.922	1.819.347
Som excl. Brugge	20.195.985	21.025.028	20.980.920	21.199.427	22.426.595	24.518.944	25.658.460	27.141.551

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Tabel 25: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Granada	+6,5%	-5,0%	-2,8%	-1,0%	+11,7%	-5,6%	+7,0%
Graz	+5,6%	+2,2%	-1,0%	+4,6%	+10,2%	+3,9%	+4,3%
Hamburg	+3,1%	+4,4%	+6,0%	+8,4%	+7,4%	+11,6%	+9,1%
Salzburg	-3,5%	-2,2%	-2,2%	+6,4%	+4,6%	+8,4%	+2,7%
Tallinn	-0,5%	-0,3%	-8,0%	+18,8%	+21,8%	-1,2%	+1,6%
Venice	+9,1%	-3,4%	+0,9%	+0,6%	+8,1%	-0,1%	+2,9%
Brugge	+3,5%	+5,0%	-2,9%	+9,0%	+11,0%	+3,5%	+3,2%
Som excl. Brugge	+4,1%	-0,2%	+1,0%	+2,8%	+6,4%	+2,0%	+3,2%

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Figuur 48: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

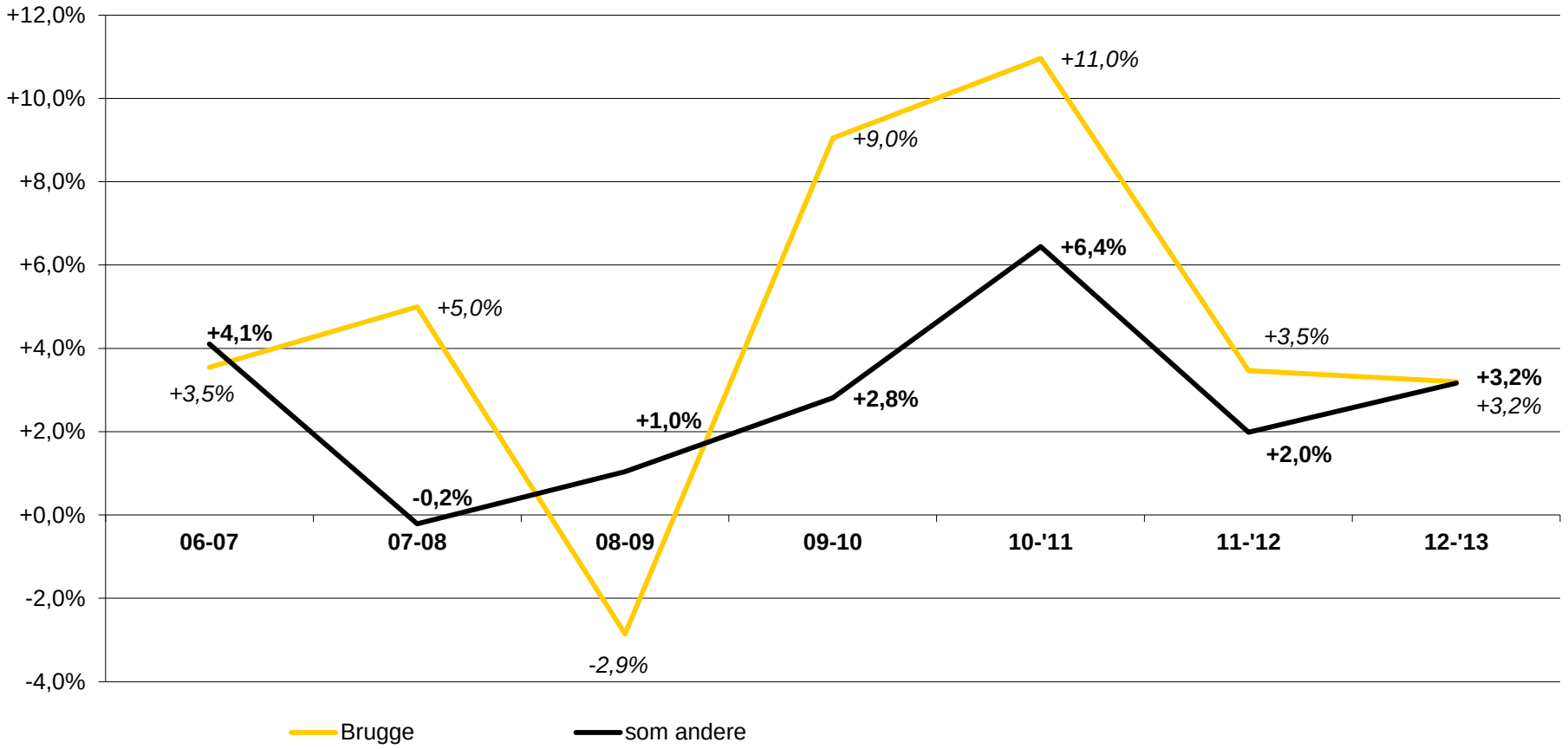

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Figuur 49: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

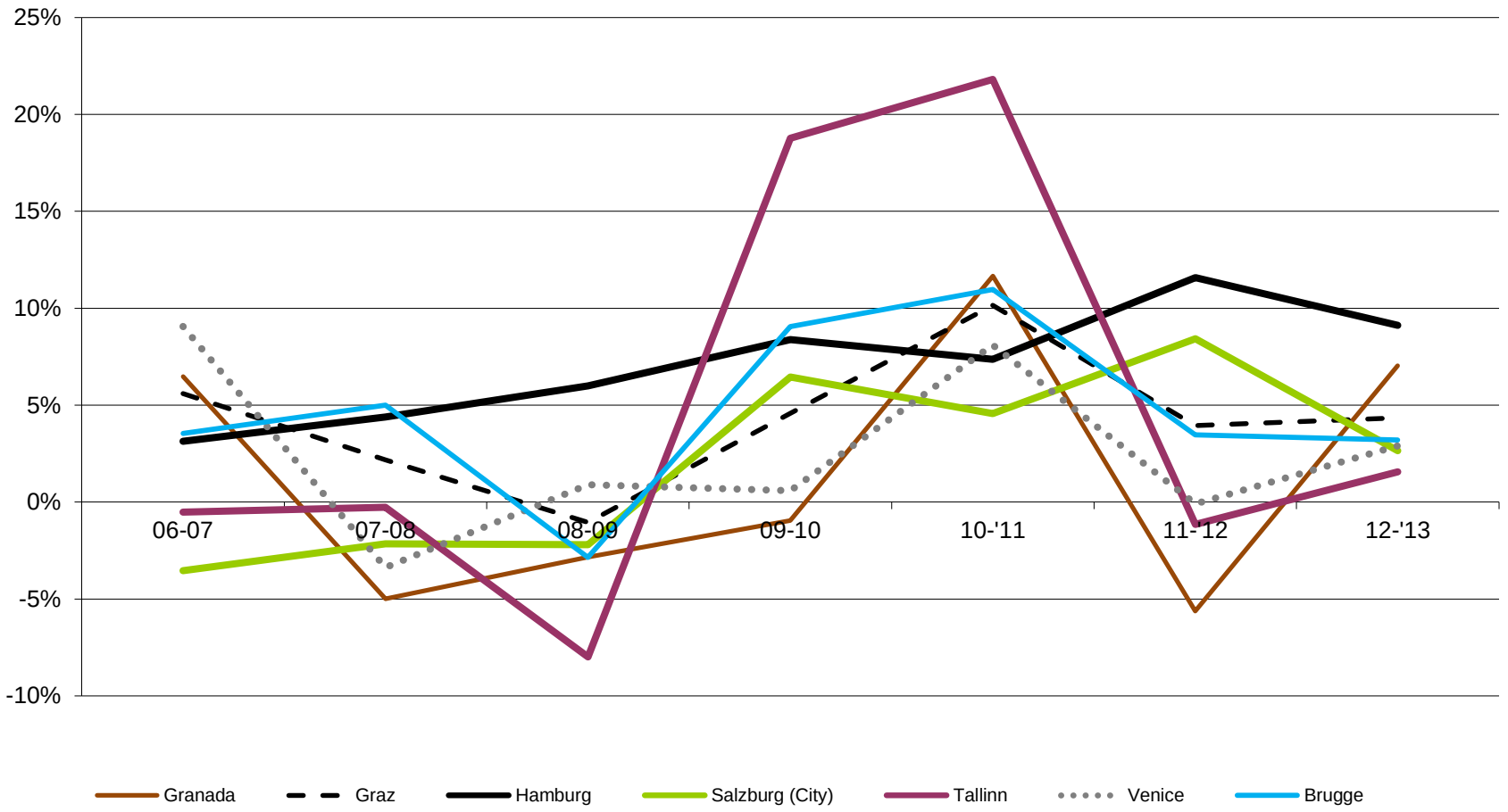

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Tabel 26: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Granada	2.547.516	2.712.450	2.577.018	2.503.829	2.479.916	2.769.102	2.613.326	2.797.284
Bologna	1.547.628	1.510.279	1.541.260	1.715.366	1.850.362	1.985.358	2.036.594	2.055.429
Malmö	1.093.000	1.205.997	1.228.057	1.336.123	1.348.671	1.297.371	1.278.358	1.366.194
Maastricht	729.700	765.700	807.200	782.100	785.500	801.400	809.800	844.000
Utrecht	408.200	415.200	444.400	393.200	407.700	450.600	473.900	463.000
Graz	738.295	779.618	796.560	788.221	824.294	907.964	943.817	984.771
Gent	675.773	724.492	765.758	728.941	805.230	853.004	908.712	959.724
som excl. Gent	7.064.339	7.389.244	7.394.495	7.518.839	7.696.443	8.211.795	8.155.795	8.510.678

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 27: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Granada	+6,5%	-5,0%	-2,8%	-1,0%	+11,7%	-5,6%	+7,0%
Bologna	-2,4%	+2,1%	+11,3%	+7,9%	+7,3%	+2,6%	+0,9%
Malmö	+10,3%	+1,8%	+8,8%	+0,9%	-3,8%	-1,5%	+6,9%
Maastricht	+4,9%	+5,4%	-3,1%	+0,4%	+2,0%	+1,0%	+4,2%
Utrecht	+1,7%	+7,0%	-11,5%	+3,7%	+10,5%	+5,2%	-2,3%
Graz	+5,6%	+2,2%	-1,0%	+4,6%	+10,2%	+3,9%	+4,3%
Gent	+7,2%	+5,7%	-4,8%	+10,5%	+5,9%	+6,5%	+5,6%
som andere	+4,6%	+0,1%	+1,7%	+2,4%	+6,7%	-0,7%	+4,4%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 50: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

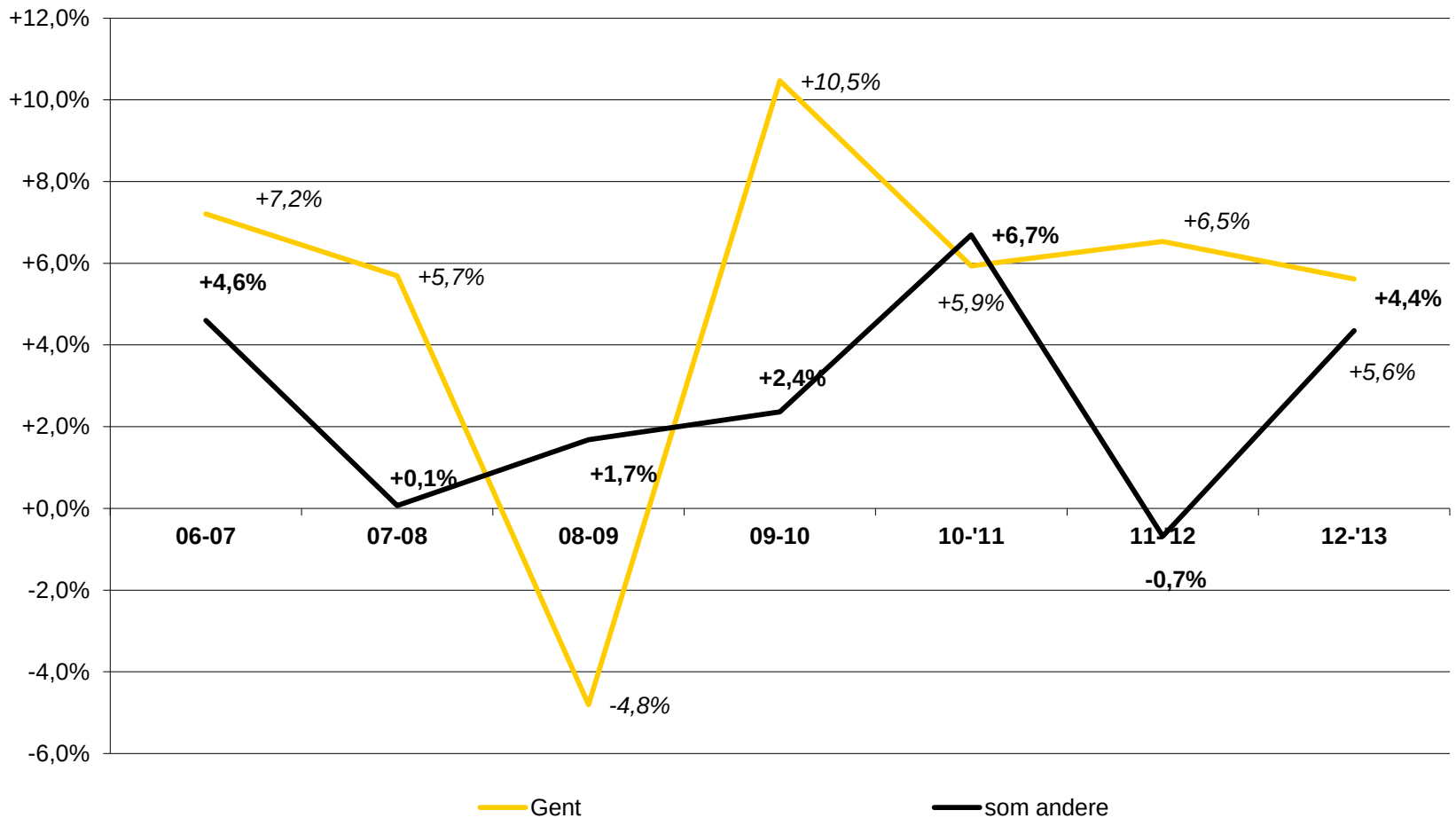

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 51: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

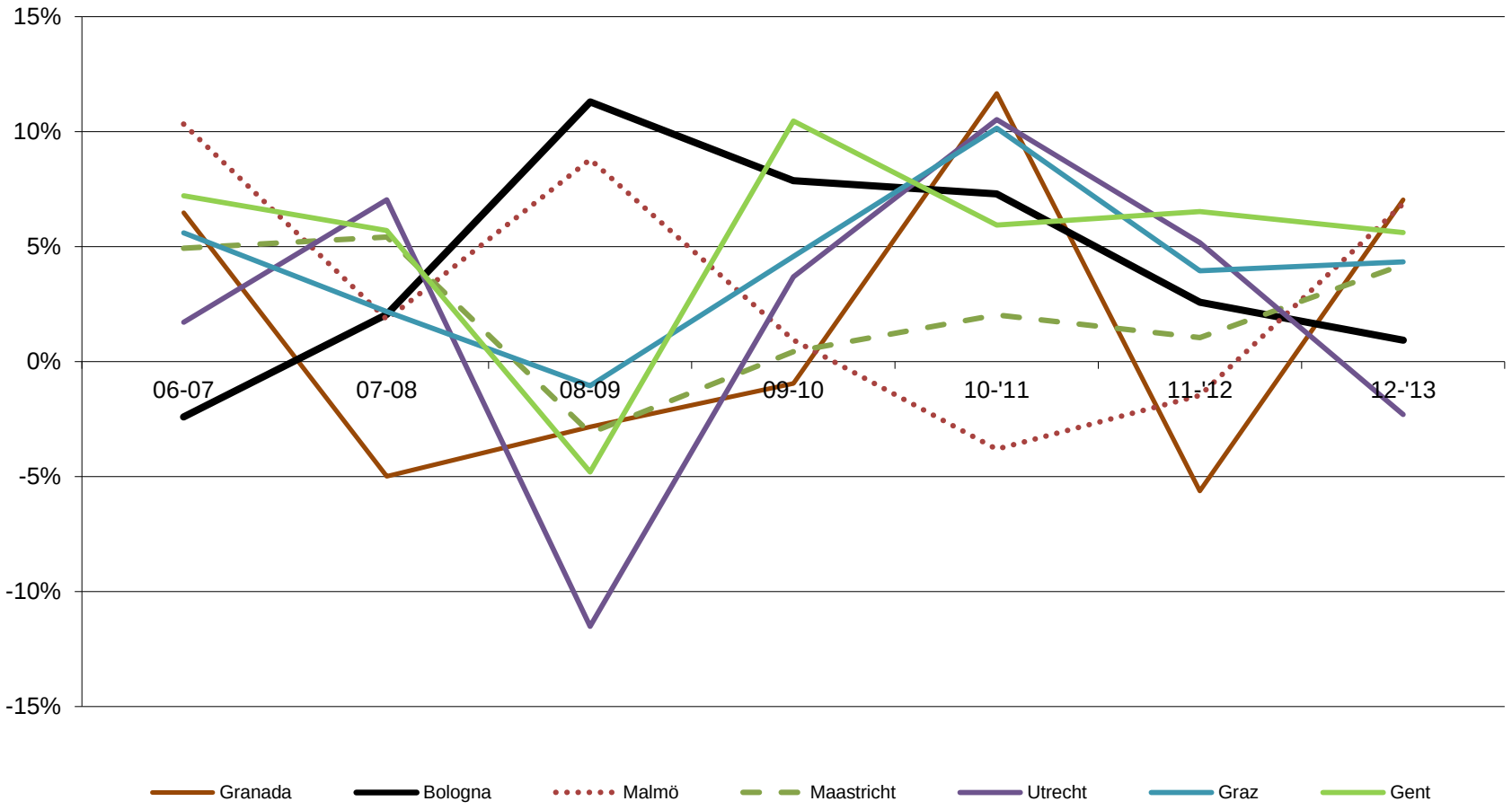

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 28: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Maribor	187.497	201.305	208.295	185.150	197.095	205.997	247.103	224.857
Olomouc	239.637	261.110	177.712	142.603	156.618	185.218	175.100	185.670
Heidelberg	952.406	963.513	962.155	921.948	1.015.727	1.075.960	1.068.685	1.188.429
Valencia	3.142.789	3.511.962	3.453.723	3.361.048	3.589.365	3.874.331	3.902.094	3.982.404
Padua	821.265	943.516	940.053	945.848	1.031.669	1.130.114	1.144.007	1.245.419
Utrecht	408.200	415.200	444.400	393.200	407.700	450.600	473.900	463.000
Leuven	232.441	247.911	278.604	252.744	267.589	272.520	352.701	416.498
som excl. Leuven	5.751.794	6.296.606	6.186.388	5.949.797	6.398.174	6.922.220	7.010.889	7.288.799

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 29: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Maribor	+7,4%	+3,5%	-11,1%	+6,5%	+4,5%	+20,0%	-9,0%
Olomouc	+9,0%	-31,9%	-19,8%	+9,8%	+18,3%	-5,5%	+6,0%
Heidelberg	+1,2%	-0,1%	-4,2%	+10,2%	+5,9%	-0,7%	+11,2%
Padua	+14,9%	-0,4%	+0,6%	+9,1%	+9,5%	+1,2%	+2,1%
Valencia	+1,7%	+7,0%	-11,5%	+3,7%	+10,5%	+5,2%	+8,9%
Utrecht	+1,7%	+7,0%	-11,5%	+3,7%	+10,5%	+5,2%	-2,3%
Leuven	+6,7%	+12,4%	-9,3%	+5,9%	+1,8%	+29,4%	+18,1%
som andere	+9,5%	-1,8%	-3,8%	+7,5%	+8,2%	+1,3%	+4,0%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 52: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

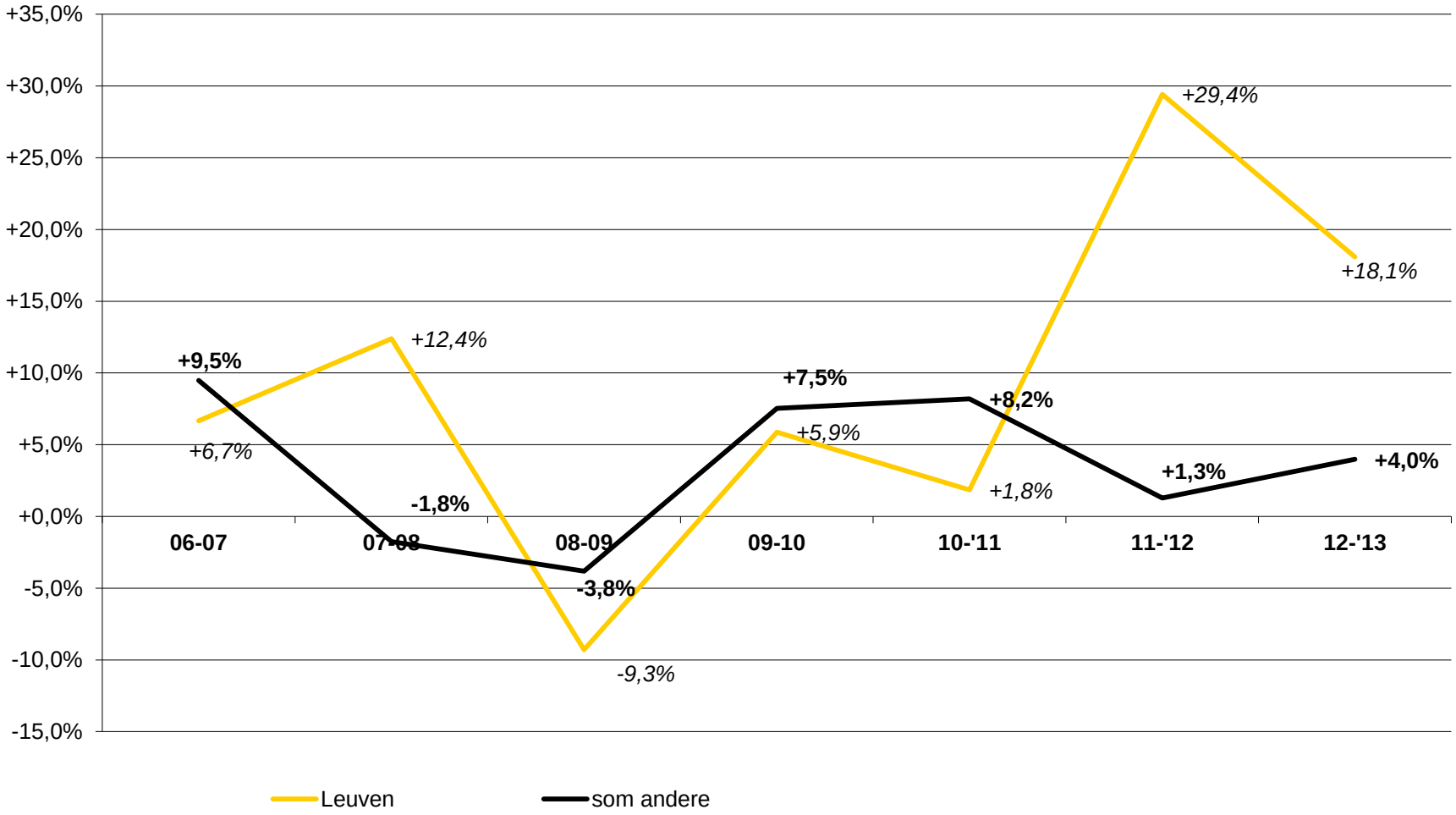

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 53: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

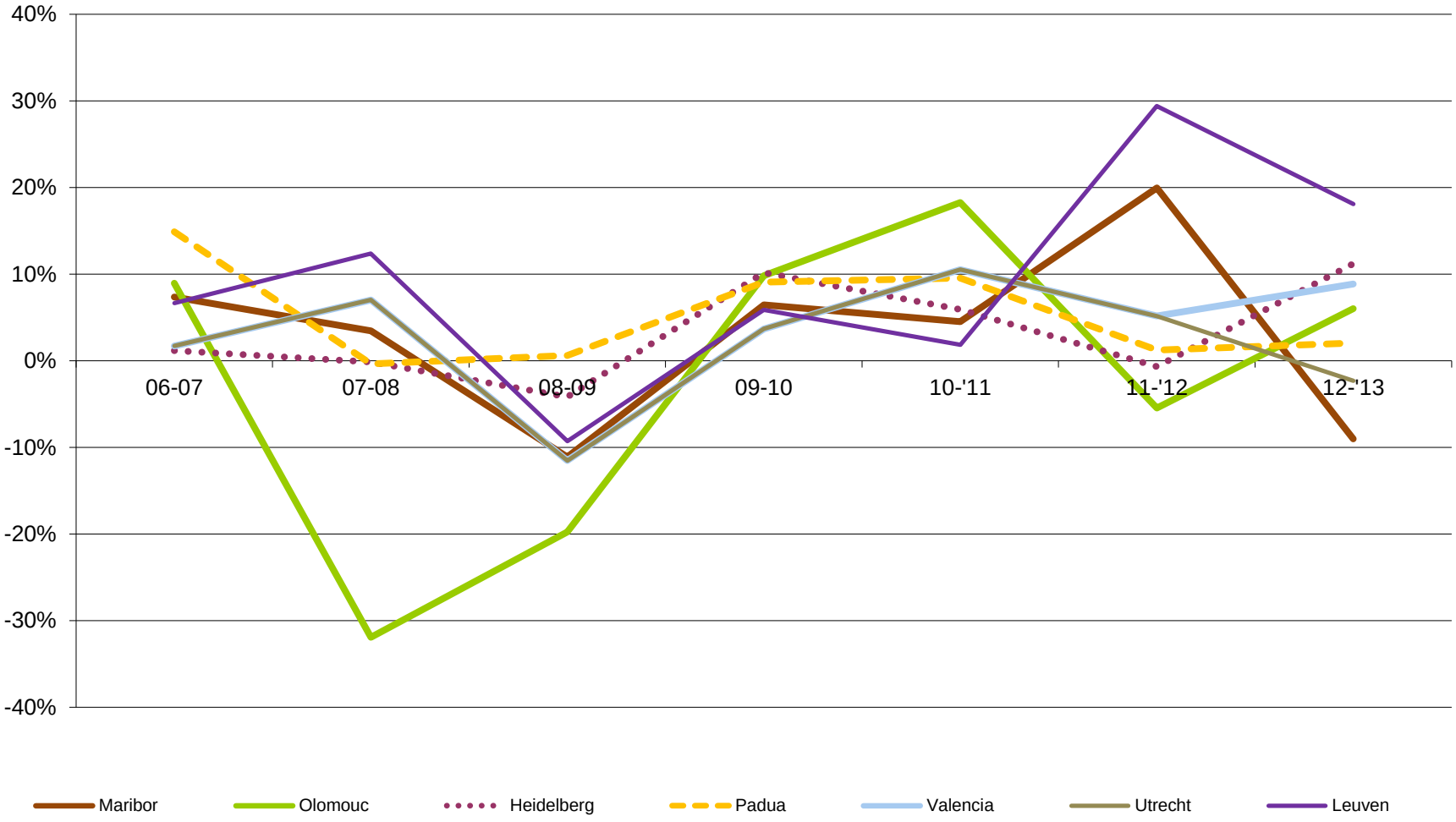

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 30: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Innsbruck	1.213.734	1.273.171	1.304.781	1.175.837	1.332.877	1.340.946	1.441.026	1.440.009
Nürnberg	2.127.920	2.147.261	2.277.579	2.133.058	2.424.586	2.513.343	2.648.311	2.667.806
Regensburg	715.798	745.968	741.479	784.375	811.782	917.677	912.839	921.205
Vicenza	407.806	438.405	445.816	418.516	383.970	438.192	443.906	446.964
Würzburg	667.722	680.766	696.024	677.623	677.623	719.452	772.028	839.687
Utrecht	408.200	415.200	444.400	393.200	407.700	450.600	473.900	463.000
Mechelen	138.922	156.943	160.459	153.250	174.068	179.773	202.589	206.642
som excl. Mechelen	5.541.180	5.700.771	5.910.079	5.582.609	6.038.538	6.380.210	6.692.010	6.778.671

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 31: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Innsbruck	+4,9%	+2,5%	-9,9%	+13,4%	+0,6%	+7,5%	-0,1%
Nürnberg	+0,9%	+6,1%	-6,3%	+13,7%	+3,7%	+5,4%	+0,7%
Regensburg	+4,2%	-0,6%	+5,8%	+3,5%	+13,0%	-0,5%	+0,9%
Vicenza	+7,5%	+1,7%	-6,1%	-8,3%	+14,1%	+1,3%	+0,7%
Würzburg	+2,0%	+2,2%	-2,6%	+0,0%	+6,2%	+7,3%	+8,8%
Utrecht	+1,7%	+7,0%	-11,5%	+3,7%	+10,5%	+5,2%	-2,3%
Mechelen	+13,0%	+2,2%	-4,5%	+13,6%	+3,3%	+12,7%	+2,0%
som andere	+2,9%	+3,7%	-5,5%	+8,2%	+5,7%	+4,9%	+1,3%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 54: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

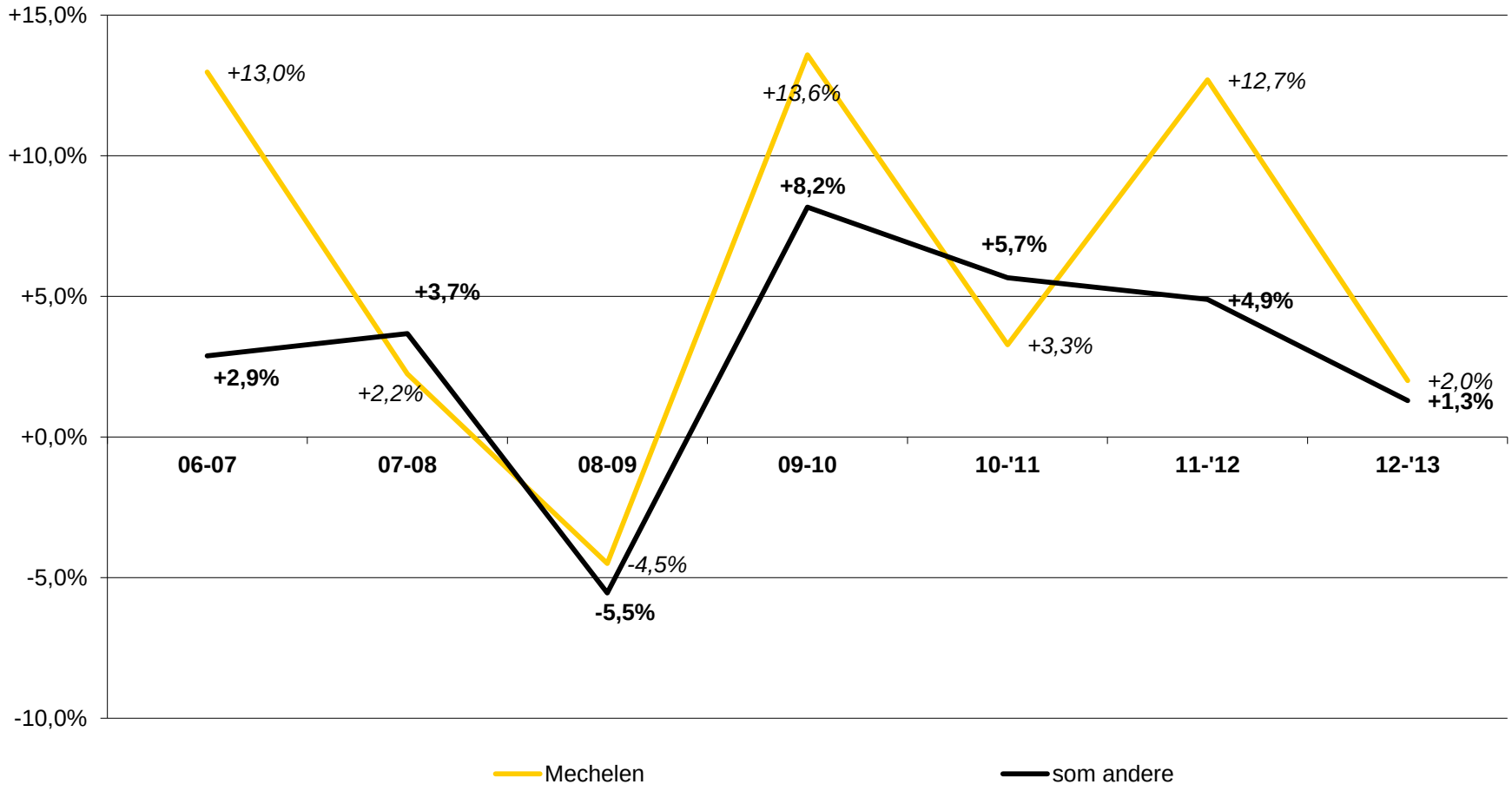

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 55: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

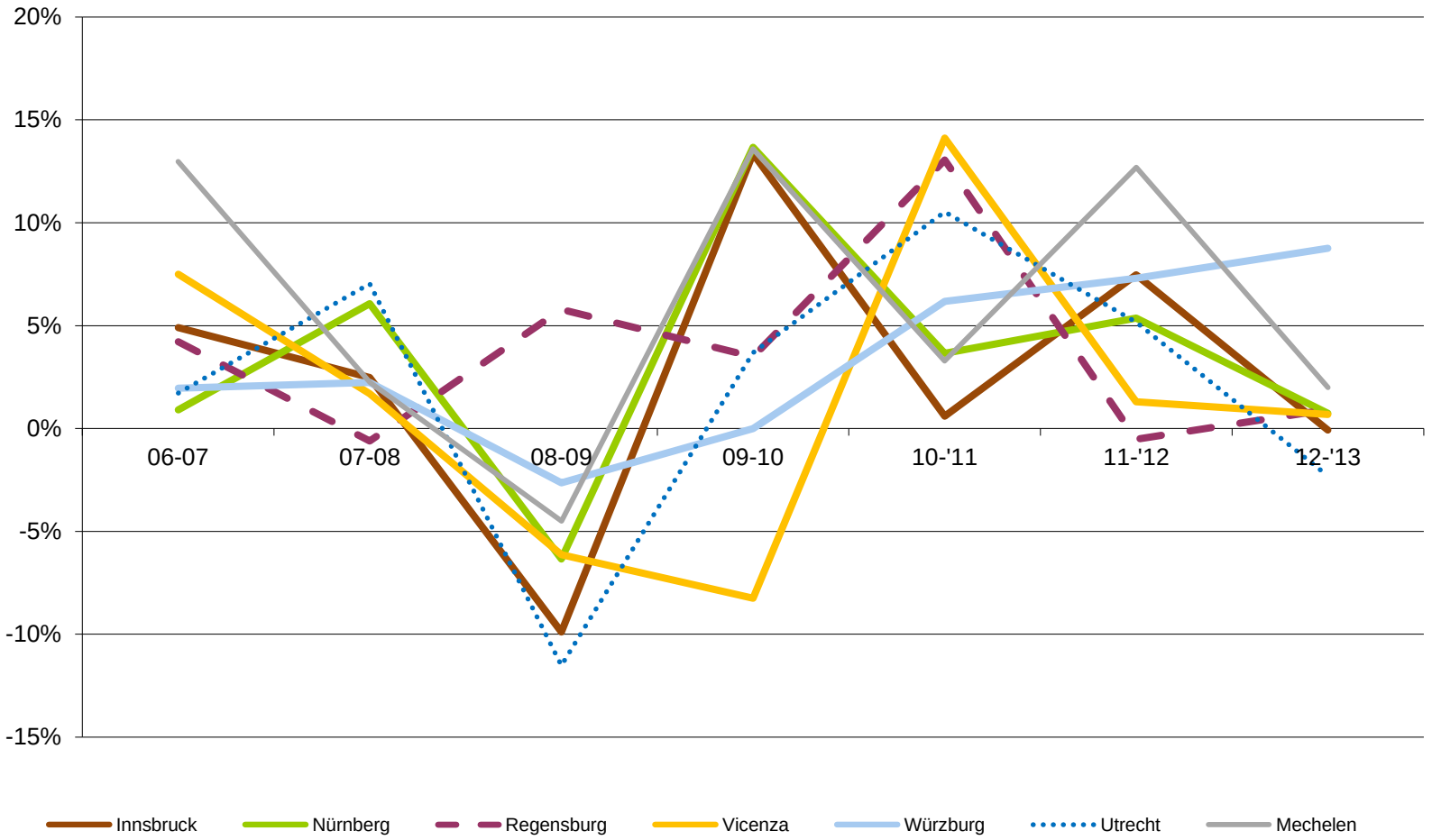

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

1.6.2 Benchmark buitenlandse overnachtingen

Tabel 32: Keuze benchmarksteden, met volume buitenlandse overnachtingen, rangschikking op volume (incl Brussel)

	Definitie	OV BTL 2013	Antw.	Brug.	Gent	Leuv.	Mech.	% BTL*	Rang totaal aantal OV
Venice	NA	5.652.477		Brug				88%	3
Brussel	NA	5.053.359						81%	4
Copenhagen	NA	4.275.286	Antw					66%	2
Zurich	NA	3.039.254	Antw					77%	6
Hamburg	NA	2.662.154	Antw	Brug				23%	1
Tallinn	NA	2.508.146	Antw	Brug				90%	8
Valencia	NA	2.251.457	Antw			Leuv		57%	5
Salzburg	NA	1.849.764		Brug				72%	11
Helsinki	NA	1.742.387	Antw					53%	7
Brugge	NA	1.434.824						79%	13
Granada	NA	1.308.479		Brug	Gent			47%	9
Antwerpen	NA	1.222.504						70%	14
Innsbruck	NA	1.075.515					Mech	75%	15
Bologna	NAS	1.033.520			Gent			50%	12
Nürnberg	NA	845.986					Mech	32%	10
Gent	NA	683.052						71%	21
Rotterdam	NA	662.000	Antw					53%	17
Padua	NA	621.014				Leuv		50%	18
Graz	NA	521.937		Brug	Gent			53%	20
Heidelberg	NA	484.396				Leuv		41%	19
Malmö	NG	341.178			Gent			25%	16
Maastricht	NA	280.000			Gent			33%	23
Leuven	NA	252.808						61%	27
Vicenza	NA	242.966					Mech	54%	26
Utrecht	NA	241.000			Gent	Leuv	Mech	52%	25
Regensburg	NA	221.089**					Mech	24%	22
Maribor	NA	166.412				Leuv		74%	28
Würzburg	NA	157.714					Mech	19%	24
Mechelen	NA	131.703						64%	29
Olomouc	NA	92.138				Leuv		50%	30

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS *BTL= aandeel buitenlandse overnachtingen op totaal*

**Berekend op basis van het gemiddeld aandeel buitenlandse OV in voorgaande jaren.

Definities:

NA = Bednights in all paid forms of accommodation establishments in city area (NA)

NAS = Bednights in all paid forms of accommodation establishments in greater city area (NAS)

NG = Bednights in hotels and similar establishments in city area only (NG)

NGS = Bednights in hotels and similar establishments in greater city area (NGS)

Tabel 33: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Copenhagen	3.010.258	2.887.238	2.940.059	2.866.617	3.271.527	3.679.549	4.058.140	4.275.286
Hamburg	1.561.569	1.536.324	1.612.097	1.652.574	1.827.179	2.012.188	2.390.809	2.662.154
Helsinki	1.696.932	1.798.346	1.814.277	1.621.515	1.706.687	1.823.056	1.821.121	1.741.387
Rotterdam	556.000	536.800	435.800	504.900	530.800	523.600	564.800	662.000
Tallinn	1.823.878	1.777.574	1.811.987	1.715.838	2.055.846	2.504.727	2.494.472	2.508.146
Valencia	1.291.512	1.563.672	1.674.357	1.482.888	1.718.196	1.990.700	2.136.464	2.251.457
Zurich	2.441.811	2.625.477	2.679.030	2.625.156	2.809.041	2.847.603	2.958.391	3.039.254
Antwerpen	1.145.305	1.197.371	1.218.493	1.097.332	1.153.710	1.231.362	1.263.366	1.231.354
Som excl. Antwerpen	12.381.960	12.725.431	12.967.607	12.469.488	13.919.276	15.381.423	16.424.197	17.139.684

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 34: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Copenhagen	-4,1%	+1,8%	-2,5%	+14,1%	+12,5%	+10,3%	+5,4%
Hamburg	-1,6%	+4,9%	+2,5%	+10,6%	+10,1%	+18,8%	+11,3%
Helsinki	+6,0%	+0,9%	-10,6%	+5,3%	+6,8%	-0,1%	-4,4%
Rotterdam	-3,5%	-18,8%	+15,9%	+5,1%	-1,4%	+7,9%	+17,2%
Tallinn	-2,5%	+1,9%	-5,3%	+19,8%	+21,8%	-0,4%	+0,5%
Valencia	+21,1%	+7,1%	-11,4%	+15,9%	+15,9%	+7,3%	+5,4%
Zurich	+7,5%	+2,0%	-2,0%	+7,0%	+1,4%	+3,9%	+2,7%
Antwerpen	+4,5%	+1,8%	-9,9%	+5,1%	+6,7%	+2,6%	-2,5%
Som excl. Antwerpen	+2,8%	+1,9%	-3,8%	+11,6%	+10,5%	+6,8%	+4,4%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 56: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

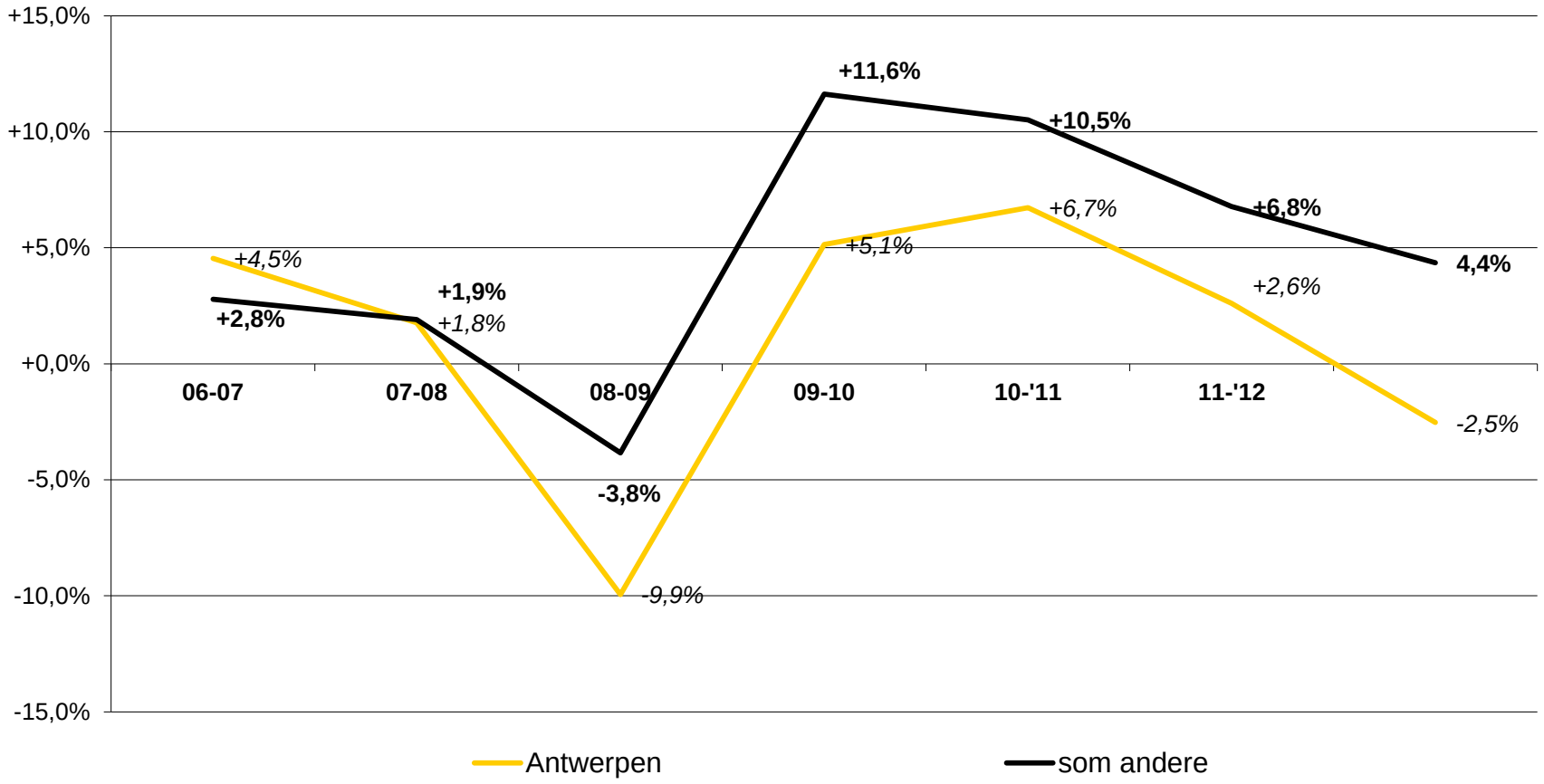

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 57: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en individuele benchmarksteden' (2006-2013 in %)

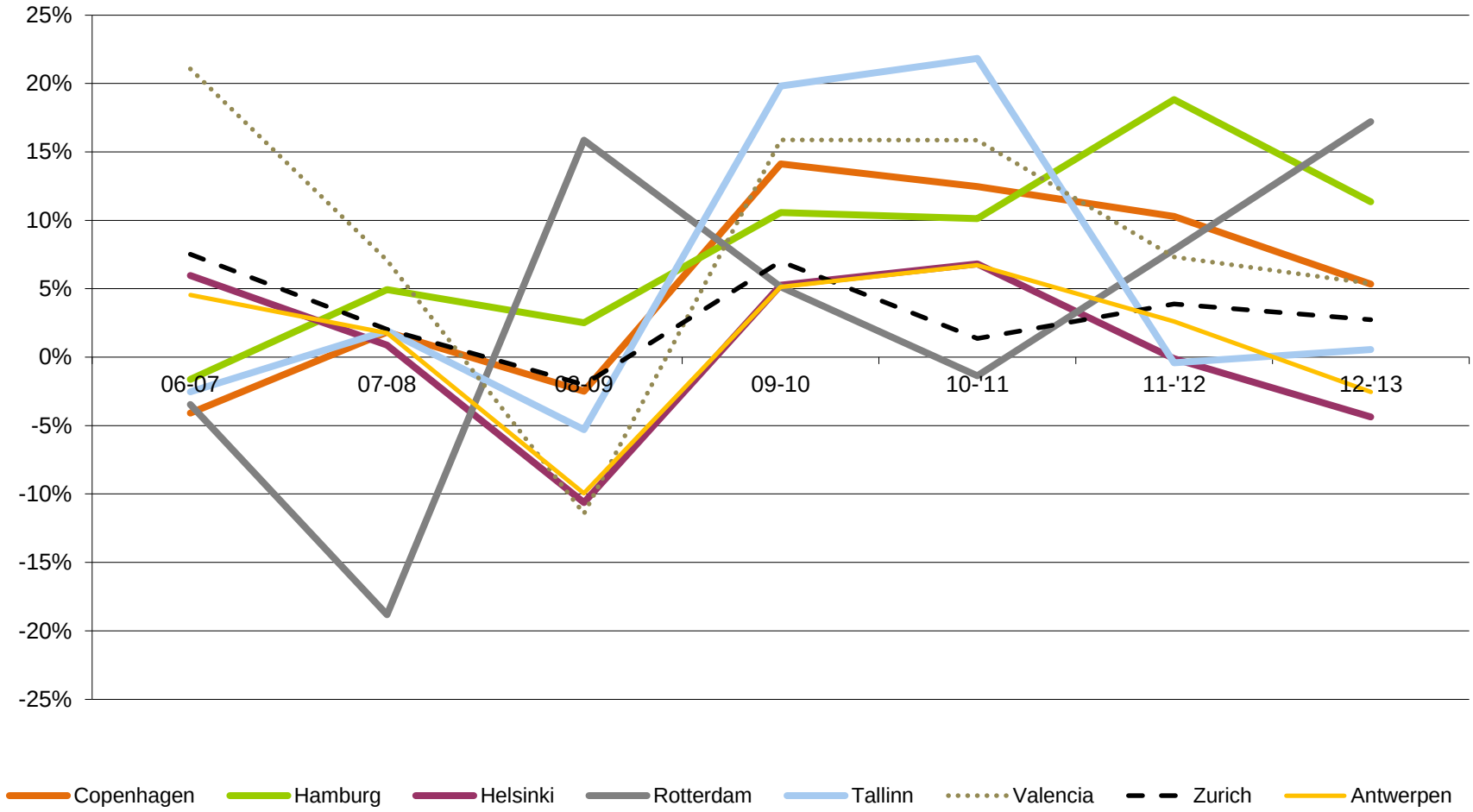

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 35: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Granada	1.185.365	1.284.795	1.818.084	1.082.717	1.183.422	1.324.873	1.296.494	1.308.479
Graz	414.918	433.067	424.544	414.075	423.186	487.034	499.316	521.937
Hamburg	1.561.569	1.536.324	1.612.097	1.652.574	1.827.179	2.012.188	2.390.809	2.662.154
Salzburg	1.674.993	1.603.037	1.550.909	1.483.577	1.551.319	1.664.979	1.797.043	1.849.764
Tallinn	1.823.878	1.777.574	1.811.987	1.715.838	2.055.846	2.504.727	2.494.472	2.508.146
Venice	4.657.750	5.130.615	4.894.363	4.870.964	4.988.678	5.483.247	5.507.459	5.652.477
Brugge	1.139.301	1.164.988	1.201.618	1.150.738	1.223.309	1.370.788	1.391.080	1.430.233
Som excl. Brugge	11.318.473	11.765.412	12.111.984	11.219.745	12.029.630	13.477.048	13.985.593	14.502.957

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Tabel 36: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Granada	+8,4%	+41,5%	-40,4%	+9,3%	+12,0%	-2,1%	+0,9%
Graz	+4,4%	-2,0%	-2,5%	+2,2%	+15,1%	+2,5%	+4,5%
Hamburg	-1,6%	+4,9%	+2,5%	+10,6%	+10,1%	+18,8%	+11,3%
Salzburg	-4,3%	-3,3%	-4,3%	+4,6%	+7,3%	+7,9%	+2,9%
Tallinn	-2,5%	+1,9%	-5,3%	+19,8%	+21,8%	-0,4%	+0,5%
Venice	+10,2%	-4,6%	-0,5%	+2,4%	+9,9%	+0,4%	+2,6%
Brugge	+2,3%	+3,1%	-4,2%	+6,3%	+12,1%	+1,5%	+2,8%
Som excl. Brugge	+3,9%	+2,9%	-7,4%	+7,2%	+12,0%	+3,8%	+3,7%

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Figuur 58: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en 'som benchmarksteden' (2004-2013 in %)

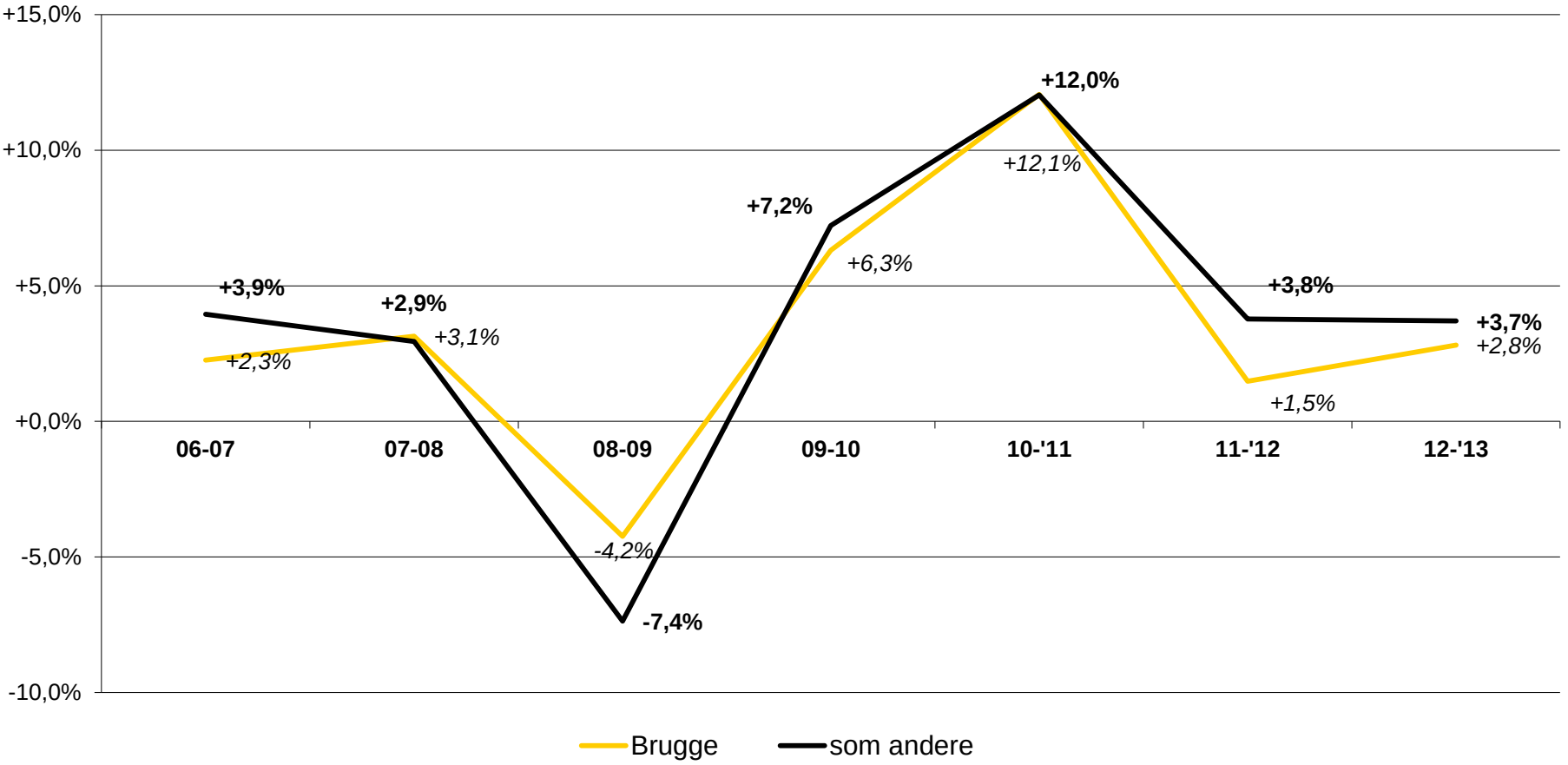

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Figuur 59: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

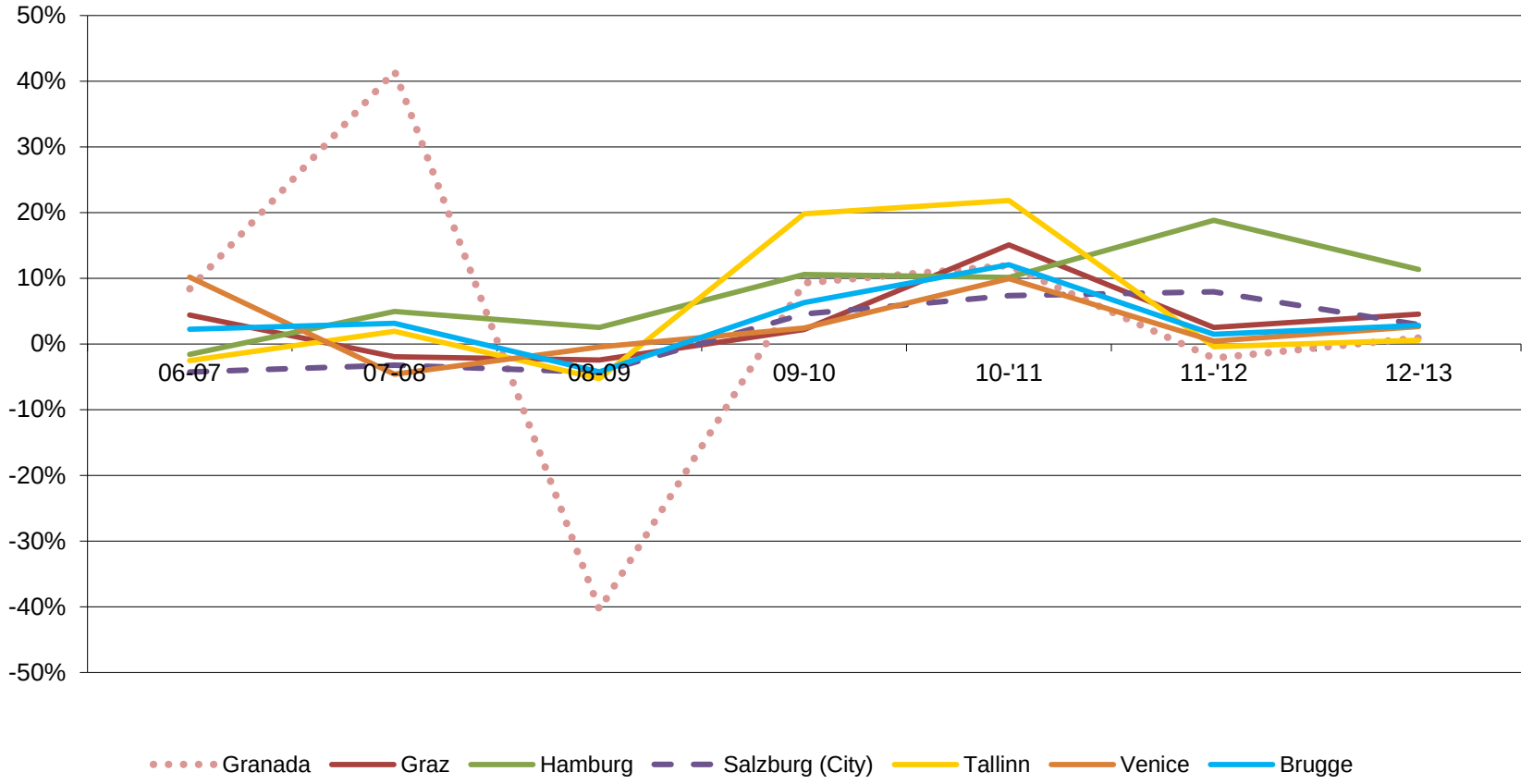

Bron: Algemene Directie Statistiek en Tourmis

Tabel 37: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Granada	1.185.365	1.284.795	1.818.084	1.082.717	1.183.422	1.324.873	1.296.494	1.308.479
Bologna	613.044	620.477	633.414	717.323	805.248	893.172	910.262	1.033.520
Malmö	276.748	269.168	271.826	326.057	310.728	359.892	350.737	341.178
Maastricht	208.000	192.400	259.700	190.600	197.700	203.300	254.900	280.000
Utrecht	254.400	222.600	239.000	223.000	197.800	263.800	279.400	241.000
Graz	414.918	433.067	424.544	414.075	423.186	487.034	499.316	521.937
Gent	524.718	561.419	578.729	546.438	588.347	602.918	664.230	683.052
som excl. Gent	2.952.475	3.022.507	3.646.568	2.953.772	3118084	3532071	3.591.109	3.726.114

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 38: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Granada	+8,4%	+41,5%	-40,4%	+9,3%	+12,0%	-2,1%	+0,9%
Bologna	+1,2%	+2,1%	+13,2%	+12,3%	+10,9%	+1,9%	+13,5%
Malmö	-2,7%	+1,0%	+20,0%	-4,7%	+15,8%	-2,5%	-2,7%
Maastricht	-7,5%	+35,0%	-26,6%	+3,7%	+2,8%	+25,4%	+9,8%
Utrecht	-12,5%	+7,4%	-6,7%	-11,3%	+33,4%	+5,9%	-13,7%
Graz	+4,4%	-2,0%	-2,5%	+2,2%	+15,1%	+2,5%	+4,5%
Gent	+7,0%	+3,1%	-5,6%	+7,7%	+2,5%	+10,2%	+4,5%
som andere	+2,4%	+20,6%	-19,0%	+5,6%	+13,3%	+1,7%	+3,8%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 60: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en 'som benchmarksteden' (2004-2013 in %)

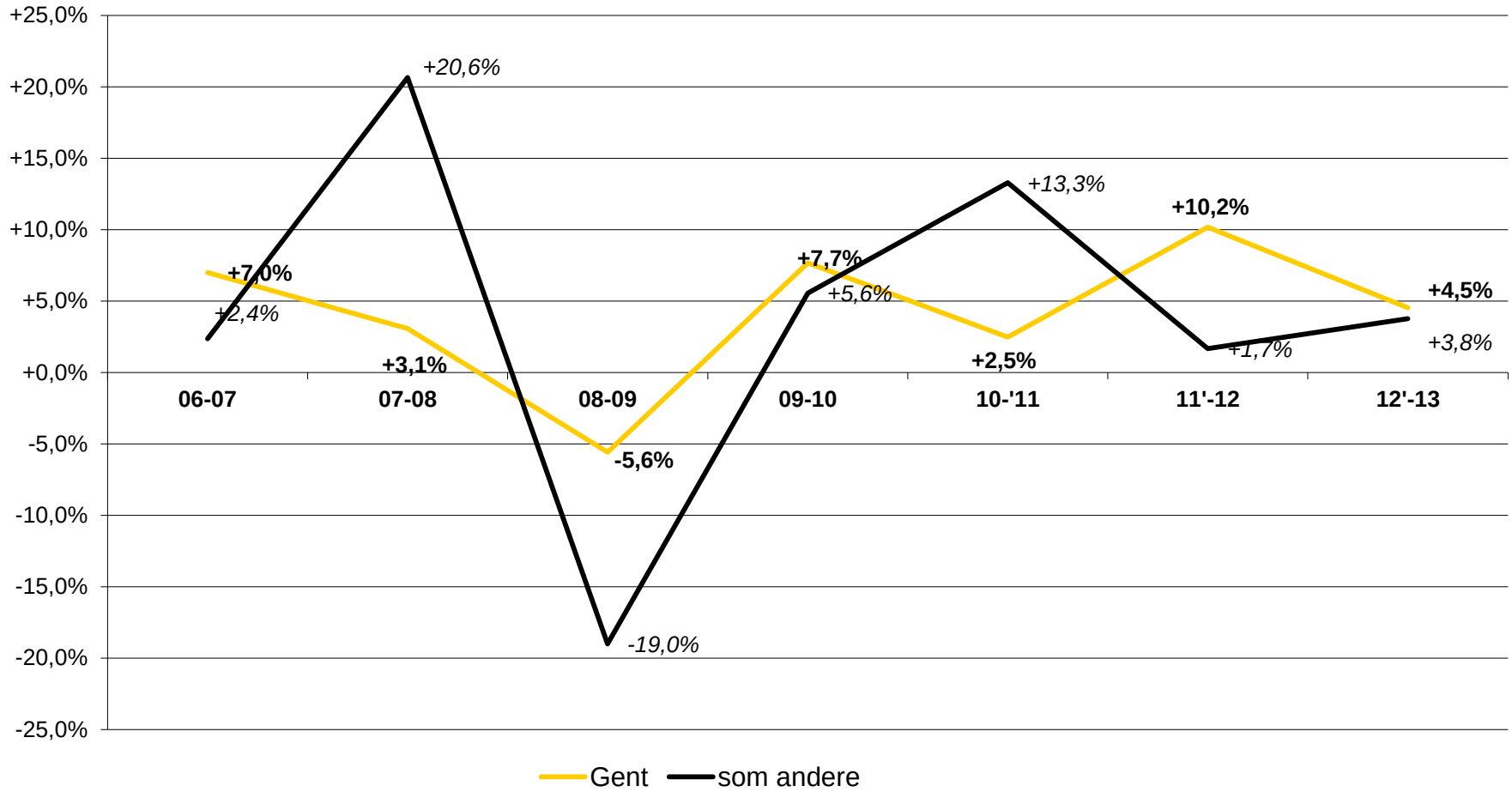

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 61: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en Individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

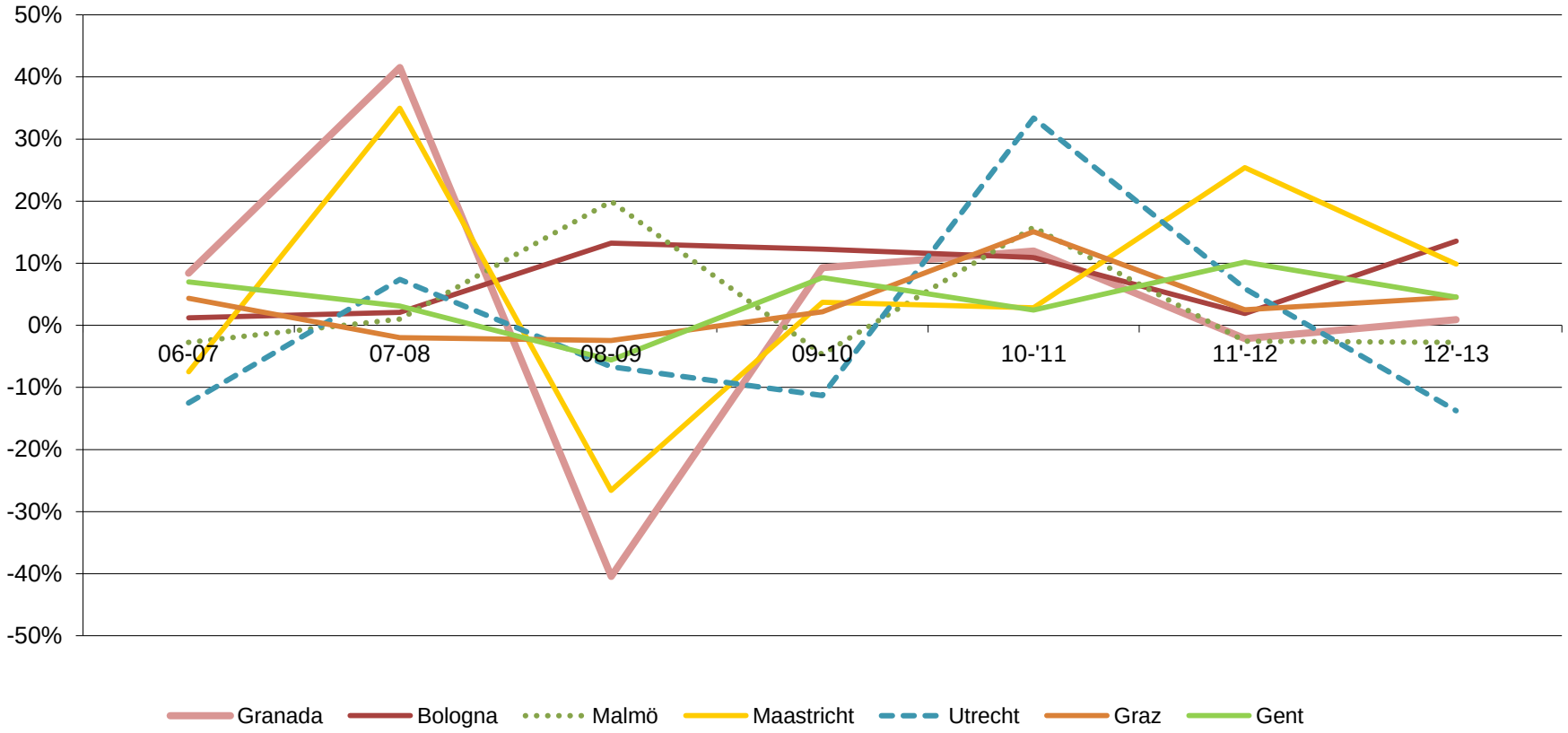

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 39: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Maribor	-	-	156.221*	129.479	146.047	159.045	199.604	166.412
Olomouc	104.121	113.872	83.001	64.321	83.234	80.004	83.558	92.138
Heidelberg	415.881	401.105	382.938	343.797	405.466	430.492	436.576	484.396
Padua	341.145	425.480	402.338	392.594	451.339	550.946	562.067	621.014
Valencia	1.291.512	1.563.672	1.674.357	1.482.888	1.718.196	1.990.700	2.136.464	2.251.457
Utrecht	254.400	222.600	239.000	223.000	197.800	263.800	279.400	241.000
Leuven	185.473	186.993	196.219	169.445	166.426	178.018	219.981	254.813
som andere*	2.592.532	2.913.722	2.977.853	2.676.045	3.022.461	3.493.960	3.718.046	3.944.818

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

**Tot en met 2008 maakte Maribor geen onderverdeling tussen binnenlandse en buitenlandse overnachtingen. Het cijfer voor 2008 is berekend op basis van het gemiddeld aandeel buitenlandse overnachtingen 2009-2013. Som van de andere is excl. Maribor*

Tabel 40: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Maribor	-	-	-17,1%	+12,8%	+8,9%	+25,5%	-16,6%
Olomouc	+9,4%	-27,1%	-22,5%	+29,4%	-3,9%	+4,4%	+10,3%
Heidelberg	-3,6%	-4,5%	-10,2%	+17,9%	+6,2%	+1,4%	+11,0%
Padua	+24,7%	-5,4%	-2,4%	+15,0%	+22,1%	+2,0%	+10,5%
Valencia	+21,1%	+7,1%	-11,4%	+15,9%	+15,9%	+7,3%	+5,4%
Utrecht	-12,5%	+7,4%	-6,7%	-11,3%	+33,4%	+5,9%	-13,7%
Leuven	+0,8%	+4,9%	-13,6%	-1,8%	+7,0%	+23,6%	+15,8%
som andere*	+12,4%	+2,2%	-10,5%	+12,9%	+15,3%	+7,2%	+4,9%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

**Tot en met 2008 maakte Maribor geen onderverdeling tussen binnenlandse en buitenlandse overnachtingen. Som van de andere is excl. Maribor*

Figuur 62: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

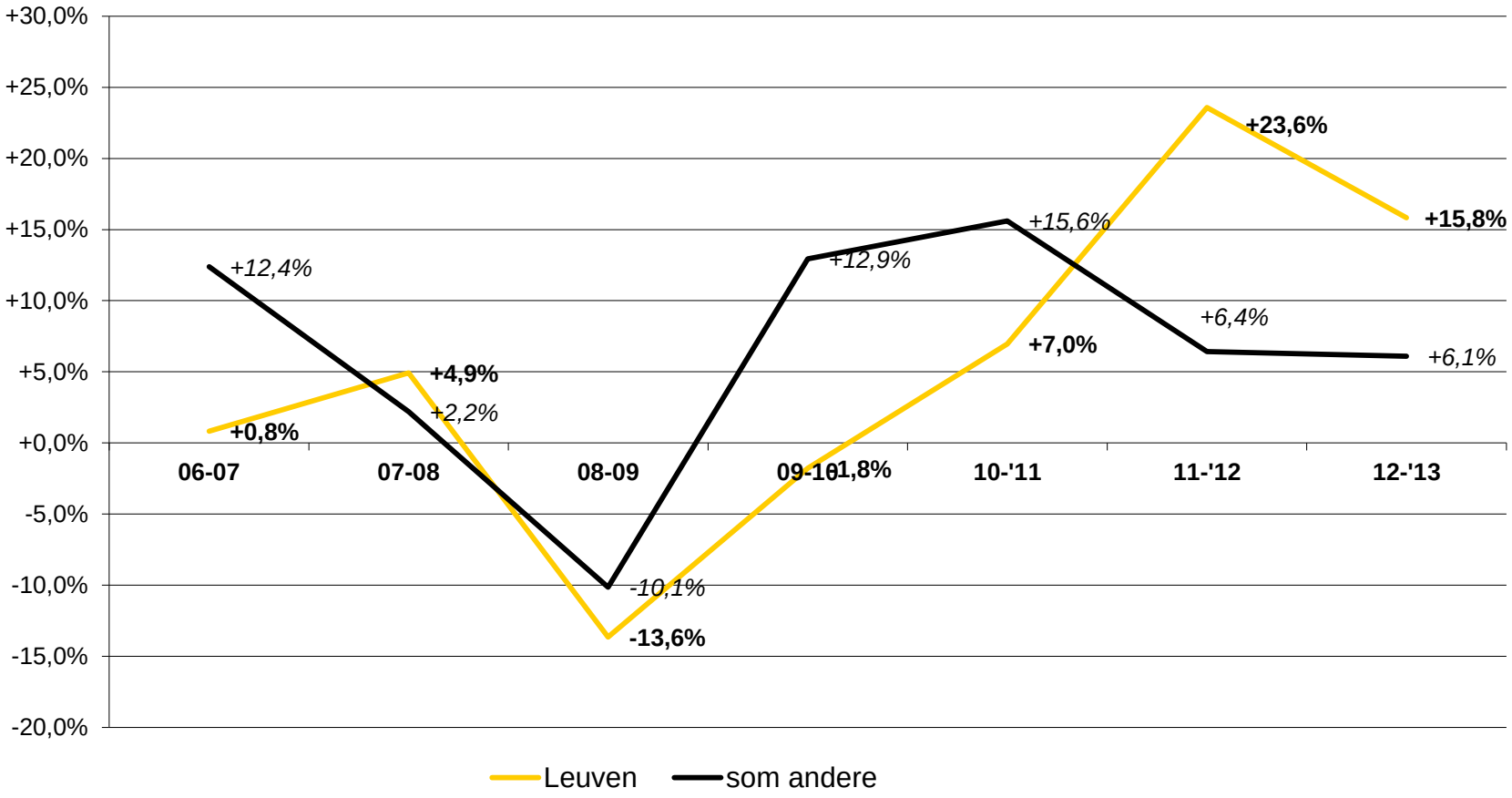

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tot en met 2008 maakte Maribor geen onderverdeling tussen binnenlandse en buitenlandse overnachtingen. Som van de andere is excl. Maribor

Figuur 63: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

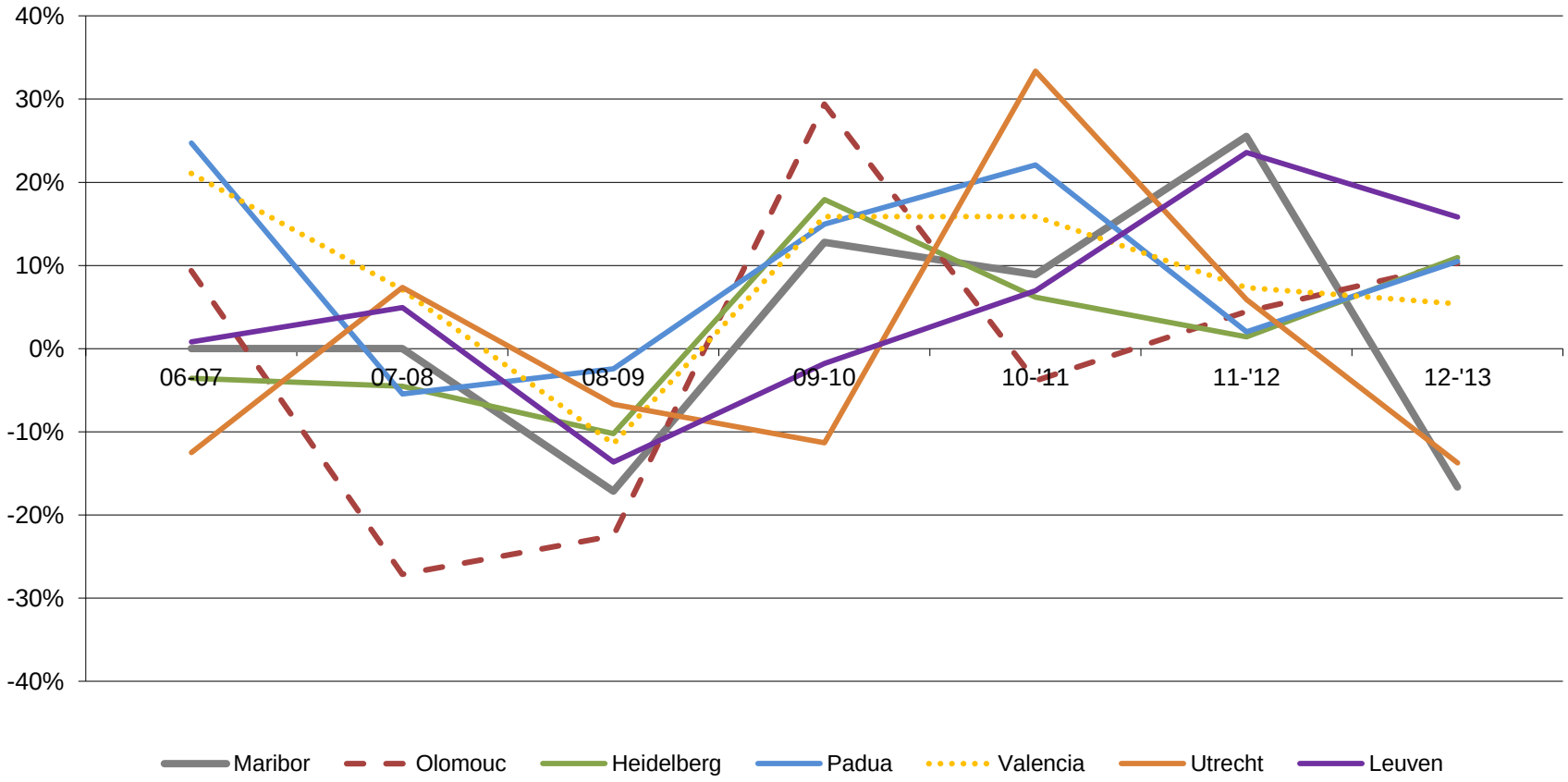

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 41: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en benchmarksteden (2006-2013)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Innsbruck	926.494	959.651	978.744	860.745	985.406	990.050	1.068.260	1.075.515
Nürnberg	701.792	683.271	688.593	610.867	733.415	791.723	835.912	845.986
Regensburg	174.711	184.180	180.463	192.688	199.854	213.354	203.823	221.089*
Vicenza	199.515	221.611	209.557	197.682	195.222	231.159	217.258	242.966
Würzburg	134.316	128.319	132.663	116.374	116.374	136.569	152.121	157.714
Utrecht	254.400	222.600	239.000	223.000	197.800	263.800	279.400	241.000
Mechelen	110.871	120.468	122.890	107.905	110.076	113.833	131.339	131.703
som excl. Mechelen	2.391.228	2.399.632	2.429.020	2.201.356	2.428.071	2.626.655	2.756.774	2.784.270

**Berekend op basis van het gemiddeld aandeel buitenlandse OV in voorgaande jaren*

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Tabel 42: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en benchmarksteden (2006-2013 in %)

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Innsbruck	+3,6%	+2,0%	-12,1%	+14,5%	+0,5%	+7,9%	+0,7%
Nürnberg	-2,6%	+0,8%	-11,3%	+20,1%	+8,0%	+5,6%	+1,2%
Regensburg	+5,4%	-2,0%	+6,8%	+3,7%	+6,8%	-4,5%	+8,5%
Vicenza	+11,1%	-5,4%	-5,7%	-1,2%	+18,4%	-6,0%	+11,8%
Würzburg	-4,5%	+3,4%	-12,3%	+0,0%	+17,4%	+11,4%	+3,7%
Utrecht	-12,5%	+7,4%	-6,7%	-11,3%	+33,4%	+5,9%	-13,7%
Mechelen	+8,7%	+2,0%	-12,2%	+2,0%	+3,4%	+15,4%	+0,3%
som andere	+0,4%	+1,2%	-9,4%	+10,3%	+8,2%	+5,0%	+1,0%

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 64: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %)

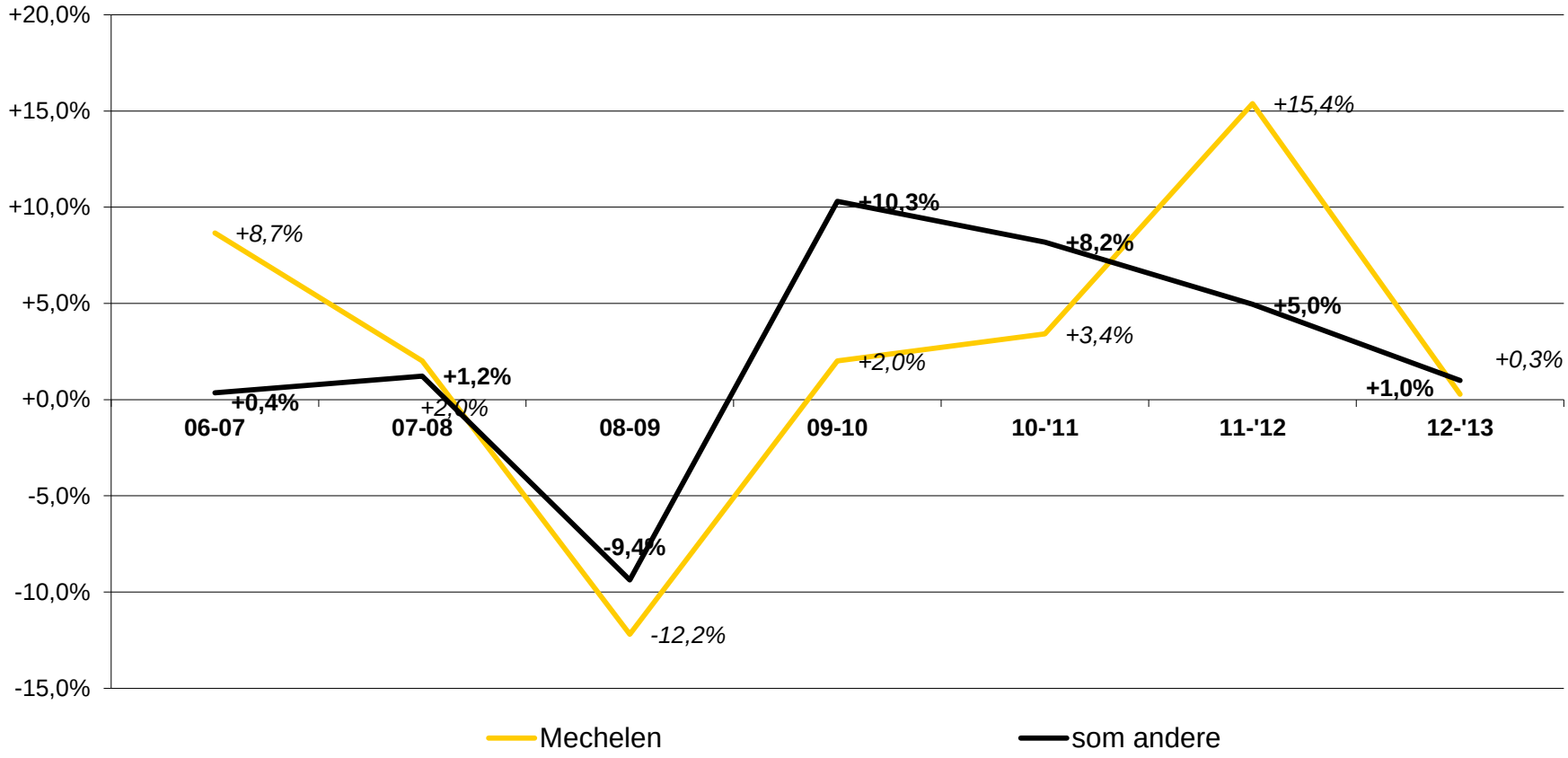

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

Figuur 65: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %)

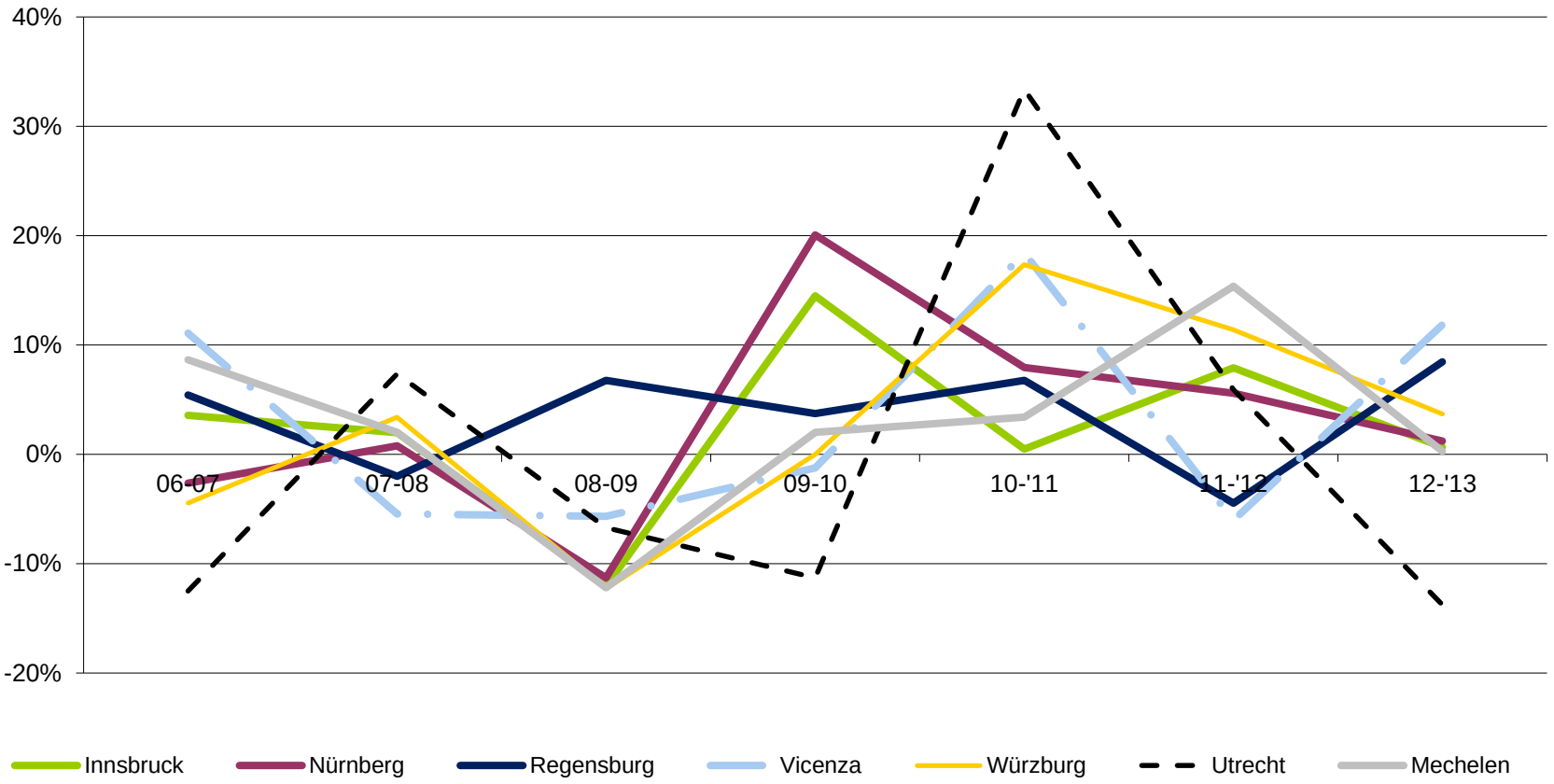

Bron: Algemene Directie Statistiek, Tourmis en CBS

2 ECONOMISCHE INDICATOREN M.B.T. DE VLAAMSE KUNSTSTEDEN

→ http://www.toerismevlaanderen.be/de-recreatieve-toerist

2.1 RECA-AANBOD

Figuur 66: Evolutie aantal eetgelegenheden met en zonder volledige bediening[1] en cafés in de kunststeden 2009-2013

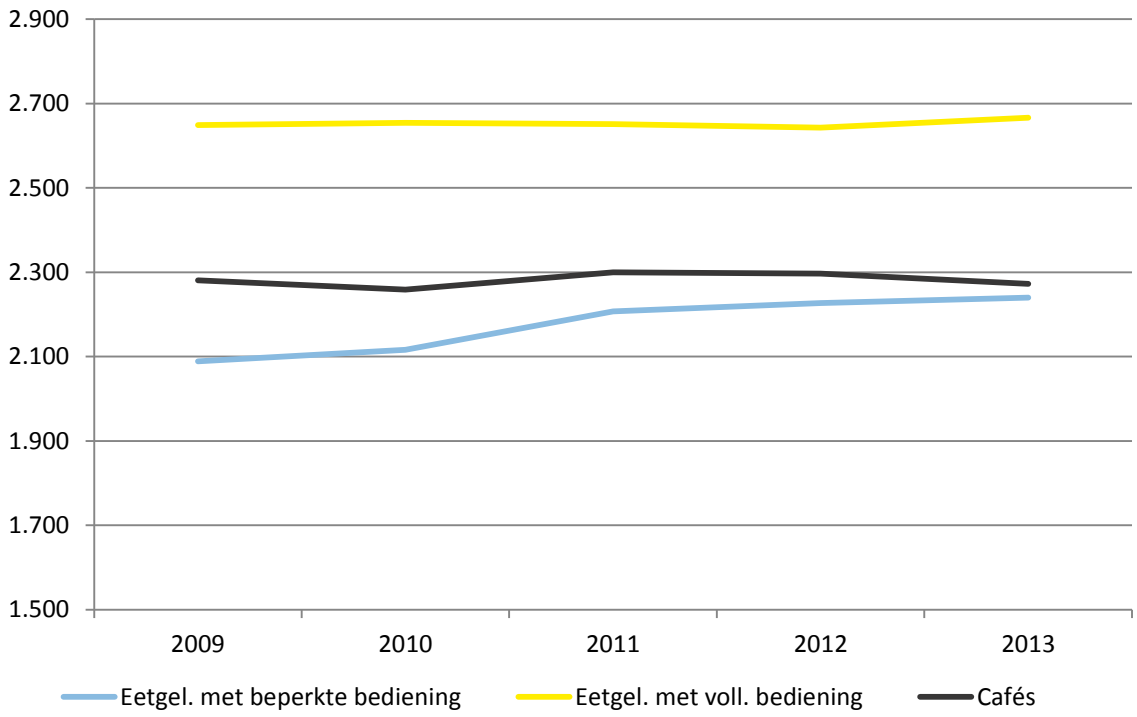

Bron: Guidea obv ADSEI

[1] "Zonder volledige bediening": eetgelegenheden waar de klant aan toog /buffet of op voorhand kan bestellen en vooraf betaalt. "Met volledige bediening": eetgelegenheden waar de klant aan tafel bestelt en bediend wordt en pas achteraf betaalt.

Tabel 43: Evolutie van het aantal eetgelegenheden met beperkte bediening in de kunststeden 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Antwerpen	787	785	831	827	834	-0,9%
Brugge	179	203	193	189	194	+2,6%
Brussel*	506	499	517	523	538	+2,9%
Gent	366	366	380	392	381	-2,8%
Leuven	142	154	169	171	178	+4,1%
Mechelen	109	109	117	125	115	-8,0%
Kunststeden	2.089	2.116	2.207	2.227	2.240	+0,6%

Bron: Guidea obv ADSEI **Brussel gemeente, niet BHG*

Tabel 44: Evolutie van het aantal eetgelegenheden met volledige bediening in de kunststeden 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Antwerpen	935	950	940	943	953	+1,1%
Brugge	323	330	333	322	332	+3,1%
Brussel*	609	624	635	624	622	-0,3%
Gent	467	444	433	436	432	-0,9%
Leuven	187	183	183	190	202	+6,3%
Mechelen	128	123	127	128	125	-2,3%
Kunststeden	2.649	2.654	2.651	2.643	2.666	+0,9%

Bron: Guidea obv ADSEI **Brussel gemeente, niet BHG*

Tabel 45: Evolutie van het aantal cafés in de kunststeden 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013	Trend '12-'13
Antwerpen	834	813	850	859	867	+0,9%
Brugge	224	223	220	212	205	-3,3%
Brussel*	381	407	405	418	417	-0,2%
Gent	527	503	519	506	494	-2,4%
Leuven	177	182	172	173	166	-4,0%
Mechelen	138	131	134	129	123	-4,7%
Kunststeden	2.281	2.259	2.300	2.297	2.272	-1,1%

Bron: Guidea obv ADSEI **Brussel gemeente, niet BHG*

2.2 BESTEDINGEN VERBLIJFSTOERISME

Figuur 67: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden 2011

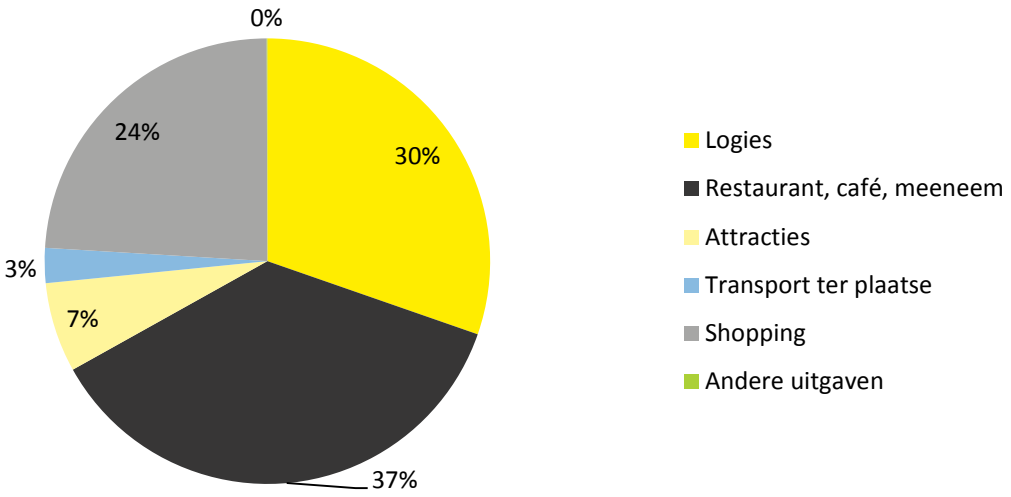

Bron: Toerisme Vlaanderen, kunststedenonderzoek 2011

(* bestedingen per persoon en per dag)

Tabel 46: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden (2013 - in euro)

	Antwerpen	Brugge	Brussel	Gent	Leuven	Mechelen	**Totaal**
Logies	45	41	49	39	36	43	45
Restaurant, café, meeneem	56	54	55	47	47	49	54
Attracties	8	8	13	5	1	10	10
Transport ter plaatse	3	2	5	4	3	5	4
Shopping	42	14	52	20	17	24	35
Andere uitgaven	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	155	118	175	115	103	130	147

Bron: Toerisme Vlaanderen, kunststedenonderzoek 2011, geïndexeerd

(* bestedingen per persoon en per dag)

Figuur 68: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden per markt (2013 – in euro)

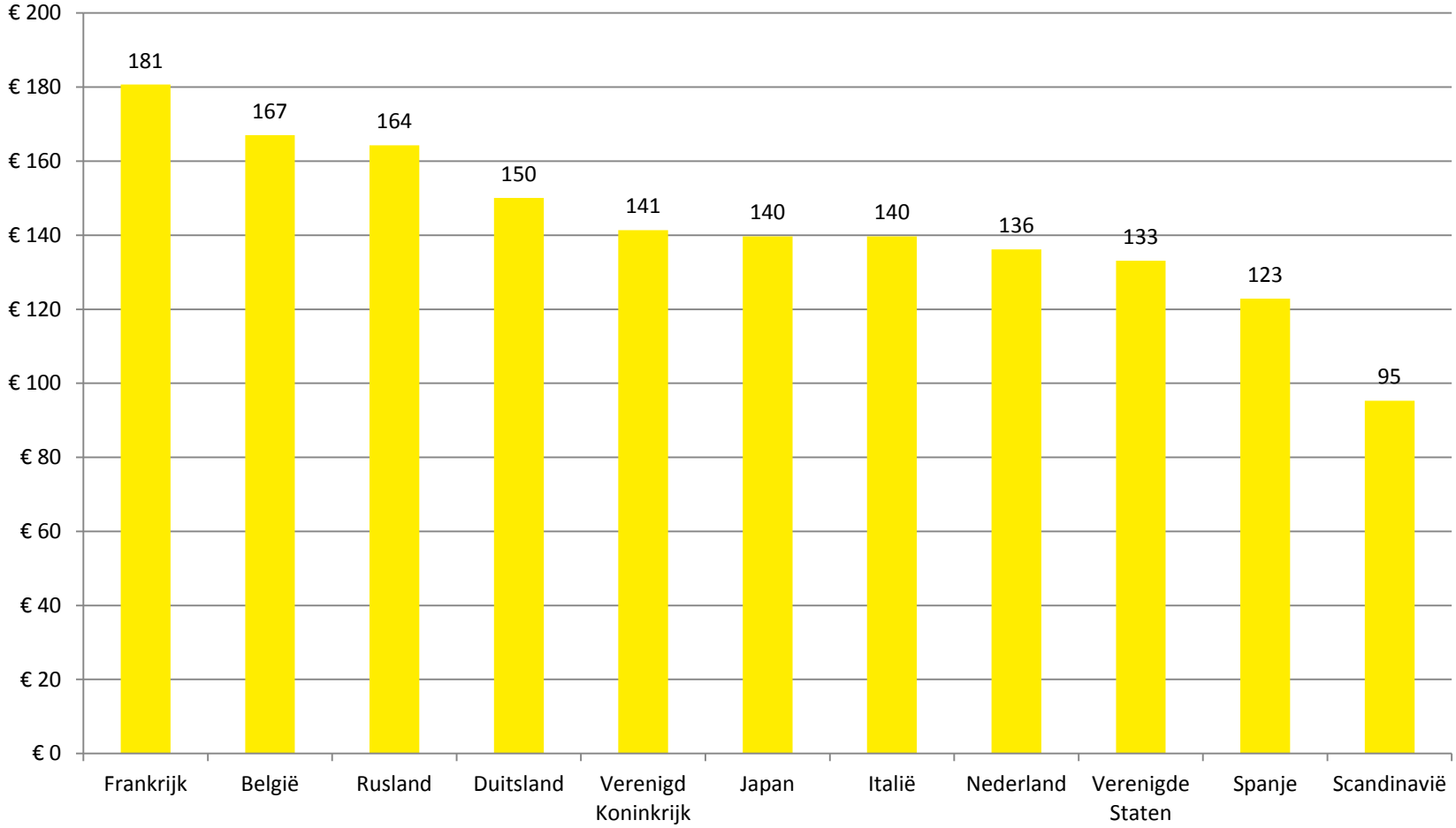

Bron: Toerisme Vlaanderen, kunststedenonderzoek 2011, geïndexeerd

(* bestedingen per persoon en per dag)

Tabel 47: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden per markt (2013 - in euro)

	Frankrijk	België	Rusland	Duitsland	VK	Japan	Italië	Nederland	VS	Spanje	Scandinavië	**Totaal**
Logies	50	51	43	49	47	57	40	42	36	32	29	45
Maaltijden, drank, voeding	64	54	64	53	55	40	49	52	53	48	31	54
Attracties en ontspanning	10	10	12	9	10	15	10	7	13	11	8	10
Verplaatsingen	3	3	2	5	4	0	7	3	3	5	4	4
Shopping	53	48	44	35	26	27	34	33	27	26	24	35
Andere uitgaven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	**181**	**167**	**164**	**150**	**141**	**140**	**140**	**136**	**133**	**123**	**95**	**147**

Bron: Toerisme Vlaanderen, kunststedenonderzoek 2011, geïndexeerd

(* bestedingen per persoon en per dag)

2.3 WERKGELEGENHEID TOERISTISCH-RECREATIEVE SECTOR

Tabel 48: Loontrekkende werkgelegenheid in de Vlaamse kunststeden 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012	'11-'12
Antwerpen	16.863	16.650	18.766	18.806	17.801	-5,3%
Brugge	4.874	4.933	4.783	5.077	4.741	-6,6%
Brussel	53.419	51.746	50.574	50.506	50.791	+0,6%
Gent	9.113	9.162	9.803	9.607	9.632	+0,3%
Leuven	3.932	3.974	3.940	3.895	4.045	+3,9%
Mechelen	2.601	2.506	2.488	2.554	2.481	-2,9%
Totaal	**90.802**	**88.971**	**90.354**	**90.445**	**89.491**	**-1,1%**

Bron: RSZ

Tabel 49: Zelfstandige werkgelegenheid in de Vlaamse kunststeden 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012	'11-'12
Antwerpen	2.358	2.414	2.657	2.734	2.871	**+5,0%**
Brugge	946	997	1.154	1.173	1.175	**+0,2%**
Brussel	5.451	5.437	5.736	4.447	5.917	**+33,1%**
Gent	1.668	1.735	2.064	2.118	2.170	**+2,5%**
Leuven	426	465	547	572	602	**+5,2%**
Mechelen	401	407	463	475	497	**+4,6%**
Totaal	**11.250**	**11.455**	**12.621**	**11.519**	**13.232**	**+14,9%**

Bron: RSVZ

Tabel 50: Totale werkgelegenheid (loontrekkend + zelfstandig) de Vlaamse kunststeden 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012	'11-'12
Antwerpen	19.221	19.064	21.423	21.540	20.672	**-4,0%**
Brugge	5.820	5.930	5.937	6.250	5.916	**-5,3%**
Brussel	58.870	57.183	56.310	54.953	56.708	**+3,2%**
Gent	10.781	10.897	11.867	11.725	11.802	**+0,7%**
Leuven	4.358	4.439	4.487	4.467	4.647	**+4,0%**
Mechelen	3.002	2.913	2.951	3.029	2.978	**-1,7%**
Totaal	**102.052**	**100.426**	**102.975**	**101.964**	**102.723**	**+0,7%**

Bron: RSZ-RSVZ

Achteraan in 'Wegwijs' vind je welke categorieën gebruikt zijn om de werkgelegenheid te bepalen.

3 WEGWIJS

3.1 ALGEMEEN - TEKENS EN AFKORTINGEN

'GJG 2009-2013':	de gemiddelde jaarlijkse groei over vijf opeenvolgende intervallen, i.c. 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012 en 2012-2013. De groei is enkel berekend op basis van het eerste en het laatste jaar (2009 en 2013)
'Trend 2012-2013':	proportionele toe- of afname voor 2013 t.o.v. 2012.
'n.b./n.a.':	gegevens niet beschikbaar (data not available).
'-':	het desbetreffende cijfer kan op logische grond niet berekend of weergegeven worden.

Brussel, Brussels Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest, staan alle 3 voor de som van de 19 gemeenten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

'Vlaanderen' staat voor het Vlaams Gewest + Brussels Gewest.

3.2 AANKOMSTEN EN OVERNACHTINGEN

In België is de Federale Overheidsdienst Economie – Algemene Directie Statistiek gemachtigd om bij alle commerciële logiesinrichtingen maandelijks het aantal personen op te vragen dat in de inrichting tegen betaling verbleven heeft. Twee basisindicatoren worden op deze wijze ingewonnen: het aantal aankomsten en het aantal overnachtingen. In de categorie huurlogies neemt de Algemene Directie Statistiek enkel die verblijven op die via een verhuurkantoor aan de kust worden aangeboden.

Naast de opdeling naar logiesvorm (hotels, gastenkamers, campings, vakantieparken, logies voor doelgroepen en huurlogies) geven de statistieken van de Algemene Directie Statistiek ook volume- (het aantal aankomsten en overnachtingen), trip- (verblijfsduur, motief van het verblijf, verblijfsperiode, verblijfplaats) en persoonskarakteristieken (land van herkomst van de verblijfstoerist) weer.

Het aantal aankomsten komt grosso modo overeen met het aantal verblijfstoeristen. Met dat verschil dat elke toerist als een 'aankomst' wordt geteld telkenmale hij of zij een nieuwe logiesaccommodatie benut. In die zin komt het aantal aankomsten niet exact overeen met het aantal vakanties of zakenreizen in ons land. Een voorbeeld: trekkers kunnen meerdere aankomsten genereren tijdens één vakantie, door te verblijven in verschillende logiesinrichtingen. Het volume aan overnachtingen is de optelsom van alle verblijfsnachten die met de geregistreerde aankomsten gepaard gaan.

Sinds 2011 is het nieuwe logiesdecreet van toepassing. Dankzij dit decreet kunnen aangemelde en vergunde gastenkamers, die voordien niet geregistreerd werden, mee opgenomen worden in de aankomst- en overnachtingscijfers. **Gedurende het jaar 2012 werden de gastenkamers die zich vergunden gaandeweg opgenomen in de cijfers. Voorheen waren sommige gastenkamers als hotel vergund en in die categorie mee opgenomen in de cijfers. Hierdoor treedt er een trendbreuk op tussen 2011 en 2012. Gelieve de vijfjarentrend daarom met een kritisch oog te bekijken.**

3.3 LOGIESAANBOD EN HOTELBAROMETER

Het logiesaanbod hierboven weergegeven, is het aanbod zoals geregistreerd door de FOD Economie. Alleen de categorieën die opgenomen worden in de aankomst- en overnachtingscijfers worden in dit aanbod meegenomen. Gastenkamers, vakantiewoningen en vakantielogies vallen buiten de cijfers.

Van 2002 tot 2011 werd op het Steunpunt Buitenlands Beleid, Toerisme en Recreatie – spoor Toerisme en Recreatie (STeR), in opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor Toerisme, jaarlijks de logiessector geïnventariseerd. Sinds 2012 inventariseert Toerisme Vlaanderen de hotelbarometer en het logiesaanbod. Toerisme Vlaanderen volgt daarbij de logiesindeling zoals omschreven in de Vlaamse decreten met betrekking tot de logiessector. Voor meer informatie zie: www.toerismevlaanderen.be/logiesaanbod-0

De hotelbarometer vormt een snelle indicator voor de prestaties van de hotelsector in Vlaanderen. Hotels die deelnemen aan de barometer geven maandelijks gegevens door over hun hotelbezetting, kamerprijzen en marktsegmentatie naar herkomst en motief van de gasten. Dit gebeurt via een online applicatie.

Zodra de hoteluitbater zijn gegevens online invult, krijgt hij individuele rapporten over zijn hotel te zien. Deze rapporten laten de uitbater toe de resultaten van zijn hotel te vergelijken met dezelfde periode van het voorgaande jaar en zijn hotel te positioneren ten opzichte van andere hotels in Vlaanderen.

De trendbarometer voor de hotelsector is een gezamenlijk initiatief van Toerisme Vlaanderen, de vijf provinciale toeristische organisaties en Horeca Vlaanderen.

Indicatoren:

De **bruto bezettingsgraad** wordt berekend op basis van het aantal verhuurde kamers ten opzichte van het aantal te huur gestelde kamers. Een bruto bezettingsgraad houdt, in tegenstelling tot de netto bezettingsgraad, geen rekening met sluitingsdagen van hotels of tijdelijk niet-verhuurbare kamers.

De **gemiddelde bruto bezettingsgraad** is het gemiddelde cijfer van de bezettingsgraden van elk individueel hotel. Deze bezettingsgraad geeft informatie over de performantie van het gemiddelde, individuele hotel.

$$\frac{\sum bezetting\ hotel}{aantal\ hotels}$$

Formule:

De **totale bruto bezettingsgraad** is de verhouding van het totaal aantal verhuurde kamers gedeeld door het totaal aantal te huur gestelde kamers gedurende een bepaalde maand. Deze bezettingsgraad handelt over de performantie van een bepaalde groep van hotels (bijvoorbeeld voor een regio of een bepaalde sterrenclassificatie).

Formule: $$\frac{\sum aantal\ verhuurde\ kamers}{(\sum aantal\ kamers) \text{x}\ aantal\ dagen\ in\ de\ maand}$$

De trendbarometer voor de hotelsector is gebaseerd op een steekproef van vrijwillig deelnemende hotels. Het aantal deelnemers varieert van maand tot maand, maar is over het algemeen constant. Omwille van de vertrouwelijkheid van de gegevens, wordt enkel de bruto bezettingsgraad weergegeven voor een bepaalde groep indien minimum drie hotels binnen die groep hebben geparticipeerd.

De **responsgraad volgens het aantal hotels** is de verhouding van het aantal hotels in de steekproef ten opzichte van het totaal aantal hotels in de populatie. **De responsgraad volgens aantal logieseenheden (kamers)** wordt berekend door de som van alle hotelkamers in de steekproef te delen door de som van alle hotelkamers in de populatie.

3.4 CIJFERS MET BETREKKING TOT WERKGELEGENHEID

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen loontrekkende en zelfstandige werkgelegenheid. De jaarlijkse RSZ aangiften worden gebruikt om het aantal werknemers in loontrekkende werkgelegenheid te bepalen. Aangiften bij RSVZ verschaffen inzicht in de zelfstandige werkgelegenheid.
De gebruikte categorieën zijn:

Voor loontrekkende werkgelegenheid gaat het om de afbakening van de toeristisch recreatieve sector:

- kleinhandel in sport en kampeerartikelen, souvenirs, ambachtelijke producten e.d.
- hotels en motels
- overig logies voor kortstondig verblijf
- restaurants, fast-food zaken, snackbars, frituren
- cafés, discotheken, dancings e.d.
- catering, uitzendkoks en verzorgen van feesten en recepties
- overig vervoer van personen te land
- reisbureaus, touroperators, reisbegeleiders en -gidsen, V.V.V.'s e.d.
- organisatie van salons, tentoonstellingen en beurzen

- vertoning van films
- productie, exploitatie, beheer en diensten verwant aan scheppende en uitvoerende kunst
- kermisattracties, pretparken en overig amusement
- musea en monumentenzorg, botanische tuinen, dierentuinen e.d.
- beheer en exploitatie van sportcentra en overige activiteiten ivm sportbeoefening
- kansspelen, recreatieparken en overige activiteit ivm recreatie

Let op, vanaf 2008 wordt er een vernieuwde NACE indeling gehanteerd voor de loontrekkende werkgelegenheid. Deze afbakening omvat dezelfde hoofdcategorieën, maar kan inhoudelijk licht verschillen van de voorgaande afbakening.

Voor zelfstandige werkgelegenheid:

- Horeca
- Vermakelijkheden

4 LIJST VAN TABELLEN EN FIGUREN

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Verdeling van de overnachtingen en aankomsten in Vlaanderen (2013) 4
Tabel 2: Verdeling van de overnachtingen en aankomsten in Vlaanderen (2009) 4
Tabel 3: Evolutie top 50 overnachtingen in Vlaanderen per gemeente 2001-2005-2010-2012-2013 5
Tabel 4: Evolutie top 50 aankomsten in Vlaanderen per gemeente 2001-2005-2010-2012-2013 7
Tabel 5: verdeling van het aantal uitbatingen in de kunststeden (2013).....33
Tabel 6: verdeling van de capaciteit in de kunststeden in (2013) 33
Tabel 7: Evolutie aantal uitbatingen in de kunststeden (2009-2013).....33
Tabel 8: Evolutie van de capaciteit in de kunststeden (2009-2013).....34
Tabel 9: Evolutie aantal uitbatingen in Antwerpen (2009-2013) 34
Tabel 10: Evolutie van de capaciteit in Antwerpen (2009-2013) 34
Tabel 11: Evolutie aantal uitbatingen in Brugge (2009-2013) 35
Tabel 12: Evolutie van de capaciteit Brugge (2009-2013) 35
Tabel 13: Evolutie aantal uitbatingen in Brussel (2009-2013) 35
Tabel 14: Evolutie van de capaciteit Brussel (2009-2013) 36
Tabel 15: Evolutie aantal uitbatingen in Gent (2009-2013) 36
Tabel 16: Evolutie van de capaciteit Gent (2009-2013) 36
Tabel 17: Evolutie aantal uitbatingen in Leuven (2009-2013).....37
Tabel 18: Evolutie van de capaciteit Leuven (2009-2013).....37
Tabel 19: Evolutie aantal uitbatingen in Mechelen (2009-2013).....37
Tabel 20: Evolutie van de capaciteit Mechelen (2009-2013).....38
Tabel 21: Keuze van de benchmarksteden met rangschikking op volume (incl Brussel).....42
Tabel 22: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013)....43
Tabel 23: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013 in %) 43
Tabel 24: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en benchmarksteden (2006-2013).....46
Tabel 25: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en benchmarksteden (2006-2013 in %)...46
Tabel 26: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en benchmarksteden (2006-2013) 49
Tabel 27: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en benchmarksteden (2006-2013 in %) 49
Tabel 28: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en benchmarksteden (2006-2013).....52
Tabel 29: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en benchmarksteden (2006-2013 in %) ..52
Tabel 30: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en benchmarksteden (2006-2013).....55

Tabel 31: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en benchmarksteden (2006-2013 in %) 55
Tabel 32: Keuze benchmarksteden, met volume buitenlandse overnachtingen, rangschikking op volume (incl Brussel) 58
Tabel 33: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013).....59
Tabel 34: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en benchmarksteden (2006-2013 in %).....59
Tabel 35: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en benchmarksteden (2006-2013) ..62
Tabel 36: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en benchmarksteden (2006-2013 in %) 62
Tabel 37: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en benchmarksteden (2006-2013).....65
Tabel 38: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en benchmarksteden (2006-2013 in %) 65
Tabel 39: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en benchmarksteden (2006-2013) .68
Tabel 40: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en benchmarksteden (2006-2013 in %) 68
Tabel 41: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en benchmarksteden (2006-2013) 71
Tabel 42: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en benchmarksteden (2006-2013 in %).....71
Tabel 43: Evolutie van het aantal eetgelegenheden met beperkte bediening in de kunststeden 2009-2013 75
Tabel 44: Evolutie van het aantal eetgelegenheden met volledige bediening in de kunststeden 2009-2013 75
Tabel 45: Evolutie van het aantal cafés in de kunststeden 2009-2013.....75
Tabel 46: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden (2013 - in euro) 76
Tabel 47: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden per markt (2013 - in euro) 78
Tabel 48: Loontrekkende werkgelegenheid in de Vlaamse kunststeden 2008-2012.....79
Tabel 49: Zelfstandige werkgelegenheid in de Vlaamse kunststeden 2008-2012.....79
Tabel 50: Totale werkgelegenheid (loontrekkend + zelfstandig) de Vlaamse kunststeden 2008-2012 79

LIJST VAN GRAFIEKEN EN FIGUREN

Figuur 1: Verdeling van de overnachtingen en aankomsten in Vlaanderen (2013) 3
Figuur 2: De belangrijkste herkomstmarkten in de kunststeden (overnachtingen 2013) 9
Figuur 3: De belangrijkste herkomstmarkten in Antwerpen (overnachtingen 2013) 10
Figuur 4: De belangrijkste herkomstmarkten in Brugge (overnachtingen 2013) 10
Figuur 5: De belangrijkste herkomstmarkten in Brussel (overnachtingen 2013) 11
Figuur 6: De belangrijkste herkomstmarkten in Gent (overnachtingen 2013).....11
Figuur 7: De belangrijkste herkomstmarkten in Leuven (overnachtingen 2013) 12
Figuur 8: De belangrijkste herkomstmarkten in Mechelen (overnachtingen 2013) 12
Figuur 9: De binnenlandse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013) 13
Figuur 10: De Nederlandse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013) 13
Figuur 11: De Britse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013).....14
Figuur 12: De Franse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013) 14
Figuur 13: De Duitse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013).....15
Figuur 14: De Spaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013) 15
Figuur 15: De Amerikaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2013) 16
Figuur 16: Evolutie van de Belgische markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)...17
Figuur 17: Evolutie van de Nederlandse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013) 17
Figuur 18: Evolutie van de Britse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013) 18
Figuur 19: Evolutie van de Franse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013).....18
Figuur 20: Evolutie van de Duitse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013) 19
Figuur 21: Evolutie van de Spaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013)....19
Figuur 22: Evolutie van de Amerikaanse markt in de kunststeden (overnachtingen 2009-2013) 20
Figuur 23: Evolutie overnachtingen in de kunststeden Brussel en Antwerpen (1994-2013)....21
Figuur 24: Evolutie van de overnachtingen in de kunststeden Brugge, Gent, Leuven en Mechelen (1994-2013) 22
Figuur 25: Evolutie gemiddelde verblijfsduur in de kunststeden (1994-2013) 23
Figuur 26: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden naar logiesvorm 2013.....24
Figuur 27: Aandeel van de hotel- en b&b-overnachtingen in de individuele kunststeden 2013 24
Figuur 28: Evolutie hotelovernachtingen in de kunststeden 2009-2013 25
Figuur 29: Evolutie hotelovernachtingen in de kunststeden (excl. Brussel) 2009-2013 25
Figuur 30: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden naar motief 2013 26
Figuur 31: Verdeling van de overnachtingen naar motief per kunststad 2013 26

Figuur 32: Evolutie van de 'leisure-share' in de overnachtingen in de kunststeden 2009-2013 27
Figuur 33: Evolutie van de recreatieve overnachtingen in de kunststeden 2009-2013.....27
Figuur 34: Evolutie van de overnachtingen in congres, conferentie en seminarie in de kunststeden 2009-2013 28
Figuur 35: Evolutie van de overnachtingen in congres, conferentie en seminarie in de kunststeden 2009-2013 (excl. Brussel en Antwerpen).....28
Figuur 36: Evolutie van de overnachtingen in andere beroepsdoeleinden in de kunststeden 2009-2013 29
Figuur 37: Evolutie van de overnachtingen in andere beroepsdoeleinden in de kunststeden 2008-2012 (excl. Brussel en Antwerpen).....29
Figuur 38: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden per maand 2013(%) 30
Figuur 39: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden met motief vakantie en ontspanning, per maand 2013(%) 31
Figuur 40: Verdeling van de overnachtingen in de kunststeden met motief zaken, per maand 2013(%) 32
Figuur 41: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Antwerpen (2009-2013, in %) 39
Figuur 42: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Brugge (2009-2013, in %) 39
Figuur 43: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Gent (2009-2013, in %) 40
Figuur 44: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Leuven (2009-2013, in %).....40
Figuur 45: Evolutie van de bruto bezettingsgraad in Mechelen (2009-2013, in %).....41
Figuur 46: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %).....44
Figuur 47: Evolutie overnachtingen (totaal) Antwerpen en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %) 45
Figuur 48: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %) 47
Figuur 49: Evolutie overnachtingen (totaal) Brugge en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %).....48
Figuur 50: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %) 50
Figuur 51: Evolutie overnachtingen (totaal) Gent en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %).....51
Figuur 52: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %) 53

Figuur 53: Evolutie overnachtingen (totaal) Leuven en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %).....54
Figuur 54: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %).....56
Figuur 55: Evolutie overnachtingen (totaal) Mechelen en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %).....57
Figuur 56: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %) 60
Figuur 57: Evolutie buitenlandse overnachtingen Antwerpen en individuele benchmarksteden' (2006-2013 in %) 61
Figuur 58: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en 'som benchmarksteden' (2004-2013 in %).....63
Figuur 59: Evolutie buitenlandse overnachtingen Brugge en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %) 64
Figuur 60: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en 'som benchmarksteden' (2004-2013 in %).....66
Figuur 61: Evolutie buitenlandse overnachtingen Gent en Individuele benchmarksteden (2006-2013 in %) 67
Figuur 62: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %).....69
Figuur 63: Evolutie buitenlandse overnachtingen Leuven en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %) 70
Figuur 64: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en 'som benchmarksteden' (2006-2013 in %).....72
Figuur 65: Evolutie buitenlandse overnachtingen Mechelen en individuele benchmarksteden (2006-2013 in %) 73
Figuur 66: Evolutie aantal eetgelegenheden met en zonder volledige bediening en cafés in de kunststeden 2009-2013 74
Figuur 67: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden 2011 76
Figuur 68: Bestedingen* van de recreatieve verblijfstoerist in de kunststeden per markt (2013 – in euro).....77

Verantwoordelijke uitgever
Peter De Wilde
Toerisme Vlaanderen
Grasmarkt 61
1000 Brussel

Wettelijk depot
D/2014/5635/59/1

Contact
02 503 03 00
kennisbeheer@toerismevlaanderen.be

Meer informatie
www.toerismevlaanderen.be

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welk wijze ook, zonder de voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

INTERN VERZELFSTANDIGD AGENTSCHAP
MET RECHTSPERSOONLIJKHEID
VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

TOERISME**VLAANDEREN**